

Veřejný ochránce práv
OMBUDSMAN

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2015

Veřejný ochránce práv
OMBUDSMAN

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2015

Vysvětlivky

trend v dané oblasti

odkaz na webovou stránku

odkaz na tiskovinu

obecně k veřejnému ochránci práv

státní správa

dohled nad omezováním osobní svobody

rovné zacházení a diskriminace

»»»»»» Inhalt

■	Úvodní slovo veřejné ochránčyně práv	6
1.	Doporučení Poslanecké sněmovně, vztahy s ústavními orgány a zvláštní oprávnění	7
»	Doporučení Poslanecké sněmovně	8
	Doporučení ochránčyně za rok 2015	8
	Vyhodnocení doporučení za rok 2014	13
	Vyhodnocení doporučení za rok 2013	14
»	Ochránčyně a Parlament	16
	Poslanecká sněmovna	16
	Senát	17
»	Ochránčyně a vláda	18
	Doporučení ochránčyně vládě	18
	Připomínky ochránčyně vládě	19
»	Ochránčyně a soudy	20
	Řízení o zrušení podzákonných předpisů	20
	Řízení o zrušení zákonů	21
	Řízení o ústavních stížnostech	22
	Soudy obvykle souhlasí se stanovisky veřejné ochránčyně práv	22
»	Ochránčyně jako veřejný žalobce	23
»	Činnost veřejné ochránčyně práv v číslech	24
2.	Rodina, zdravotnictví a práce	27
	Rok 2015 v číslech	27
	Publikujeme	27
»	Zdravotnictví	28
	Veřejné zdravotní pojišťovny	28
	Krajské úřady	28
»	Práce a zaměstnanost	29
	Změny právních předpisů	29
	Správa na úseku zaměstnanosti	29
	Inspekce práce	30
»	Ochrana práv dětí a rodiny	31
	Stížnosti na činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí	31
	Pěstounská péče, dávky	33
»	Podněty dětí	34
3.	Sociální zabezpečení	37
»	Sociální zabezpečení za rok 2015 v číslech	38
»	Dávky pomoci v hmotné nouzi	40
	Úřady si mohou informace zjišťovat z vlastní evidence	40
»	Dávky státní sociální podpory	41
	Kdo vyplácí rodičovský příspěvek při práci v jiném státě EU?	41
	Volba výše rodičovského příspěvku	41
»	Dávky pro osoby se zdravotním postižením	42
	Za příliš dlouhé řízení mají lidé právo na odškodnění	42
»	Důchody	43
	Dobu zaměstnání pro výpočet důchodu mohou potvrdit i svědkové	43
	Přiznání invalidního důchodu	43

4. Veřejný pořádek a místní správa	45
» Události v roce 2015	46
» Trendy v roce 2015	49
5. Oddělení stavebního řádu a životního prostředí	51
» Stavby a územní rozvoj	52
Jaké stížnosti jsme řešili v roce 2015?	52
» Pohřebnictví	54
Rodiče budou mít právo na pohřbení svých mrtvě narozených dětí	54
» Životní prostředí	55
Náhradní péče o zvířata	55
Přísnější limity pro čistírny odpadních vod	56
Ochrana ovzduší	56
Ochrana před hlukem	57
Báňská správa	57
6. Justice, migrace, finance	59
» Státní správa soudů	60
Doručování vězněným osobám	60
Včasné odškodnění a pomoc obětem trestných činů	61
Výsluhový příspěvek už nelze zabavit celý	61
» Věci cizinců	62
Tabulka počtu žádostí a reálných předání žadatelů o azyl	62
Průtahy v řízeních o povolení k pobytu a v řízení o mezinárodní ochraně	63
VISAPPOINT	63
Vydávání cestovních dokladů občanům Bulharska	64
» Finance	65
Poplatek za komunální odpad pro nezletilé	65
Dotace	65
5+3 rad k (ne)placení místního poplatku za komunální odpad	66
» Ochrana spotřebitele	67
Nekalé obchodní praktiky podomních prodejců	67
Ochrana spotřebitele na finančním trhu	67
Spory mezi mobilními operátory a spotřebiteli	67
7. Dohled nad omezování osobní svobody	69
» Návštěvy v roce 2015	70
1/ Věznice	70
2/ Policejní cely	71
3/ Zajištění cizinců	71
4/ Léčebny dlouhodobě nemocných	71
» Individuální stížnosti	72
Výkon trestu u lidí s postižením a dlouhodobě nemocných	72
» Události roku 2015	73
Připomínky ke koncepci vězeňství do roku 2025	74
Bezpečí při poskytování záchranné služby	74
Vyšší ochrana seniorů v zařízeních	74
Zpráva z návštěv domovů pro seniory a domovů se zvláštním režimem	75
Zpráva o ubytovacích zařízeních poskytujících péči bez oprávnění	75
» Sledování vyhoštění cizinců	76

8. Rovné zacházení a diskriminace	78
Diskriminace za rok 2015 v číslech	78
» Zaostřeno na stížnosti	79
» Téma roku 2015: Rovné odměňování	80
» Výzkum: Proč se oběti diskriminace nebrání?	81
A jaký je stav na soudech a inspekčních orgánech?	81
Co je třeba změnit?	82
» Diskriminace a rok 2015 v soudní síni	83
Kdo se na základě naší rady obrátil na soud?	84
Komu jsme takto pomohli v roce 2015?	84
» Školství	85
Doporučení školám a úřadům k přijímání dětí	85
Zastali jsme se práv dětí se sluchovým postižením ve všech školách	86
Základní školy musí k dětem u zápisu přistupovat férově	86
9. Metodika a analýza	88
Úřad musí autora vyzvat k doplnění chybějícího elektronického podpisu	88
Evidence stanovisek ochránce	89
Jak používat evidenci stanovisek ochránce	89
10. Projekt „Společně k dobré správě“	92
» Vzdělávání a osvěta	93
Sdílení dobré praxe	93
Setkávání s veřejností	94
11. Kancelář veřejné ochránkyně práv	95
» Rozpočet a jeho čerpání v roce 2015	96
Schválený rozpočet na rok 2015	96
Vyčerpaný rozpočet za rok 2015	96
» Personální situace v roce 2015	97
» Poskytování informací dle zákona č. 106/1999Sb., o svobodném přístupu k informacím	98
Poskytování informací má své limity	99
Kancelář musí vydat informace získané od jiných úřadů	99
» Média a komunikace s veřejností	100
8 mediálně nejsledovanějších témat v roce 2015	100
Facebook	102
Twitter	102
Google+	102
» Zahraniční vztahy	103
Intenzivněji jsme se zapojili do sítě pro rovné zacházení EQUINET	103
Zvolení pracovníků Kanceláře do předsednictva EQUINETU a Evropského výboru proti mučení	104

ÚVODNÍ SLOVO

VEŘEJNÉ OCHRÁNKYNĚ PRÁV

Pokud jste byli zvyklí pravidelně se probírat souhrnnou zprávou veřejného ochránce práv za uplynulý rok, vidíte na první pohled, že letos vypadá výrazně jinak. Jde o patnáctou zprávu od počátku Kanceláře veřejného ochránce práv. V minulých letech se formální podoba zprávy sice několikrát proměnila, ale její pojetí zůstalo více méně stejné. Tentokrát je změna zásadní. Odhodlala jsem se k ní po pečlivé úvaze a po poradě se svými spolupracovníky. Vedla mne k tomu zejména zkušenost z přípravy minulé zprávy, to, co se mi tehdy honilo hlavou. Najednou jsem měla pocit, že vše píšeme příliš složitě, příliš právnicky a někdy až nesrozumitelně. Stále jsem si kladla otázku, kdo to bude číst a jestli tomu bude rozumět. Je s tím hodně práce a má to vůbec smysl, krom toho, že tak splním svou zákonnou povinnost? Tehdy uzrálo mé rozhodnutí změnit pojetí výroční zprávy (a dokonce i název) a učinit ji srozumitelnější a přístupnější širšímu publiku.

Nebyl to však jediný důvod ke změně. Již zhruba rok lze na internetu „prohledávat“ evidenci stanovisek ochránce (ESO) – fulltextově, podle oblastí práva, či podle jednotlivých paragrafů. Kromě toho pokračujeme ve vydávání sborníků stanovisek – loni jsme shrnuli zkušenosti ze státní správy soudů a ochrany vod. Navíc vydáme samostatné výroční zprávy o ochraně před diskriminací a ochraně osob před špatným zacházením s podrobnými informacemi. Opisování jednotlivých kazuistik do této výroční zprávy tak ztrácí význam, proto jsem se rozhodla, že se pokusíme stručněji, ale také plasticky a věrně představit mnohotvárnost témat a práce Kanceláře veřejného ochránce práv.

Posledním, avšak důležitým důvodem byla snaha dát více najevo, že práce ombudsmana je prací týmovou. Aniž se zříkám své odpovědnosti z výkonu funkce, chci dát i veřejnosti najevo, že za tvorbou názorů ochránce stojí také práce mnoha mých spolupracovníků, jimž tímto rovněž vyjadřuji svůj dík. Zpráva proto již nevypráví ve třetí osobě o ochránci, ale použitím plurálu „my“ více naznačuje celkovou spolupráci odborných pracovníků (zejména právníků) se mnou a mým zástupcem JUDr. Stanislavem Křečkem. Nesmím samozřejmě zapomenout ani na spisovou službu, která obětavě pečuje o výslednou úpravu textů opouštějících Kancelář, a na všechny, kdo se starají o každodenní běh Kanceláře.

Přeji příjemné čtení.

Anna Šabatová, 22. února 2016

1 DOPORUČENÍ POSLANECKÉ SNĚMOVNĚ, VZTAHY S ÚSTAVNÍMI ORGÁNY A ZVLÁŠTNÍ OPRÁVNĚNÍ

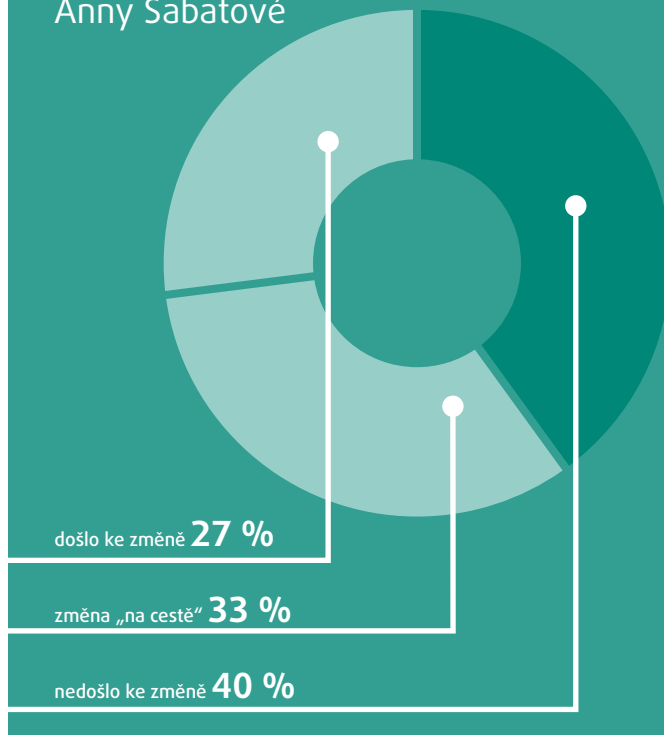
Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

JUDr. Stanislav Křeček
zástupce veřejné ochránkyně práv

»»»»» Doporučení Poslanecké sněmovně

Úspěšnost dosavadních legislativních doporučení ochránkyň Anny Šabatové

Na základě svých poznatků ochránkyň Poslanecké sněmovně každoročně předkládá doporučení ke změnám právních předpisů. Sněmovna může doporučení využít k poslaneckým návrhům a projednat doporučení ve svých výborech. V případech vyžadujících komplexní zásah do právního řádu ochránkyň Poslanecké sněmovně navrhuje, aby vládu požádala o potřebnou součinnost.

Doporučení ochránkyň za rok 2015

1. Minimální vyměřovací základ pojistného na veřejné zdravotní pojištění u zaměstnanců

Pojistné na veřejné zdravotní pojištění činí 13,5 % z vyměřovacího základu, který u zaměstnanců tvoří jejich příjem ze zaměstnání. Pojistné platí z jedné třetiny zaměstnanec, ze dvou třetin jeho zaměstnavatel. Pokud však příjem zaměstnance nedosáhne minimální mzdy (která je minimálním vyměřovacím základem), musí zaměstnanec sám doplatit pojistné ve výši 13,5 % z rozdílu mezi minimální a skutečnou mzdou.

Právní úprava tak nepřiměřeně tvrdě dopadá především na **zaměstnance s nejnižšími příjmy, kteří pracují na zkrácený (částečný) úvazek**. Právě tehdy totiž jejich příjem nedosáhne minimální mzdy. Nejde-li o případ, kdy se minimální vyměřovací základ neuplatní, neplatí tito zaměstnanci pojistné z reálně dosaženého příjmu jako ostatní, ale musejí z již tak nízkého výdělku **sami doplácet na zdravotní pojištění**.

Minimální vyměřovací základ (minimální odvod každého pojištěnce) spolu s platbami státu zajišťuje dostatečný objem prostředků na veřejné zdravotní pojištění. Ochránkyň přesto považuje

popsanou zátěž zaměstnance za nespravedlivou, zvláště vezmeme-li v úvahu, že ne vždy zaměstnanec může ovlivnit zkrácení svého úvazku a zajistit si další příjmy. V současnosti povinnost odvodu z rozdílu zatěžuje zaměstnavatele pouze v případech „překážek na straně organizace“, za něž se považují například překážky v práci, nikoliv systematické zaměstnávání na zkrácený úvazek.

Na zkrácený úvazek s minimální mzdou pracuje přibližně 13 500 zaměstnanců. Na část z nich dopadá výjimka z minimálního vyměřovacího základu. Systém veřejného zdravotního pojištění by tak nebyl citelně zasažen, ani kdyby všichni tito zaměstnanci odváděli pojistné pouze z reálně dosaženého příjmu.

Veřejná ochránkyně práv doporučuje Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změny zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, která zaměstnance za stanovených podmínek zproští povinnosti úhrady pojistného ve výši 13,5 % z rozdílu mezi vyměřovacím základem a minimálním vyměřovacím základem, nebo tuto povinnost alespoň sníží na 4,5 %.

2. Personální a materiálně-technický standard pro pobytové sociální služby

Systematické návštěvy zařízení sociálních služeb pro seniory ukázaly, že některá registrovaná zařízení neměla dostatečné materiální podmínky pro poskytování péče nebo měla nedostatek personálu, což vedlo ke špatnému zacházení s klienty. Podmínky pro registraci k poskytování sociálních služeb upravuje zákon o sociálních službách. Požadavky na personální, materiální a technické zajištění konkrétního druhu poskytovaných služeb nestanoví dostatečně jasně a předvídatelně, proto **splnění podmínek registrace nezaručuje bezpečné a kvalitní poskytování sociálních služeb**. Současné právní úprava neposkytuje dostatečnou

oporu pro zrušení registrace při zjištění zmíněných nedostatků.

Ochránkyně proto doporučila Ministerstvu práce a sociálních věcí, aby personální a materiálně-technické standardy poskytování pobytových sociálních služeb vymezilo prováděcím předpisem. To předpokládá vložení příslušného zmocnění do zákona o sociálních službách.

Ministerstvo ochránkyni přislíbilo, že registrační podmínky upraví „velkou novelou“ zákona o sociálních službách s účinností od 1. ledna 2017. S ohledem na očekávaný celkový rozsah úprav se ochránkyně obává, že se plánovaná účinnost bude posouvat. Dílčí změnu a vydání prováděcího předpisu přitom ochránkyně považuje za zásadní a urgentní.

Veřejná ochránkyně práv doporučuje Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu do § 79 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, vložila nový odstavec 5 následujícího znění: „Požadavky na minimální personální, materiální a technické zabezpečení pobytových sociálních služeb stanoví prováděcí předpis.“ a do § 119 za slova „§ 76 odst. 1,“ vložila slova „§ 79 odst. 5“.

3. Veřejné zdravotní pojištění osob, které podstupují ústavní ochranné léčení

Osoby vykonávající ústavní ochranné léčení (mimo výkon trestu odnětí svobody) **si musejí samy platit pojistné** na veřejné zdravotní pojištění, přestože za osoby ve výkonu zabezpečovací detence, vazby nebo trestu odnětí svobody

platí pojistné stát. Ochrádkyně považuje takový nerovný přístup za neopodstatněný.

Ministerstvo zdravotnictví v září 2011 přislíbilo tehdejšímu ochránci zařadit uvedené osoby do ustanovení § 7 odst. 1 písm. i) zákona o veřejném zdravotním pojištění, „při další novelizaci zákona“. Žádná z dosavadních novel však tuto změnu nepřinesla.

Veřejná ochrádkyně práv doporučuje Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu do § 7 odst. 1 písm. i) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů, doplnila osoby v ústavním ochranném léčení, a to například tak, že ustanovení bude znít: „osoby ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence nebo v ústavním ochranném léčení“.

4. Rodičovský příspěvek – souhlas druhého rodiče a volba způsobu čerpání dávek

Zákon o státní sociální podpoře podmiňuje výplatu dávek souhlasem oprávněné osoby a osob s ní společně posuzovaných s tím, aby dotčené státní orgány a další instituce sdělily úřadu práce skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku a její výši (výši příjmu, nezaopatřenost a další).

Nezaopatřené děti a jejich rodiče jsou, až na výjimky, společně posuzovanými osobami. Někteří rodiče žádající o rodičovský příspěvek však nejsou s to získat **souhlas (podpis) druhého rodiče dítěte**, protože s ním nežijí nebo s ním nemají dobré vztahy. V případech, kdy rodič dítěte nechce volit způsob čerpání dávky na základě výdělků toho druhého, je podpis druhého rodiče pouhou formalitou, protože se o něm nezjišťují žádné informace. Přesto úřad práce nemůže o žádosti rozhodnout a dávky vyplatit. Ochrádkyně získala podporující stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů. Podle něj není souhlasu zapotřebí, protože úřad práce má ze zákona oprávnění vyžádat si tyto informace.

Zákon stanoví základní **režim čerpání rodičovského příspěvku** do 4 let věku dítěte – prvních 9 měsíců 7 600 Kč, následně 3 800 Kč. Zaměstnancům s dostatečným příjmem a osobám samostatně výdělečně činným, které dobrovolně odvedly dostatečné pojistné na nemocenské pojištění, zákon umožňuje zvolit rychlejší čerpání rodičovského příspěvku (až 11 500 Kč měsíčně). Celkem lze vždy vyčerpat maximálně 220 000 Kč.

Ochrádkyně se opakovaně setkává s výhradami ekonomicky aktivních osob, které před narozením dítěte svými odvody přispěly do daňového i důchodového systému, neplatily však dobrovolné nemocenské pojištění, proto nemohou zvolit rychlejší čerpání rodičovského příspěvku. Tento nevýhodný režim se týká i studentek a osob ekonomicky neaktivních. Protože jsou všechny způsoby čerpání omezeny stejnou maximální částkou, považuje ochrádkyně za spravedlivé rozšířit možnost volby čerpání rodičovského příspěvku i na další skupiny rodičů. Jednala o tom s Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Veřejná ochránkyně práv doporučuje Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změny zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, která:

- zruší pro nadbytečnost § 50 zákona zakotvující povinnost oprávněné osoby a osob s ní společně posuzovaných udělit souhlas se zjišťováním rozhodných skutečností pro nárok na dávku a její výši,
- rozšíří možnost volby čerpání rodičovského příspěvku i na další skupiny rodičů.

5. Spor vlastníka a uživatele domu „o anténu“

Zákon o elektronických komunikacích ukládá vlastníkově domu (bytu nebo nebytového prostoru) povinnost umožnit jeho uživateli příjem rozhlasového a televizního vysílání a zřízení vnitřního komunikačního vedení veřejné komunikační sítě včetně rozvaděče a koncového bodu sítě. Případný spor mezi nimi má (namísto soudu) rozhodnout stavební úřad v součinnosti s Českým telekomunikačním úřadem.

Z poznatků ochránkyně a jejích předchůdců vyplývá, že si **stavební úřady s těmito spory**

nevědí rady, proto jsou nečinné nebo postupují rozdílně. Právní úpravu totiž považují za nejasnou v tom, o čem přesně mají rozhodovat (o druhu zařízení pro příjem signálu, o umístění zařízení...).

Situaci se nepodařilo vyřešit ani přes opakované přísliby Ministerstva pro místní rozvoj a Ministerstva průmyslu a obchodu. Ministerstva nedala metodický pokyn, jímž by praxi sjednotila, ani nenavrhla změnu právní úpravy. Nebýt této zvláštní úpravy, rozhodoval by spory soud. Podle sdělení krajských úřadů jde pouze o jednotky případů ročně.

Veřejná ochránkyně práv doporučuje Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu zrušila poslední větu ustanovení § 104 odst. 16 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů.

6. Přesun důkazního břemene ve sporech o diskriminaci

Ochránkyně se domnívá, že by všechny oběti diskriminace měly mít před soudem stejná procesní práva. Antidiskriminační zákon (zákon č. 198/2009 Sb.) zakazuje odlišné zacházení na základě vyjmenovaných důvodů (například rasa, zdravotní postižení, pohlaví) ve vybraných oblastech života (například zaměstnání, bydlení, zdravotní péče). Občanský soudní řád však zakotvuje vyvratitelnou domněnku diskriminace pouze v některých případech.

Například při odepření služby, vzdělání či zdravotní péče příslušníkovi etnické menšiny postačí, aby před soudem prokázal nepříznivé zacházení a tvrdil, že důvodem byla jeho etnicita. Důkazní břemeno pak přechází na žalovaného – je na

něm, aby prokázal, že jeho jednání nebylo motivováno etnicitou žalobce. Bude-li ale ve stejné situaci senior nebo osoba se zdravotním postižením, k přesunu důkazního břemene nedochází. Všechny oběti diskriminace by však měly mít stejnou procesní ochranu.

V prosinci 2015 vláda projednala návrh novely antidiskriminačního zákona obsahující také změnu občanského soudního řádu ve dvou variantách. Vláda zvolila variantu bez navržené změny přesunu důkazního břemene. Poslanecká sněmovna návrh obdržela 23. prosince 2015 (tisk 688).

Doporučení zároveň zohledňuje i požadavky nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie.

Veřejná ochránkyně práv doporučuje Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu změnila § 133a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, následovně:

„Pokud žalobce uvede před soudem skutečnosti, ze kterých lze dovodit, že ze strany žalovaného došlo k diskriminaci

- A/ na základě rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru ve věcech
 - 1/ práva na zaměstnání a přístupu k zaměstnání,
 - 2/ přístupu k povolání, podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti,
 - 3/ pracovních, služebních poměrů a jiné závislé činnosti, včetně odměňování,
 - 4/ členství a činnosti v odborových organizacích, radách zaměstnanců nebo organizacích zaměstnavatelů, včetně výhod, které tyto organizace svým členům poskytují,
 - 5/ členství a činnosti v profesních komorách, včetně výhod, které tyto veřejnoprávní korporace svým členům poskytují,
 - 6/ sociálního zabezpečení,
 - 7/ přiznání a poskytování sociálních výhod,
 - 8/ přístupu ke zdravotní péči a jejího poskytování,
 - 9/ přístupu ke vzdělání, odborné přípravě a jejich poskytování,
 - 10/ přístupu ke zboží a službám, včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti nebo při jejich poskytování,
- B/ na základě rasy nebo etnického původu při přístupu k veřejným zakázkám a členství ve spolcích a jiných zájmových sdruženích, nebo
- C/ na základě státní příslušnosti v právních vztazích, ve kterých se uplatní přímo použitelný předpis Evropské unie z oblasti volného pohybu pracovníků 56 b),

je žalovaný povinen dokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení.

56 b) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie.“

Vyhodnocení doporučení za rok 2014

Poslanecká sněmovna vzala souhrnnou zprávu za rok 2014 na vědomí dne 17. prosince 2015. Na rozdíl od minulých let vládu nepožádala, aby se zabývala novými legislativními doporučeními a předložila Poslanecké sněmovně zprávu o jejich využití. Z celkem pěti tehdejších doporučení považuje ochránkyně za důležité připomenout především následující dvě nenaplněná doporučení.

1/ Zákon o opatrovnictví

Na problémy s výkonem veřejného opatrovnictví ochránkyně upozornila již v souhrnné zprávě za rok 2013. O rok později přímo doporučila Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu zákona o opatrovnictví, jak to předpokládá občanský zákoník. Doporučení nebylo vyslyšeno. Ochránkyně i nadále zjišťuje, že jsou někteří opatrovníci nekontrolovaně nečinní a aktivity jiných jsou naopak nežádoucí. Proto **přetrvává nepříznivý stav plošného porušování práv osob se zdravotním postižením** ve smyslu čl. 12 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

Ministerstvo spravedlnosti se již dvakrát neúspěšně pokusilo zpracovat věcný záměr zákona o opatrovnictví. V důsledku neúspěchu se nyní objevují snahy upravit některé dílčí otázky výkonu opatrovnictví v dosavadních předpisech. Ochránkyně však považuje za nezbytné přijmout opatrovnícký zákon právě a jedinečně v podobě komplexní úpravy zaručující dostatečnou ochranu práv osob omezených ve svéprávnosti.

Veřejná ochránkyně práv opakovaně doporučuje Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu zákona o opatrovnictví.

2/ Zdravotní pojištění cizinců

Významná část cizinců ze zemí mimo Evropskou unii, kteří dlouhodobě legálně pobývají v České republice, nemá po dobu prvních pěti let pobytu přístup k veřejnému zdravotnímu pojištění. Dosavadní **systém komerčního zdravotního pojištění**, na který jsou tyto cizinci odkázáni, **není dlouhodobě schopen plnit svůj účel**. Pojistné podmínky komerčních pojišťoven obsahují velké množství výluk a podmínek, které vedou k tomu, že pojišťovny neproplácejí část lékařské péče poskytované pojištěným cizincům.

Připravovaná změna zákona o pobytu cizinců a zákona o veřejném zdravotním pojištění, jejímž cílem je pouhá kultivace komerčního zdravotního pojištění, se ochránkyni jeví jako nedostatečná, neboť nezajistí krytí nákladů zdravotní péče v rozsahu srovnatelném se systémem veřejného zdravotního pojištění. Komerční zdravotní pojištění má nadto vysoké transakční náklady, proto by na proplacení nákladů zdravotní péče směřovala nepoměrně menší část z vybraného pojistného, než je tomu v systému veřejného zdravotního pojištění.

Ochránkyně opakovaně doporučuje Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení novely zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů, kterou by do systému veřejného zdravotního pojištění byly po určité době pobytu zařazeny následující kategorie dlouhodobě pobývajících cizinců:

- osoby samostatně výdělečně činné,
- rodinní příslušníci občanů České republiky, cizinců s trvalým pobytem a cizinců, kteří jsou v České republice výdělečně činní,
- cizinci, kteří ukončili výdělečnou činnost, jsou však příjemci dávek nemocenského pojištění nebo rodičovského příspěvku.

Vyhodnocení doporučení za rok 2013

Ochrádkyně již dříve ocenila naplnění většiny legislativních doporučení z roku 2013, případně postupy směřující k přijetí navržených změn. Ani v roce 2015 se nic nezměnilo u dvou nevyslyšených doporučení ze souhrnné zprávy za rok 2013.

1/ Nahlížení kolizního opatrovníka do spisu

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí neumožňuje advokátům a jiným třetím osobám, jež soud ustanovil opatrovníkem nezletilého dítěte v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, nahlížet do spisové dokumentace vedené o dítěti orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Ochrádkyně je nadále přesvědčena o nezbytnosti tohoto oprávnění k účinné ochraně práv zastoupeného dítěte.

Ochrádkyně proto opakovaně doporučuje Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů,

- v § 55 odst. 5 větě první za slova „jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte“ vložila slova „nebo kolizní opatrovník dítěte“;
- v § 55 odst. 5 větě třetí za slova „jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte“ vložila slova „nebo kolizní opatrovník dítěte“.

2/ Doplnění zdravotního postižení jako diskriminačního důvodu do zákona o služebním poměru a zákona o vojácích z povolání

Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů prakticky stanoví povinnost propustit příslušníka bezpečnostního sboru, pokud dlouhodobě pozbyl zdravotní způsobilost k výkonu služby. Vyhláška o zdravotní způsobilosti (vyhláška č. 393/2006 Sb.) totiž lékaři neumožňuje zohlednit reálné dopady konkrétního onemocnění na výkon služby. Některé osoby tak z důvodu zdravotního postižení nesmějí vykonávat službu v bezpečnostních sborech, přestože ve skutečnosti nejsou zdravotně nezpůsobilé k výkonu služby.

Speciální antidiskriminační ustanovení uvedeného zákona na rozdíl od antidiskriminačního zákona mezi zakázanými diskriminačními důvody neuvádí „zdravotní postižení“.

Ve výsledku zákon odporuje Listině základních práv a svobod, mezinárodním smlouvám o lidských právech a základních svobodách i judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. Za problematický ho lze považovat i ve vztahu ke směrnici Rady č. 2000/78/ES, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání. Obdobným nedostatkem trpí i zákon o vojácích z povolání.

Ochránkyně proto opakovaně doporučuje Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu

- v § 77 odst. 2 větě první zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, za slovo „věku“ vložila slova „, zdravotního postižení“;
- v § 16 odst. 4 větě první zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, za slova „sexuální orientace“ vložila slova „, zdravotního postižení“;
- v § 2 odst. 3 větě třetí zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, za slova „sexuální orientace“ vložila slova „, zdravotního postižení“.

»»»»»» Ochránkyně a Parlament

Poslanecká sněmovna

- Poslanecká sněmovna dne 17. prosince 2015 projednala a vzala na vědomí souhrnnou zprávu o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2014 (tisk 446).
- Ochránkyně se účastnila také prvního čtení **vládního návrhu zákona, jímž se mění zákon o veřejném ochránci práv (tisk 379)**. Veřejný ochránce práv by mohl získat oprávnění navrhnout Ústavnímu soudu zrušení zákona nebo jeho jednotlivého ustanovení pro rozpor s ústavním pořádkem a také oprávnění podat veřejnou žalobu v oblasti diskriminace, jíž by se mohl domáhat ukončení diskriminace a nápravy závadného stavu (nikoliv zadostiučinění v penězích), a to pouze pokud by se porušení práva na rovné zacházení nebo diskriminace mohly dotknout většího nebo neurčitého počtu osob anebo pokud by jimi mohl být vážně ohrožen veřejný zájem.
- Ochránkyně s Poslaneckou sněmovnou spolupracovala zejména prostřednictvím jejích výborů.

Petiční výbor a jeho podvýbor pro lidská práva

- Petiční výbor za účasti ochránkyne projednal její souhrnnou zprávu o činnosti za rok 2014, čtvrtletní zprávy i zprávy o jednotlivých věcech, v nichž ochránkyne nedosáhla nápravy ani po vyčerpání zákonem předvídaných možností.
- Výbor celkově **podpořil navrženou změnu zákona o veřejném ochránci práv** a navrhl doplnit oprávnění ochránce sledovat naplňování práv osob se zdravotním postižením.
- Ochránkyně informovala podvýbor o svých zjištěních z návštěvy Zařízení pro zajištění cizinců v Bělé-Jezové a přispěla do diskuse výboru o bezpečnostních opatřeních a hranicích omezování lidských práv.

Ústavně-právní výbor a jeho podvýbor pro legislativní podněty veřejného ochránce práv a Evropský soud pro lidská práva

- Ochránkyně se zúčastnila jednání výboru i jeho podvýboru o souhrnné zprávě o činnosti za rok 2014 a jednotlivých čtvrtletních zprávách.
- Při projednávání návrhu změny zákona o veřejném ochránci práv výbor doporučil doplnit **oprávnění ochránce sledovat naplňování práv osob se zdravotním postižením**. Současně navrhl vypustit antidiskriminační žalobu a vázat návrh ochránce na zrušení zákona Ústavnímu soudu na projednání s Petičním výborem.

Výbor pro sociální politiku

- Ochránkyně podpořila projednávanou **novelu školského zákona** a výbor seznámila se svým stanoviskem k návrhu § 16a odst. 5 školského zákona (tisk 288). Navrhla ho vypustit, protože by umožňovalo, aby se při vzdělávání s některými dětmi zacházelo jako s mentálně retardovanými, přestože jimi podle lékařů nejsou. Výbor ochránkyni vyslyšel a uplatnil pozměňovací návrh.
- Ochránkyně výbor upozornila na některá úskalí **novely zákona o pomoci v hmotné nouzi** (tisk 156):
 - **Úprava veřejné služby** by mohla odporovat zákazu nucené práce (princip dobrovolnosti,

odměna) a způsobit ztrátu zaměstnání jiným osobám (náhrada dosavadní veřejně prospěšné práce za plat).

- Navrhla také **rozšířit okruh osob**, na nichž nelze spravedlivě žádat výkon veřejné služby, o některé ohrožené skupiny (např. osoby invalidní ve druhém stupni).
- Žádala, aby se dávka nesnižovala, pokud úřad práce nenabízí žádná místa k výkonu veřejné služby, a aby se naopak mohla zvýšit, pokud příjemce dávky ve výkonu veřejné služby odpracuje vyšší počet hodin měsíčně.
- Ochránkyně se také účastnila debat výboru o **aplikaci souhlasu obce jako podmínky pro přiznání doplatku na bydlení** osobám v ubytovnách a o vhodné změně zákona o pomoci v hmotné nouzi.
- Podvýbor pro nepojistné dávkové systémy, zdravotně postižené, seniory a sociálně ohrožené skupiny se zabýval upozorněním ochránkyně na **neregistrovaná zařízení sociální péče**.

Výbor pro bezpečnost, podvýbor pro vězeňství

- Ochránkyně výbor seznámila se svými zjištěními z kontrol **výkonu vazby a trestu odnětí svobody**.

Senát

- Senát dne 17. června 2015 projednal souhrnnou zprávou o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2014 a vzal ji na vědomí.

»»»»»» Ochránkyně a vláda

Veřejný ochránce práv vyrozumívá vládu, pokud ministerstvo nepřijme dostatečná opatření k nápravě konkrétního pochybení nebo obecné nezákonné správní praxe. Může také vládě doporučit přijetí, změnu nebo zrušení zákona, případně nařízení nebo usnesení vlády. V roce 2015 se ochránkyně obrátila na vládu ve dvou případech. Za zjednodušenou podobu legislativního doporučení vládě ochránkyně považuje svou účast v připomínkových řízeních.

Doporučení ochránkyně vládě

Dostupnost sociální péče a neregistrovaná zařízení

— Návštěvou 9 neregistrovaných zařízení pobytových sociálních služeb ochránkyně zjistila **špatné zacházení zejména se seniory a lidmi s duševní poruchou**. Spočívalo například v nedostatečné a nevyhovující stravě, laickém poskytování ošetrovatelské péče, omezování volného pohybu klientů, nedostatečné prevenci pádů, ledabylém nakládání s léky, nadužívání tlumících léků, prohlubování inkontinence,

nedůstojných hygienických podmínek či nerespektování soukromí. S nejzávažnějšími poznatky musela ochránkyně seznámit orgány činné v trestním řízení.

- Neregistrovaná zařízení nelze vymýtit bez **dostatečné nabídky registrovaných služeb**.
- Ochránkyně požádala vládu, aby ministryni práce a sociálních věcí uložila vypracovat plán opatření k zajištění **dostupnosti služeb sociální péče**, a k aktivnímu vyhledávání a řešení

situace osob, které již služeb neregistrovaných zařízení využívají, nebo hrozí, že je budou využívat.

— Vláda ochránkyni vyhověla.

 Usnesení vlády č. 786 ze dne 5. října 2015 sp. zn. 19/2015/SZD

Přísnější limity pro čistírny odpadních vod

— Současné čistírny odpadních vod mohou vodu čistit mnohem lépe, ale nedělají to. Přesné limity pro jednotlivé znečišťující látky totiž stanovila příloha č. 7 nařízení vlády č. 61/2003 Sb., o ukazatelích a hodnotách přípustného znečištění povrchových vod a odpadních vod. Vodoprávní úřady v povolení k vypouštění odpadních vod nemohou čistírnám stanovit přísnější emisní limity odpovídající jejich potenciálu a technologii. Důsledkem je **zhoršování kvality vody** ve vodních tocích a ve vodních nádržích.

— Řešení by mohlo spočívat ve vypuštění číselných hodnot a **zpřesnění slovního popisu nejlepší dostupné technologie**. Čistírny by tak plně využívaly svůj potenciál a vypouštěly vodu s nižším obsahem znečišťujících látek.

— Protože vláda měla projednat návrh nového nařízení vlády ve dvou variantách, doporučila jí ochránkyně, aby podpořila variantu, jež obsahovala pouze slovní popis nejlepší dostupné technologie bez použití číselných hodnot.

— Vláda sice doporučení ochránkyně nevyhověla (schválila jinou variantu), **uložila však ministru životního prostředí zpracovat do 15. dubna 2016 novelu nařízení vlády** spočívající ve vypuštění, nebo významném zpřísnění číselných hodnot.

 Usnesení vlády č. 1022 ze 14. prosince 2015 sp. zn. 3/2015/SZD

Připomínky ochránkyně vládě

235

připomínek v roce 2015
ochránkyně uplatnila celkem ke

34

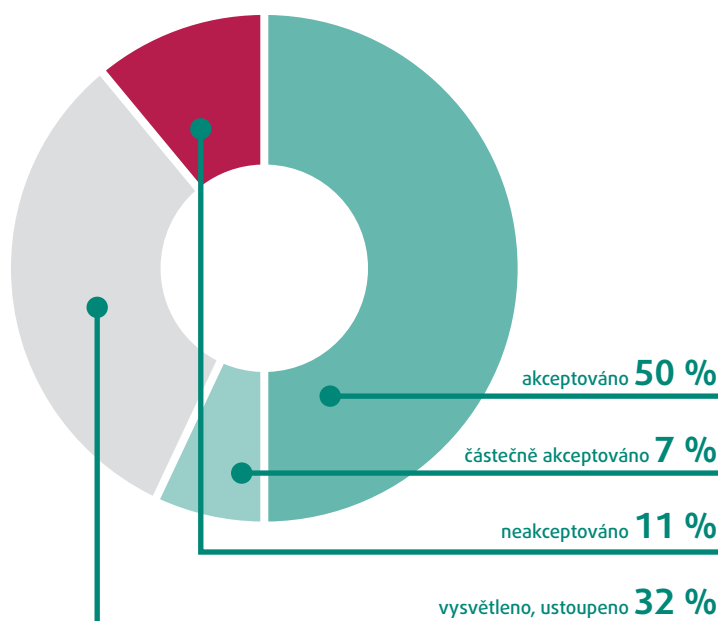
návrhům.

Více než polovina připomínek byla alespoň částečně přijata, pouze v 11 % zůstal rozpor. Z hlediska meziročního srovnání jde o pokračování nastoleného trendu co se kvantity i úspěšnosti týče.

Uplatněné připomínky byly úspěšné ve více než polovině případů: **50 %** připomínek bylo akceptováno zcela, dalších **7 %** připomínek bylo akceptováno částečně.

Nejvíce připomínek se týkalo vyhlášky k provedení § 19 školského zákona; všechny z nich byly akceptovány. Na druhé straně, nejvíce neakceptovaných připomínek bylo vzneseno k zákonu o ochraně zdraví před návykovými látkami.

Vypořádání připomínek v připomínkových řízeních v roce 2015

»»»»»» Ochránkyně a soudy

Řízení o zrušení podzákonných předpisů

Veřejný ochránce práv může Ústavnímu soudu navrhnout zrušení podzákonného právního předpisu nebo jeho jednotlivých ustanovení. V roce 2015 tohoto oprávnění využila ochránkyně ve dvou obdobných případech.

Návrh na zrušení částí obecně závazných vyhlášek měst Litvínova a Varnsdorfu

Ochránkyně původně šetřila postup, jakým Ministerstvo vnitra dohlíželo na soulad vyhlášek měst Varnsdorf a Litvínov se zákonem a ústavou. Vyhlášky města Varnsdorf a Litvínov zakazují konzumaci alkoholu na některých prostranstvích, vynášení vlastních předmětů k sezení či grilování na některých prostranstvích. V celém městě zakazují sezení na obrubnicích, zídkách a dalších stavebních prvcích, které k sezení nejsou určeny.

Zákaz konzumace alkoholu i vynášení vlastních předmětů k sezení a rekreaci na některých

veřejných prostranstvích je podle ochránkyně v souladu se zákonem.

Podezření na nezákonnost vyhlášky však měl u ministerstva vzbudit **plošný zákaz sezení na předmětech k tomu neurčených** na všech veřejných prostranstvích v celém městě. Znamená totiž, že kdokoli si například sedne se zmrzlinou na obrubník či zídku nebo zábradlí před školou, dopouští se přestupku porušením vyhlášky. Ochránkyně považuje takovou **regulaci za absurdní**. Sezení na čemkoli jiném než na lavičce není činnost sama o sobě škodlivá. Je nepřiměřené bojovat proti vandalismu tím, že se všem lidem zakáže činnost, která k vandalismu vést nemusí.

Jelikož se ochránkyni nepodařilo dosáhnout nápravy prostřednictvím Ministerstva vnitra ani komunikací s uvedenými městy, využila svého zvláštního oprávnění a obrátila se s návrhem

na zrušení příslušných ustanovení předmětných obecně závazných vyhlášek na Ústavní soud.

 sp. zn. Pl. ÚS 34/15 a sp. zn. Pl. ÚS 35/1

Řízení o zrušení zákonů

Od 1. ledna 2013 veřejný ochránce práv může vstoupit do řízení o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení jako vedlejší účastník. V roce 2015 ochránkyně vstoupila do tří řízení z dvaceti dvou.

V prvním případě (sp. zn. Pl. ÚS 2/15) ochránkyně podpořila návrh Městského soudu v Praze ve věci zrušení konkrétních ustanovení zákona o veřejném zdravotním pojištění, upravujících nerovným způsobem přístup některých kategorií cizinců v České republice ke zdravotní péči. V dalším řízení (sp. zn. Pl. ÚS 7/15), do kterého ochránkyně vstoupila, se vyjádřila k návrhu na zrušení ustanovení § 13 odst. 2. zákona o registrovaném partnerství, konkrétně k osvojení dítěte osobou žijící v registrovaném partnerství. Poslední případ se týkal návrhu na zrušení příslušného ustanovení v zákoně o pozemních komunikacích.

Návrh na zrušení ustanovení § 10 odst. 4 písm. b) zákona o pozemních komunikacích

Ochránkyně vstoupila jako vedlejší účastník do řízení o návrhu Krajského soudu v Praze na zrušení části zákona o pozemních komunikacích. Konkrétní případ, na který krajský soud ve svém návrhu poukázal, je jedním z mnoha, s nimiž se ochránce opakovaně setkává: obec jako vlastník místní komunikace odmítne vydat souhlas s připojením sousedících pozemků, přestože připojení je technicky možné a vyhovující je i dopravní kapacita komunikace.

Ve svém vyjádření ochránkyně doplnila argumentaci navrhovatele o obdobný případ, který vedl k procesnímu ping-pongu správních orgánů kvůli rozdílnému výkladu napadeného ustanovení zákona. Silniční správní úřad trval na tom, že nelze povolit připojení k pozemní komunikaci, když s tím její vlastník (obec) nesouhlasí, ať už z jakéhokoliv důvodu. Odvolací orgán jeho rozhodnutí rušil s odůvodněním, že silniční správní úřad má souhlas či nesouhlas vlastníka komunikace hodnotit pouze z technické stránky, tj. z hlediska bezpečnosti a plynulosti provozu na komunikaci, nikoli jako ochranu vlastnických práv.

Ačkoli ochránkyně považuje názor odvolacího orgánu za koncepčně správný a žádoucí, současně musela konstatovat, že odporuje platné právní úpravě. Podle zákona o pozemních komunikacích je souhlas vlastníka nutnou podmínkou k povolení připojení k pozemní komunikaci. Vlastník komunikace současně není při svém rozhodování, jestli souhlas udělí nebo ne, vázán žádnými podmínkami a souhlas není možné nahradit, i kdyby se prokázalo šikanózní jednání vůči žadateli o připojení na komunikaci.

Ochránkyně proto návrh Krajského soudu v Praze plně podpořila a upozornila rovněž na novelizaci předmětného zákona, která uvedený problém do budoucna odstraní, a to s účinností od 31. prosince 2015. **Obce by neměly mít ze zákona možnost svévolně blokovat připojení nemovitosti bez uvedení legitimního důvodu.**

 Zpráva ochránce: sp. zn. 2853/2014/VOP

 sp. zn. Pl. ÚS 25/15

Řízení o ústavních stížnostech

Ústavní soud si při opatřování podkladů pro své rozhodování může vyžádat potřebnou pomoc.

Ochránkyně tak Ústavnímu soudu zaslala vyjádření ke třem ústavním stížnostem:

- sp. zn. I. ÚS 860/15: příprava cizince na vyhoštění, realizace vyhoštění a poutání cizinců při výkonu nuceného navracení cizinců,
- sp. zn. III. ÚS 3289/14: přípustnost zajištění dětí v podmínkách Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová,
- sp. zn. IV. ÚS 3035/15: poplatek za účast otce u porodu.

poskytování zdravotních služeb, nenaruší-li se tím jejich poskytnutí. Tomuto právu pacienta odpovídá **povinnost zdravotnického zařízení strpět účast takové osoby. Výkon práva pacienta je bezúplatný.** Zdravotnické zařízení by mohlo žádat pouze náhradu nezbytných nákladů přímo vyvolaných účastí určené osoby (například na zajištění hygienických požadavků). Ochránkyně zjistila, že porodnice za účast otce (či jiných osob) u porodu žádají poplatek v rozmezí od několika desetikorun až po patnáct set korun. Některé poplatky tak mnohonásobně převyšují skutečné náklady.

Ochránkyně také podpořila právo stěžovatele na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života podle Listiny základních práv a svobod.

Poplatek za účast otce u porodu

 Vyjádření ochránce sp. zn. 41/2015/SZD

Pacient má ze zákona **právo na přítomnost blízké osoby** nebo jiné osoby, kterou určí, při

Soudy obvykle souhlasí se stanovisky veřejné ochránkyně práv

Z analýzy rozhodnutí soudů v letech 2012 až 2015 vyplývá, že nejčastěji zmiňuje stanoviska ochránce Nejvyšší správní soud (38 případů) a Ústavní soud (37 případů). Pokud soudy názor ochránce v rozhodnutí rozebraly, většinou se k němu přiklonily. Krajské soudy v takových případech

posoudily věc vždy stejně jako ochránce. Nejvyšší správní soud za stejných podmínek podpořil názor ochránce ve dvaceti případech z dvaceti šesti (84 %). Ústavní soud se s ochráncem shodl ve dvou třetinách takových případů.

Počet rozhodnutí soudů, ve kterých je zmíněno stanovisko veřejného ochránce práv (2012–2015)

Nejvyšší správní soud	38
Ústavní soud	37
Krajské soudy	34
Nejvyšší soud	11

Podíl rozhodnutí jednotlivých soudů dle typu zmínky o veřejném ochránci práv (2012–2015)

Nejvyšší správní soud	58 %	11 %	32 %
Ústavní soud	54 %	24 %	22 %
Krajské soudy	56 %		44 %
Nejvyšší soud	36 %	9 %	55 %

 V rozhodnutí je zmíněno stanovisko ochránce, ale soud se jím věcně nezabýval

 Soud se v rozhodnutí věcně zabýval stanoviskem ochránce, ale neztotožnil se s jeho závěry

 Soud se v rozhodnutí věcně zabýval stanoviskem ochránce a ztotožnil se s jeho závěry

»»»»» Ochránkyně jako veřejný žalobce

Od 1. ledna 2012 je veřejný ochránce práv oprávněn podat ke správnímu soudu žalobu k ochraně veřejného zájmu proti rozhodnutí správního orgánu. Do té doby mohl takovou žalobu podat pouze prostřednictvím nejvyššího státního zástupce.

Žaloba k ochraně veřejného zájmu proti povolení stavby fotovoltaické elektrárny

Veřejný ochránce práv Pavel Varvařovský v roce 2012 napadl správní rozhodnutí, jimiž Městský úřad Duchcov povolil výstavbu fotovoltaické elektrárny v katastrálním území Moldava v Krušných Horách a následně stavbu zkolaudoval.

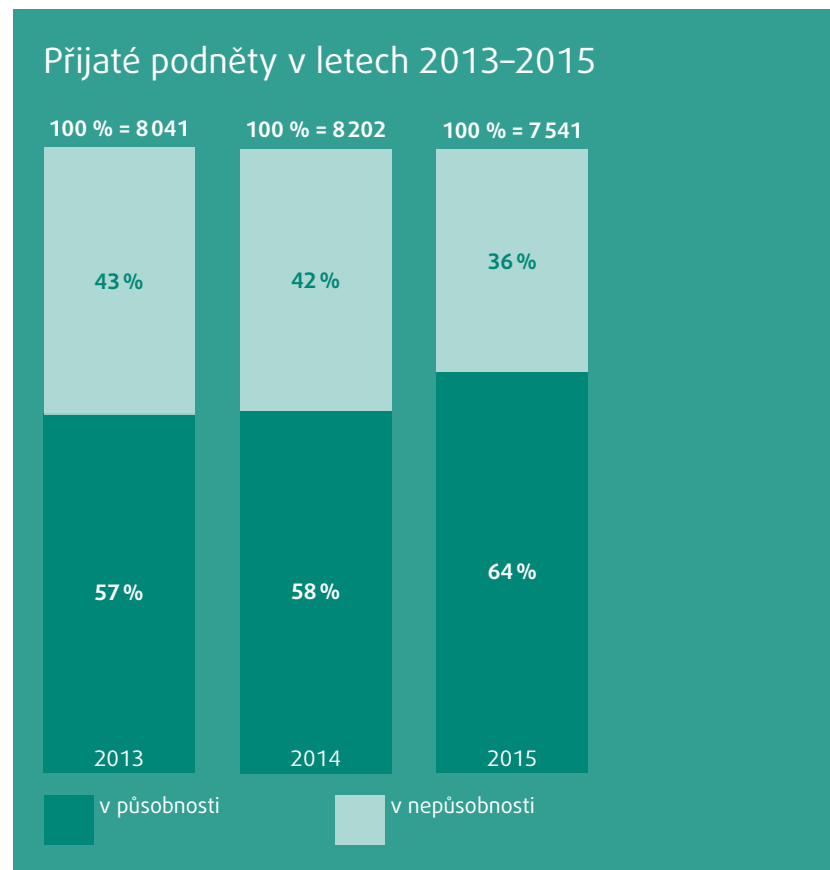
Ochránce zjistil řadu nedostatků: předem nebyl vyhodnocen vliv této průmyslové stavby na životní prostředí a došlo k porušení stavebního zákona, neboť stavba byla povolena a postavena ve volné krajině v nezastavěném území (tj. v rozporu s jedním ze základních cílů stavebně-právní regulace, jímž je ochrana nezastavěného území). Ochránce proto podal žalobu (viz také souhrnné

zprávy o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2012 – str. 3, 2013 – str. 29 a 2014 – str. 20).

Krajský soud v Ústí nad Labem napadená rozhodnutí Městského úřadu Duchcov pro nezákonnost a vady řízení zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Rozhodnutí soudu poté žalovaný napadl kasační stížností u Nejvyššího správního soudu, který rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Krajský soud v Ústí nad Labem 16. prosince 2015 vyhověl žalobě veřejného ochránce práv a i na podruhé zrušil rozhodnutí, kterým byla ve sloučeném územním a stavebním řízení povolena stavba fotovoltaické elektrárny. Soud rovněž uznal, že ochránce prokázal závažný veřejný zájem, který ho opravňoval k podání žaloby.

»»»»»» Činnost veřejné ochránčyně práv v číslech

V roce 2015 jsme obdrželi 7 541 podnětů, což je o 661 podnětů méně než v roce 2014. Zvýšil se ale o 6 % počet podnětů, které jsou v naší působnosti, a můžeme se jimi zabývat. Je tedy zřejmé, že roste povědomí stěžovatelů o tom, s čím konkrétně jim můžeme pomoci, a neobracejí se na nás tak často s případy mimo naši působnost. Je možné, že na tuto pozitivní změnu měl dopad také projekt Společně k dobré správě (více viz „Projekt „Společně k dobré správě“, na stránce 92), zaměřený mimo jiné na zvyšování povědomí veřejnosti o působnosti veřejného ochránce práv.

1 114

lidí přišlo osobně do Kanceláře veřejného ochránce práv v Brně, z toho 554 podalo podnět ústně do protokolu.

7 438

lidí volalo na naši informační telefonní linku pro ověření stavu vyřizování podnětu, vysvětlení působnosti ochránce nebo nasměrování řešení svého problému, což je o pět set lidí více než v roce 2014.

891

šetření jsme zahájili, z toho 42 šetření z vlastní iniciativy.

Přijaté podněty v působnosti v členění dle oblastí

Sociální zabezpečení	1 293
Stavby a regionální rozvoj	455
Armáda, policie a vězeňství	399
Ochrana práv dětí, mládeže a rodiny	302
Státní správa soudnictví	259
Věci cizinců	251
Diskriminace	221
Doprava a spoje	218
Správní trestání	216
Ostatní nezařazené obory v působnosti ochránkyně	211
Správa na úseku zdravotnictví	186
Ochrana životního prostředí	173
Správa zaměstnanosti a práce	158
Pozemkové právo a restituce	156
Daně, poplatky a cla	153
Vnitřní správa	108
Samospráva, územní členění a právo na informace	36
Správa státního zastupitelství	11

7 679

podnětů jsme vyřídili v roce 2015
(zahrnuje i podněty z minulých let uzavřené v roce 2015)

884

vydaných zpráv

609

zjištěných pochybení

17

sankcí

2

RODINA, ZDRAVOTNICTVÍ A PRÁCE

Letos jsme řešili stovky stížností týkajících se rodinných otázek, pracovněprávních problémů, podnětů ze zdravotnictví. Prověřovali jsme zejména činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí, úřadů a inspektorátů práce, krajských úřadů a veřejných zdravotních pojišťoven. Aktuální problémy jsme diskutovali s odborníky u kulatých stolů i na ministerstvech.

Rok 2015 v číslech

575

sociálních pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí, pracovníků občanských poraden a studentů jsme školili a vyučovali.

58

místních šetření jsme provedli kvůli zjišťování potřebných informací k námi prověřovaným případům.

Publikujeme

Nařizování „odborné spolupráce“ rodičům či jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte v teorii i v praxi orgánů sociálně-právní ochrany dětí (Právo a rodina, č. 7/2015)

K některým aspektům pobytu dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (Právo a rodina, č. 10/2015)

K možnosti rodiče dát se zastoupit v jednání s orgány sociálně-právní ochrany dětí (Listy sociální práce, podzim 2015)

»»»»»» Zdravotnictví

Veřejné zdravotní pojišťovny

Bude možné rozvolnit očkovací kalendář?

Otec chtěl nechat své dítě naočkovat v jiném intervalu, než stanovuje očkovací kalendář. Byl přesvědčen, že hexavakcína, tedy očkování proti šesti nemocem najednou, je příliš invazivní a může zapříčinit zdravotní komplikace. Rozhodl se proto pro rozvolnění očkovacího kalendáře: nejprve své dítě nechá očkovat proti čtyřem nemocem a poté proti zbývajícím dvěma. Zdravotní pojišťovna však odmítla proplatit jinou vakcínu než hexavakcínu i přesto, že by otec rozsah očkovacího kalendáře svého dítěte splnil.

Podle našeho názoru, vyžaduje-li stát povinné splnění očkovacího kalendáře a dodrželi rodič jeho rozsah pouze s drobným rozvolněním, měl by mu to umožnit. Proto jsme oslovili Ministerstvo zdravotnictví, Všeobecnou zdravotní pojišťovnu i Svaz zdravotních pojišťoven.

 Stanovisko ochránce: sp. zn. 28/2014/SZD

Ke zdravotnímu pojištění...

...jsme také uspořádali kulatý stůl s účastí zástupců většiny zdravotních pojišťoven.

Víte, že...?

... změna zdravotní pojišťovny je možná jen jednou za 12 měsíců? I díky našim připomínkám ji ale nově můžete změnit ke dvěma datům v roce namísto dosavadního jednoho – k 1. lednu nebo k 1. červenci kalendářního roku.

Krajské úřady

Zkoumáme postup krajských úřadů při vyřizování stížností na zdravotní péči. Úřady nejčastěji chybují tím, že k prověření stížnosti neustanoví nezávislého odborníka či nezávislou odbornou komisi v případech, kdy to zákon předpokládá.

20

stížností na zdravotní péči jsme šetřili v tomto roce. Z šesti uzavřených případů jsme v pěti zjistili chyby. Vítáme, že krajské úřady ale vždy zjednalý nápravu a stížnost na zdravotní péči dodatečně řádně došetřily.

»»»»» Práce a zaměstnanost

Změny právních předpisů

Co jsme prosadili:

- Pokud budete žalovat úřad práce, že vám nevyplatil např. dávky přestouenské péče nebo podporu v nezaměstnanosti, nebudete platit soudní poplatek za podání žaloby.
- Inspektoráty práce budou moci postihnout zaměstnavatele za nezákonné sledování zaměstnanců.
- Provozovatelé nových elektráren s výkonem do 10 kW nově nebudou automaticky považováni za osoby samostatně výdělečně činné. V případě ztráty zaměstnání tedy budou moci být vedeni v evidenci uchazečů o zaměstnání a při rozhodování o podpoře v nezaměstnanosti a dávkách pomoci v hmotné nouzi se zohlední jen jejich skutečný příjem.

Správa na úseku zaměstnanosti

S čím se na nás lidé nejvíce obraceli?

- Se stížnostmi na postup úřadu práce (přijímání do evidence, součinnost uchazeče o zaměstnání, vyřazení uchazeče z evidence),
- s nesprávným stanovením podpory v nezaměstnanosti nebo odepření jejího poskytnutí úřadem práce,
- s potížemi při odškodňování pracovních úrazů a uznávání nemocí z povolání (které ale nejsou v naší působnosti). Pro lepší informovanost jsme zpracovali nový informační leták k této problematice.

Zaměřili jsme se také na tzv. **aktivní politiku zaměstnanosti**, tedy podporu uchazečů o zaměstnání, aby se zvýšily jejich šance na trhu práce. Řešili jsme stížnosti na úřad práce, který nevyhověl žádostem o rekvalifikaci, o zřízení společensky účelných pracovních míst či vymezení chráněných pracovních míst určených k obsazování osob se zdravotním postižením. Z důvodu zvýšeného počtu podnětů tohoto typu budeme v roce 2016 jednat u kulatého stolu se zástupci Ministerstva práce a sociálních věcí, Generálního ředitelství a krajských poboček Úřadu práce.

Rekvalifikační kurzy musí mít jasný obsah i odpovídající certifikát

Nabídka i náplň rekvalifikačního kurzu musí být všem zcela zřejmá. V námi prošetřovaném případě stěžovatel nebyl spokojen s organizací

a kvalitou rekvalifikačního kurzu, který absolvoval. Obsah kurzu zajišťovaný rekvalifikačním zařízením byl zcela odlišný od původní nabídky prezentované úřadem práce a také od konečného potvrzení o absolvované praxi.

Úřad práce sice po upozornění provedl kontrolu, nicméně se při ní nezabýval rozporem mezi původní prezentací obsahu kurzu a jeho reálným průběhem a výstupem. Proto podle nás úřad práce pochybil zejména tím, že stěžovatele neúplně informoval o obsahu rekvalifikačního kurzu, v dohodě o rekvalifikaci nejasně formuloval náplň rekvalifikačního kurzu a také nedostatečně prošetřil stížnost na organizaci kurzu. Úřadu jsme proto do budoucna doporučili pečlivost při vypracovávání smluvních dokumentů, zejména při poradenství a poskytování informací uchazečům o rekvalifikaci.

Stanovisko ochránce: sp. zn. 540/2014/VOP

Inspekce práce

Výrazně klesl počet podnětů souvisejících s nelegálním zaměstnáváním. Snížila se totiž minimální výše pokuty za umožnění výkonu nelegální práce, která byla dříve pro malé zaměstnavatele likvidační (z původních 250 tisíc korun na 50 tisíc; maximální výše pokuty nadále činí 10 milionů korun pro právnické osoby a 5 milionů pro fyzické osoby).

Zjistili jsme, že orgány inspekce práce někdy

- nedůsledně využívají svých zákonných oprávnění a opomíjejí některé námitky stěžovatelů v podnětech ke kontrole,
- při šetření šikany v pracovněprávních vztazích postupují nejistě a nejednotně,
- nepostupují jednotně v oblasti správního trestání – při zahajování správního řízení o deliktu a při rozhodování o výši pokuty.

→ **Za účelem sjednocení praxe jsme pozvali v listopadu 2015 oblastní inspektoráty práce ke kulatému stolu. Shodli jsme se na povinnosti oblastního inspektorátu práce vždy zahájit správní řízení o správním deliktu nezávisle na tom, že byla uložena, případně i splněna opatření k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole.**

Zaměstnavatel nemůže nařídit víc než zákon

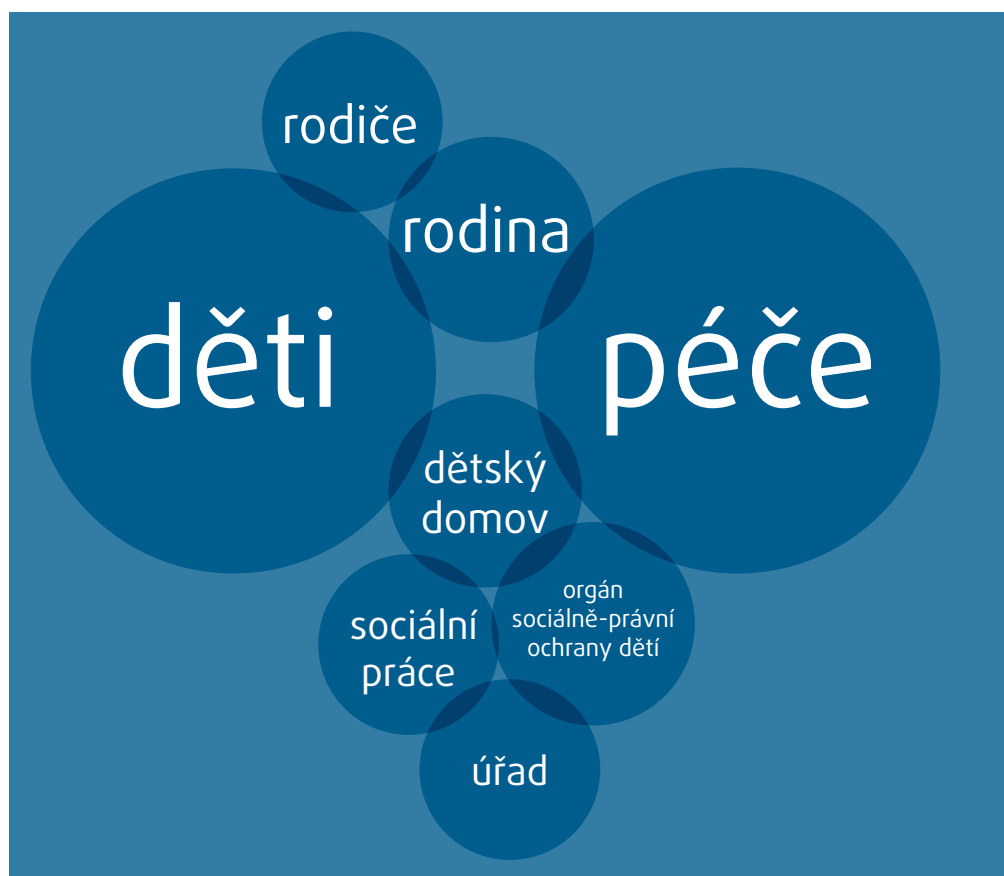
„Vnitřní předpis zaměstnavatele nemůže zaměstnancům uložit povinnosti nad rámec zákona. K takovým povinnostem se nepřihlíží.“

Zaměstnavatel vydal pracovní řád obsahující ustanovení o povinné mlčenlivosti zaměstnanců o věcech, se kterými se seznámí při výkonu práce. Zaměstnavatel však takové nařízení dle zákoníku práce vydat nesmí. Upozornili jsme na to, že mlčenlivost zaměstnanců lze sjednat pouze v pracovní nebo jiné smlouvě – například v dohodě o mlčenlivosti.

Zpráva ochránce: sp. zn. 7952/2014/VOP ze dne 28. 7. 2015

»»»»» Ochrana práv dětí a rodiny

Stížnosti na činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí

Lidé se na nás obraceli zejména v situacích, kdy se jim nedařilo řešit rodinné problémy, a to ani s pomocí orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Tomu bylo naopak často vyčítáno, že není schopen zajistit, aby se dítě vídalo s rodičem, se kterým nežije nebo to, že nezastupuje dítě v souladu s jeho nejlepším zájmem. Znepokojilo nás to, že se zvyšuje počet stížností na to, že rodičům bylo odebráno dítě z péče.

Sociální pracovník nemá nechávat tíhu rozhodování na dítěti

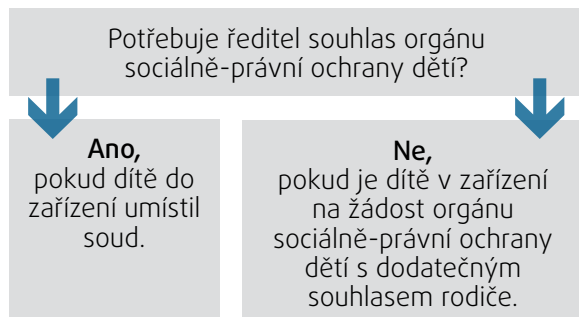
Pobyt dítěte mimo dětský domov („dovolenku“) povoluje orgán sociálně-právní ochrany dětí. O dovolenku ve stejnou dobu často usilují oba rodiče, případně prarodiče. Je na úřadu, aby pečlivě zvážil celkovou situaci a zohlednil při tom i přání dítěte. Této odpovědnosti se nemůže zbavit tím, že rozhodnutí nechá pouze na dítěti. Za nepřijatelný považujeme požadavek úřadu, aby mu dítě své vyjádření dalo písemně. Dítě je v těžké situaci, zvláště pokud na ně některý z rodičů naléhá a později mu jeho rozhodnutí vyčítá.

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 8190/2014/VOP ze dne 18. 8. 2015 a 18. 12. 2015

Pobyt dětí umístěných v zařízení pro okamžitou pomoc u rodičů povoluje ředitel

 Zpráva ochránce: sp. zn. 6277/2014/VOP ze dne 17. 7. 2015

→ Na toto téma a související problémy jsme v tomto roce uspořádali kulatý stůl pro ředitele a další zaměstnance zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Prezentovali jsme závěry šetření i modelové případy ukazující další právní úskalí související s pobytem dětí v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Rodinný spor dostal chlapce do dětského domova

Spor mezi rodiči skončil umístěním jejich jedenáctiletého syna do dětského domova. Dlouhodobý rodinný konflikt chlapci způsobil vážné psychologické problémy. V dětském domově navíc působil pouze jeden psycholog pro dvacet dětí a to pouze dvě hodiny týdně. Na základě naší intervence se podařilo pro chlapce zajistit odpovídající odbornou pomoc a jeho stav se následně výrazně zlepšil. Pomoc psychologa nakonec přijali také rodiče.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 4377/2014/VOP ze dne 15. 9. 2015

Rozhodnout o odnětí dítěte může pouze soud

Porodnice odmítla vydat dítě rodičům, protože čekala na vyjádření orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Daný úřad se otázkou vydání dítěte skutečně zabýval. Museli jsme tento úřad upozornit, že taková pravomoc mu nepřísluší. V případě pochybností o možnostech a schopnostech rodičů pečovat o dítě může nicméně úřad iniciovat soudní řízení. Pouze soud totiž může rozhodnout o odnětí dítěte z jejich péče.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 4002/2015/VOP ze dne 4. 12. 2015

Příběh se šťastným koncem aneb návrat chlapce do vlastní rodiny

Matka s dětmi byla na ulici obestoupena policií a její nejmladší dítě bylo odvezeno. Hlavním důvodem pro odebrání dítěte bylo zanedbávání zdravotní péče všech jejích dětí a opuštění novorozence v porodnici. Chlapec byl umístěn na přechodnou dobu do pěstounské péče. Díky našemu příspěvku a spolupráci s neziskovou organizací se podařilo chlapce během dvou měsíců vrátit zpět do péče matky. Podařilo se také dosáhnout toho, že matka podstatně zlepšila péči o své děti.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 5460/2014/VOP ze dne 9. 3. 2015

Pěstounská péče, dávky

Úřady musí respektovat rozhodnutí soudu včetně data vykonatelnosti

Pokud soud rozhoduje o svěřeni dítěte do pěstounské péče, ve svém rozhodnutí rovněž stanoví datum, od něž pěstounská péče „začíná“. Úřad práce i ministerstvo ale pěstounce, která se na nás obrátila, přiznaly nárok na dávky pěstounské péče až od data vykonatelnosti rozsudku. Podle našeho názoru měly úřady práce i ministerstvo rozsudek soudu respektovat a dávku zpětně přiznat ode dne, který rozsudek určil jako den vzniku pěstounství. Ministryně práce a sociálních věcí se s naším názorem ztotožnila a stěžovatelka tak zpětně získala dávky pěstounské péče ve výši přes padesát tisíc korun.

 Stanovisko ochránce: sp. zn. 3384/2014/VOP ze dne 10. 10. 2014

→ Na základě našeho upozornění změnilo Ministerstvo práce a sociálních věcí také Metodickou informaci k posuzování vzniku nároku na dávky pěstounské péče.

 Stanovisko ochránce: sp. zn. 18/14/SZD

Víte, že...?

... jsme iniciovali změny v praxi orgánu sociálně-právní ochrany dětí, který neinformoval dostatečně potenciální pěstouny o jejich možnostech?

Především šlo o poučení, že lze podat k soudu návrh na vydání usnesení o předběžném opatření, kterým bude dítě předáno do péče potenciálního pěstouna. Na základě vykonatelného usnesení soudu pak vzniká nárok na výplatu dávek pěstounské péče.

 Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 7371/2014/VOP ze dne 2. 7. 2015 a 22. 9. 2015

»»»»»» Podněty dětí

Webové stránky ochránce pro děti

Fakta o instituci, představení veřejné ochránkyně práv a jejího zástupce, popis toho, čím se zabýváme a jak můžeme pomoci dětem

Vysvětlení různých možností, jak veřejnou ochránkyní práv kontaktovat včetně rychlého kontaktu na domovské stránce

Stručné uvítání na webu pro děti od veřejné ochránkyně práv Anny Šabatové

Aktuality týkající se dětí a mladistvých, návody a rady pro různé životní situace

Více než

50

dětem jsme v roce 2015 poradili či pomohli.

- 11 dětských podání se týkalo podmínek v dětském domově nebo výchovném ústavu,
- podání často směřovala do oblastí placení a vymáhání výživného, styku s rodiči či s prarodiči, chování rodičů, odnětí z péče, průtahů v soudním řízení, poplatku za komunální odpad nebo spotřebitelských smluv,
- objevily se i dotazy na povolení k trvalému pobytu, příspěvek na péči, údržbu stavby, oddlužení či ochranu osobnosti.

Děti a mladí dospělí nám mohou psát na speciální e-mail:

deti@ochrance.cz

200

zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy jsem požádali, aby se zapojila do výzkumu. Zjišťujeme, jaké jsou podmínky pro to, aby v zařízeních mohly, než dokončí studium, zůstat i zletilé děti.

Jde o:

- dětské domovy
- výchovné ústavy
- diagnostické ústavy

V roce 2016 na toto téma vydáme výzkumnou zprávu, která kromě výsledků a identifikace hlavních problémů doporučí i konkrétní změny.

Webové stránky deti.ochrance.cz

Na našem webu pro děti není jen kontakt pro dotazy a podněty. Poskytujeme tam i odborné informace, které se dětí a jejich práv dotýkají. Informujeme například o nových zákonech, významných rozhodnutích soudů nebo dáváme praktické rady. Například, že:

- dětem v pěstounské péči vznikne v určitých situacích v 18 letech nárok na příspěvek ve výši 25 tisíc korun,
- nezaplacené regulační poplatky mají poskytovatelé zdravotních služeb vymáhat po rodičích, ne po dětech,
- plošný zákaz vstupu dětem do restaurace je podle rozhodnutí Nejvyššího správního soudu diskriminační.

Pošta už vydá zásilku i dítěti mladšímu 15 let

Děti mají právo na ochranu soukromí, kam se řadí rovněž zákaz svévolného zasahování do korespondence. Toto pravidlo však Česká pošta nedodržovala. Přitom není oprávněna posuzovat, zda může dítě převzít zásilku, kterou mu zasílá jeho příbuzný nebo známý, totéž se týká také obchodní korespondence. Český telekomunikační úřad uznal naše výhrady i argumentaci a přiměl Českou poštu ke změně pravidel. Pošta tak změnila podmínky pro vydávání doporučených psaní a balíků: nově je mohou přebírat i děti, které nedosáhly 15 let. Změnu pravidel inicioval svým podnětem čtrnáctiletý stěžovatel. Jsme rádi, že ani děti neváhají bránit svá práva.

Zpráva ochránce: 16/2013/DIS ze dne 21. 10. 2013

3

SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Stejně jako v předchozích letech jsme se zabývali důchodovým a nemocenským pojištěním a dalšími dávkami vyplácenými Českou správou sociálního zabezpečení. Také jsme řešili stížnosti na nepojistné sociální dávky (dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na péči, dávky státní sociální podpory), které vyplácí Úřad práce České republiky.

Celkem jsme vyřídili

1364

podnětů,

z toho nejčastěji šlo o

464

důchody

373

dávky pomoci v hmotné nouzi

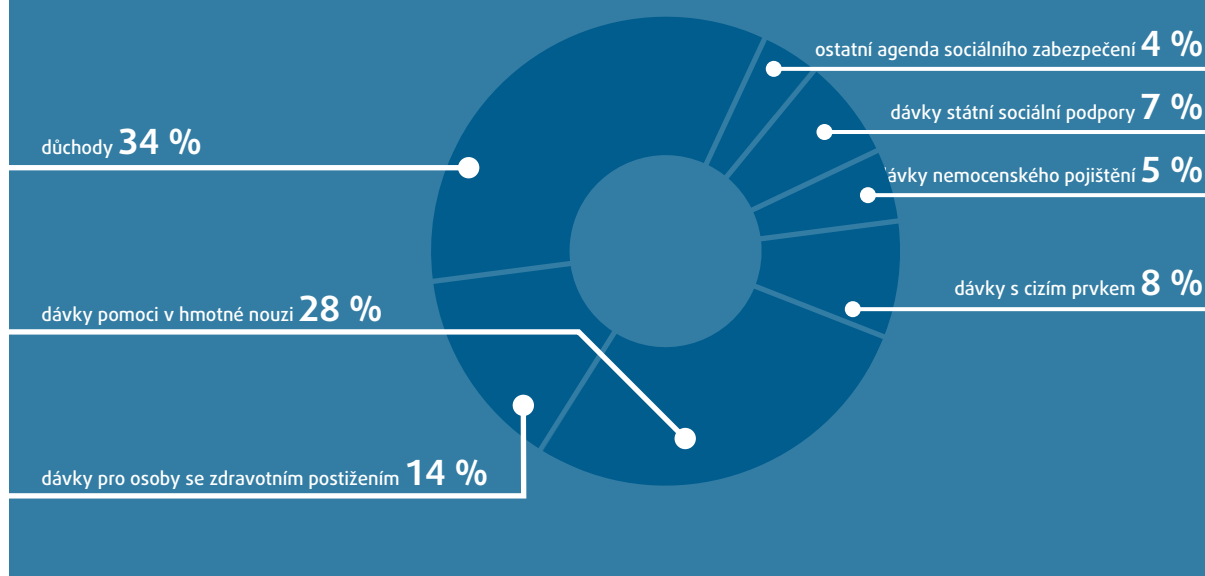

190

dávky pro osoby se zdravotním postižením

»»»»» Sociální zabezpečení za rok 2015 v číslech

Složení podnětů z oblasti sociálního zabezpečení za rok 2015

235

sociálních pracovníků nevládních organizací a obecních úřadů nebo zaměstnanců krajských poboček Úřadu práce jsme školili na devíti seminářích v různých krajích.

20

studentů Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci navštěvovalo naše semináře a následně u nás vykonalo praxi.

5 ×

jsme připomínkovali vnitřní předpisy Ministerstva práce a sociálních věcí a Generálního ředitelství Úřadu práce České republiky. Vydání dvou metodických pokynů jsme sami navrhli. Díky nim:

- při rozhodování o doplatku na bydlení určují všechna pracoviště úřadů práce obvyklé nájemné stejně – porovnávají výši tří tržních nájemných v daném místě,
- lidé s nízkými příjmy mohou dostat jednorázovou dávku na úhradu (části) kauce při nájmu bytu.

2 ×

obstálo naše stanovisko v řízení o žalobě před správními soudy. V těchto případech jsme vedli šetření, ale úřady na naše argumenty nepřistoupily. Stěžovatelé proto využili možnosti podat žalobu proti rozhodnutí úřadu. S naší argumentací u soudu uspěli v následujících případech:

Příspěvek na auto pro osobu se zdravotním postižením

Zastali jsme se otce dívky s těžkým zdravotním postižením, který pro ni žádal o jednorázový příspěvek na zakoupení auta. Úřad práce žádost zamítl, proto se odvolal k Ministerstvu práce a sociálních věcí. To po něm však požadovalo řadu dalších informací, které nejsou pro posouzení žádosti nezbytné (např. jméno lékaře-specialisty, k němuž dceru vozí). Otec informace neposkytl, ministerstvo proto řízení zastavilo a příspěvek dívce nepřiznalo.

Žádali jsme ministryni práce a sociálních věcí, aby zastavení řízení zrušila. Ministryně ale nechala lhůtu pro přezkoumání rozhodnutí marně uplynout. Otec dívky se proto obrátil na soud, využil naší argumentaci a uspěl. Soud zrušil rozhodnutí ministerstva i úřadu práce a konstatoval, že příspěvek na pořízení auta měl být dívce přiznán.

 Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 7276/2012/VOP ze dne 24. 1. 2013 a 13. 4. 2015
Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové: sp. zn. 52 Ad 19/2013-83 ze dne 21. července 2015

Vrácení vdovského důchodu

Česká správa sociálního zabezpečení přiznala a vyplatila vdovský důchod, nicméně později zjistila, že vdova na důchod neměla právo. Proto jí uložila vrátit přes 110 tisíc korun vyplacených za necelý rok a půl. Podle úřadu měla vdova předpokládat, že jí důchod nenáleží.

Trvali jsme na tom, že právo má znát úřad, nikoliv žadatel o důchod, který může oprávněně očekávat, že rozhodnutí úřadu bude v souladu se zákonem. Protože úřad neustoupil, podala vdova žalobu k soudu. Nejvyšší správní soud později náš názor potvrdil a rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení o povinnosti vrátit důchod zrušil. Podobná situace se tak již snad nebude opakovat.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 5959/2013/VOP ze dne 3. 12. 2013
Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 6 Ads 287/2014-19 ze dne 1. 4. 2015

»»»»»» Dávky pomoci v hmotné nouzi

Nejčastější druhy stížností

příspěvek na živobytí
36 %

doplatek na bydlení
24 %

mimořádná okamžitá
pomoc
12 %

Úřady si mohou informace zjišťovat z vlastní evidence

Úřady od občanů někdy požadují potvrzení a informace, které si mohou samy ověřit ve své evidenci. Po muži z Ústí nad Labem například chtěl úřad práce doložit výši podpory v nezaměstnanosti, že je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání. Tyto údaje úřad požadoval pro vyřízení žádosti o příspěvek na živobytí. Žadatel oprávněně namítal, že tyto informace si může úřad ověřit ve

své vlastní evidenci. Na základě našeho šetření bylo pracovníkům úřadu umožněno do příslušné evidence nahlížet a opatřovat si tak potřebné údaje.

Zpráva ochránce: sp. zn. 6999/2014/VOP ze dne 20. 1. 2015

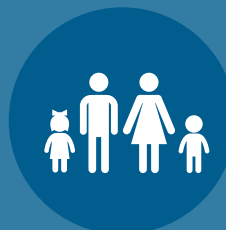

»»»»» Dávky státní sociální podpory

Nejčastější druhy stížností

příspěvek na bydlení
58 %

rodičovský příspěvek
20 %

přídavek na dítě
8 %

Kdo vyplácí rodičovský příspěvek při práci v jiném státě EU?

Jestliže jeden z rodičů pracuje v jiném státě Evropské unie, může mít rodina nárok na rodičovský příspěvek z tohoto státu. Chybou ale není, když žádost podá v České republice úřadu práce v místě bydliště. Ten ji má posoudit a případně sám předat druhému státu. Zaznamenali jsme však desítky případů, kdy úřad práce žádost zamítl a odkázal rodiče, ať si věc řeší sami, což je v rozporu s unijními předpisy. Pokud by navíc zahraniční strana příspěvek nezačala vyplácet do dvou měsíců, musí ho rodině dočasně poskytnout český úřad práce a s cizím státem se pak finančně vyrovnat. Důvodem je ochrana rodiny s dětmi. Řešili jsme totiž i případy, kdy rodina s malými dětmi zůstala bez rodičovského příspěvku celý rok! Doporučili jsme proto proškolení pracovníky úřadů práce, aby k takovým chybám nedocházelo.

Zpráva ochránce: sp. zn. 1672/2015/VOP ze dne 12. 5. 2015

Volba výše rodičovského příspěvku

Rodiče dítěte s dostatečným příjmem si mohou zvolit rychlejší, tedy kratší čerpání rodičovského příspěvku, a tím i vyšší měsíční částku. Úřad práce nevyhověl matce dítěte s vysvětlením, že ona ani otec dítěte nemají pro volbu výše dávky dostatečný příjem. Biologickým otcem nebyl bývalý manžel žadatelky, kterého úřady do rodného listu zapsaly na základě domněnky otcovství, ale druh žadatelky žijící s ní a dítětem ve společné domácnosti. Jeho příjem podmínky pro volbu výše rodičovského příspěvku splňoval, úřad práce žádosti přesto nevyhověl. Přesvědčili jsme úřad práce, aby druha matky a biologického otce dítěte při rozhodování o rodičovském příspěvku považoval za rodiče dítěte a umožnil tak rychlejší čerpání rodičovského příspěvku.

Zpráva ochránce: sp. zn. 4117/2015/VOP ze dne 28. 8. 2015

»»»»»» Dávky pro osoby se zdravotním postižením

Nejčastější druhy stížností

příspěvek na péči
48 %

průkaz osoby se
zdravotním postižením
30 %

příspěvek na zvláštní
pomůcku
14 %

Víte, že...?

pokud řízení o příspěvku na péči trvá nepřiměřeně dlouhou dobu, můžete požádat o odškodnění? Pokud původní účastník v průběhu řízení zemřel, přechází tato možnost na osobu, která vstoupila do řízení místo něj.

Za příliš dlouhé řízení mají lidé právo na odškodnění

Žena si požádala o příspěvek na péči, ale během 17 měsíců trvajícího řízení zemřela. Její manžel, který o ni před smrtí pečoval, proto vstoupil do řízení o dávce po ní a požádal o odškodnění za nepřiměřeně dlouhé řízení. Nejprve byl odmítnut se zdůvodněním, že nebyl účastníkem původního řízení. Ministerstvo práce a sociálních věcí jsme proto upozornili na judikaturu Nejvyššího soudu, podle které má právo na odškodnění také osoba, která je v řízení právním nástupcem. Ministerstvo po upozornění postoj přehodnotilo a vdovce finančně odškodnilo částkou 14 tisíc korun.

Zpráva ochránce: sp. zn. 6983/2014/VOP ze dne 9. 2. 2015

»»»»» Důchody

Stěžovatelům, kteří se na nás obrazejí ve věci starobních důchodů, nejčastěji chybí potřebná doba pojištění pro nárok na důchod, popřípadě se jim v důsledku chybějících dob pojištění důchod zdá příliš nízký. Snažíme se jim pomoci s prokázáním delší doby pojištění.

V oblasti invalidních důchodů je nejfrekventovanějším problémem nedostatečná doba pojištění pro nárok na důchod, a dále stanovení stupně invalidity a data vzniku invalidity. Obojí má zásadní vliv na výši důchodu.

Přiznání invalidního důchodu

Stěžovatelka byla již několik let uznána za plně invalidní, ale Česká správa sociálního zabezpečení jí opakovaně zamítala žádost o invalidní důchod kvůli nesplnění podmínky potřebné doby pojištění. Na základě našeho šetření jsme zpochybnili správnost data vzniku invalidity pro jeho nedostatečné odůvodnění. ČSSZ v rámci kontroly nakonec stanovila dřívější datum vzniku invalidity. Stěžovatelka si doplatila chybějící pojištění za čtyři měsíce ve výši sedmi a půl tisíc korun. Úřad jí přiznal invalidní důchod ve výši 9 200 korun.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 938/2013/VOP ze dne 17. 8. 2015

Nejčastější druhy stížností

starobní důchody
38 %

invalidní důchody
38 %

pozůstalostní důchody
(sirotčí a vdovské)
7 %

Dobu zaměstnání pro výpočet důchodu mohou potvrdit i svědkové

Podařilo se nám zajistit stěžovatelce do budoucna vyšší důchod díky uznání zaměstnání, o kterém neměla doklady, ale mohla předložit svědectví bývalých spolupracovníků. Česká správa sociálního zabezpečení je však neuznala, protože svědkové neuvedli přesná data společného zaměstnání a nedoložili, že oni sami pro uvedeného zaměstnavatele pracovali. Neuznala ani svědectví manžela, který u stejného zaměstnavatele také pracoval.

Nakonec jsme úřad přesvědčili, že jeho postup nebyl správný, protože si mohl svědectví sám ověřit – stačilo například zjistit, jestli mají svědkové uváděnou dobu zaměstnání započítanou do svých důchodů. Nezdůvodněné odmítnutí svědectví manžela je navíc v rozporu s judikaturou správních soudů. Úřad nakonec prohlášení svědků uznal a dobu zaměstnání započítal stěžovatelce do důchodu.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 120/2015/VOP ze dne 11. 5. 2015

4

VEŘEJNÝ POŘÁDEK A MÍSTNÍ SPRÁVA

Zaměřujeme se na dílčí problémy veřejné a místní správy: řešíme stížnosti týkající se matrik, přestupků, občanských a cestovních průkazů nebo státního občanství. Zabýváme se i poskytováním informací a ochranou osobních údajů, dopravně správní agendou, dozorem státu nad samosprávou, dopravou nebo katastrem nemovitostí. V roce 2015 jsme mimo jiné řešili efektivitu vyřizování žádostí o informace na úřadech a ministerstvech.

V roce 2015 jsme uspořádali

6 + 3

seminářů a kulatých stolů

celkem pro

305

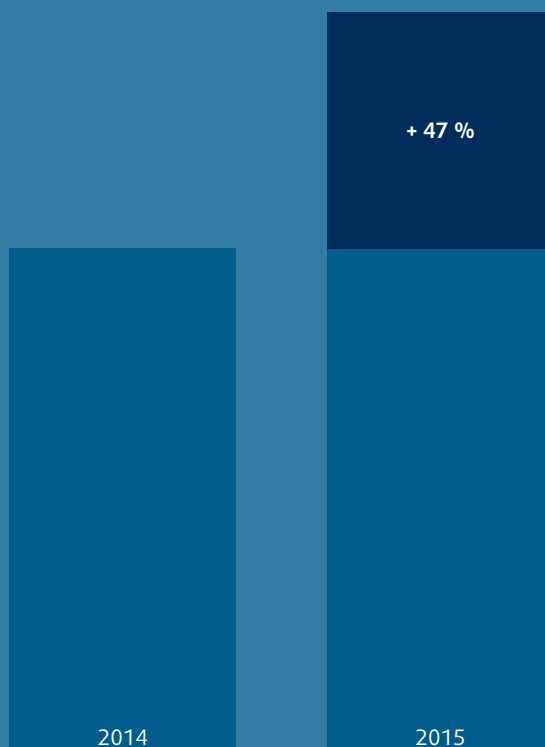
osob.

Probírali jsme témata jako

- » právo na informace a ochranu osobních údajů,
- » veřejné cesty,
- » poskytování informací o platech a odměnách,
- » řidičské průkazy s cizím prvkem.

»»»»»» Události v roce 2015

Počet žádostí o informace od úřadů

Výzkum: Jak úřady poskytují informace?

Zjišťovali jsme, jaká je praxe ministerstev a dalších úřadů při poskytování informací, a zda úřady vyřizují žádosti o informace bez průtahů.

- Počet žádostí o informace meziročně stoupl o 47 %, úřadům se je ale daří vyřizovat včas.
- K průtahům dochází pouze na Ministerstvu spravedlnosti, když rozhoduje o odvoláních proti neposkytnutí informací, kterých enormně přibývá. Ministerstvo přislíbilo situaci řešit personálním posílením.
- Chybí jednotná praxe, pokud mají úřady poskytovat informace o probíhajících soudních řízeních, která se jich týkají. Doporučili jsme proto úřadům řídit se zásadou transparentnosti, a pokud to není nezbytné, nebránit veřejnosti v přístupu k informacím.

 Výzkum ochránce: sp. zn. 98/2014/VOP ze dne 14. 12. 2015

Odvolací orgány mohou chyby rovnou napravit

Odvolací orgán nemusí věc kvůli nedostatkům vracet k novému projednání správním orgánům nižšího stupně. Nadřízené úřady mohou chyby rovnou napravit, např. doplnit dokazování a předejít tak často zdoluhavým procesům neustálého vracení k novým projednáním.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 6509/2014/VOP ze dne 7. 7. 2015

Zákazy pobytu neodpovídají zákonným podmínkám

Šetřili jsme 80 případů zákazu pobytu udělených v městské části Praha 1 v průběhu let 2013–2014. Často jsme konstatovali nedodržení zákonných podmínek. K nejzávažnějším chybám docházelo v případech, kdy úřad ukládal tuto sankci za jednání, které ani nenarušovalo veřejný pořádek. Městská část také obvykle nezkontrolovala existenci rodinných a sociálních vazeb, k jejichž přetrhání zákazem pobytu docházelo. Ministerstvo vnitra

souhlasilo s našimi závěry a rozhodlo se postup úřadů metodicky usměrnit.

Snazší přístup slabozrakých do katastru nemovitostí

V roce 2015 jsme zkoumali podmínky, za kterých mohou slabozrací využívat aplikaci Nahlížení do katastru nemovitostí bez nutnosti zadávat CAPTCHA kódy. Předpokladem je registrace, po které žadatel obdrží přístupové heslo vypínající zadávání CAPTCHA kódů. Registrovat se lze i jako osoba se zdravotním postižením, která může využít nadstandardní podpory v podobě vzdálené pomoci, kdy pracovník Českého úřadu zeměměřického a katastrálního s využitím speciálního softwaru na dálku upravuje nastavení počítače. Zatímco tento postup u nadstandardní podpory je v pořádku, výtky jsme měli vůči registračnímu formuláři, který neobsahoval výslovný souhlas žadatele se zpracováním citlivých údajů. Navíc ani neuváděl, že osoba se má registrovat jako osoba se zdravotním postižením pouze tehdy, pokud chce využít nadstandardní podporu (tj. při běžné registraci nemusí uvádět, že má zdravotní postižení, z formuláře to ale nevyplývalo). Český úřad zeměměřický a katastrální formulář na naše doporučení upravil.

Soud musí poskytnout rozhodnutí, o které se opírá

Pokud soud v rozhodnutí odkázal na nezveřejněné rozhodnutí jiného soudu, musí žadateli o informace poskytnout i toto rozhodnutí. Podle zákona o svobodném přístupu k informacím jde totiž o informaci týkající se působnosti rozhodujícího soudu. Odkazem dal soud najevo, že informaci z jiného rozhodnutí považoval za podstatnou pro své rozhodnutí a že ji měl k dispozici přinejmenším v době svého rozhodování.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 808/2015/VOP ze dne 21. 7. 2015

Lidé s dvojím občanstvím se mohou prokázat oběma pasy

Cizinecká policie na letišti v Praze neumožnila odletět do Jižní Koreje malým dětem s dvojím občanstvím (české a jihokorejské), které s sebou měly jen korejský pas. Na cestě je doprovázela matka – Češka. Děti předtím několikrát s korejským otcem

na korejské pasy bez problémů z Prahy do Jižní Koreje odcestovaly. Vytkli jsme proto cizinecké policii nepředvídatelnost a nepřiměřenost jejího postupu. Policie nemůže českému občanu s dvojím občanstvím bránit v překročení státní hranice pouze proto, že se neprokáže českým cestovním dokladem. Na naše doporučení policie vzniklou škodu uhradila a ředitel cizinecké policie se stěžovatelce písemně omluvil.

 Stanovisko a zpráva ochránce: sp. zn. 1610/2014/VOP ze dne 3. 6. 2015 a 5. 2. 2015

Žlutá čára na zákazu parkování: změna k lepšímu pro všechny

Na místě, kudy potřebovala stěžovatelka projet s invalidním vozíkem, parkovala auta i přes zákaz parkování, který plynul přímo ze zákona. Úřad považoval za nadbytečné umístit tam další dopravní značení v podobě žlutých čar a doporučil stěžovatelce volat v případě potřeby policii. My jsme ale úřad přesvědčili ke změně názoru. S novým dopravním značením se situace v místě stala pro všechny přehlednější a nevznikají zbytečné spory.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 7509/2014/VOP ze dne 27. 5. 2015

Vodorovné dopravní značení (žlutá klikatá čára) může vhodně regulovat parkování na hustě obydlených sídlištích, kde je nedostatek parkovacích míst.

Státním zástupcem může být i právník, který vystudoval v zahraničí

Ministerstvo spravedlnosti přijalo naši argumentaci v případě uznání zahraničního vzdělání a jmenovalo státního zástupce, který vyhrál výběrové řízení na tuto pozici. Stěžovatel vystudoval právo v Polsku. V roce 2004 se vrátil do České republiky, kde mu Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy jeho vzdělání uznalo. Česká advokátní komora jej zapsala do seznamu koncipientů a v roce 2011 úspěšně složil advokátní zkoušky.

Ministerstvo spravedlnosti nicméně trvalo na tom, že pro vykonávání práce státního zástupce musí stěžovatel požádat o uznání svého vzdělání přímo toto ministerstvo. Z formálního hlediska nezpochybňujeme, že Ministerstvo spravedlnosti má ve své kompetenci uznávání právního vzdělání pro vykonávání profese. Je však nutné vzít také v potaz, že absolvování advokátní zkoušky a dlouholetá praxe dostatečně prokazují stěžovateli znalost českého práva. O tom také svědčí jeho úspěch ve výběrovém řízení. Lpění na formálním požadavku jde v tomto případě proti účelu a smyslu zákona. Navíc, ministerstvo mohlo na tento stěžovatelův nedostatek upozornit ještě před samotným výběrovým řízením.

 Stanovisko ochránce: sp. zn. 4956/2014/VOP ze dne 21. 7. 2015

Vykázání z domu kvůli domácímu násilí je třeba prověřit přímo na místě

Principy, ke kterým jsme dospěli při našich šetřeních postupu policie při vyšetřování domácího násilí:

- 1/ Je třeba, aby policisté při řešení domácího násilí o vykázání rozhodovali až po seznámení se se situací na místě.
- 2/ V úředním záznamu o vykázání by měla policie vždy popsat konkrétní důvody vykázání.
- 3/ Řádně odůvodněné by mělo být i případné rozhodnutí o námitkách proti vykázání.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 2857/2015/VOP ze dne 21. 10. 2015

Vojáci se konečně dočkali proplácení služebních pohotovostí

Od roku 2012 jsme se snažili pomoci vojákům z povolání, kterým se neproplácela služební pohotovost. Ministerstvo obrany tvrdilo, že o služební pohotovost nešlo, protože vojákům nebylo určeno místo, kde se mají zdržovat. Podle ministerstva byla nařizována jen „dosažitelnost“: voják musel být připraven dostavit se na základě telefonického rozkazu ve stanoveném časovém limitu na základnu. Pro život vojáka v době volna to však znamenalo stejné omezení jako pohotovost.

- Podle našeho názoru je v době volna možné vojákovi nařídit pouze placenou služební pohotovost. Nemůže mu přitom jít k tíži, že nadřízený stanovil jen časový limit a už neurčil místo, kde se má zdržovat.
- Náš názor potvrdil už v roce 2013 Nejvyšší správní soud, na který se jeden z vojáků obrátil.
- Na konci roku 2015 se podařilo dosáhnout nápravy a vojákům se služební pohotovost zpětně proplácí. Nařizuje se už také v souladu se zákonem.

 Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 7661/2012/VOP ze dne 8. 10. 2015

 Zpráva a stanovisko ochránce: 5929/2014/VOP ze dne 23. 4. 2015

Novela zákona o pozemních komunikacích

Složité spory o existenci veřejně přístupných účelových komunikací již nebudou rozhodovat úřady malých obcí, ale obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Ministerstvo dopravy vyslyšelo opakované výzvy ochránkyně i jejích předchůdců a prosadilo změnu zákona. Obec jako vlastník komunikace již také nebude moci svévolně zabránit vydání povolení k připojení sousedního pozemku na komunikaci.

Novela zákona o civilním letectví

Naše doporučení vedla Ministerstvo dopravy k přípravě novely zákona o civilním letectví. Ta by měla jasně stanovit podmínky pro získání licence k provozování letiště a také spravedlivě řešit problém majetkového vypořádání mezi provozovateli letišť a vlastníky pozemků, na kterých se letiště rozkládá. Návrh však podle nás příliš zvyšoval provozovatele letišť a poskytoval jim nepřiměřeně dlouhou dobu na to, aby se s vlastníky dohodli na využívání jejich pozemků. Podle typu letiště by vlastníci museli bez náhrady strpět užívání svých pozemků i dalších deset či více let. Nesouhlasili jsme ani s návrhem, že by Úřad pro civilní letectví mohl sám určovat, jaký druh letiště povolí, bez ohledu na to, o jaký druh žadatel o licenci nebo provozovatel letiště žádá. Ministerstvo s našimi námitkami souhlasilo a návrh novelu upravilo.

»»»»» Trendy v roce 2015

Ministerstvo nevyřizuje přezkumy a odvolání včas

Ministerstvo dopravy nevyřizuje v zákonných lhůtách podněty k přezkumnému řízení a odvolání proti rozhodnutím pražského magistrátu v **dopravně správní agendě**. Tato negativní situace má dle nás jen dvě řešení:

- 1/ Radikální zvýšení počtu úředníků na Ministerstvu dopravy.
- 2/ **Přesun rozhodovací pravomoci** v této oblasti z **pražského magistrátu na úřady městských částí**, čímž by se odvolacím orgánem stal magistrát. Jednalo by se tedy o dlouhodobé a systémové řešení.

Průtahy v dopravních přestupcích ve Středočeském kraji

Odbor dopravy Středočeského kraje se dlouhodobě potýká s průtahy v odvolacích a přezkumných řízeních na úseku dopravních přestupků. Často nestihl řízení dokončit včas (v roční lhůtě), proto **odpovědnost za přestupek zanikla a pachatele tím pádem nemohl potrestat**.

→ Požadujeme proto přijetí systémových opatření, včetně personálního posílení odboru a kladení důrazu na nejzávažnější přestupky. Na přestupky spáchané od října 2015 již dopadá prodloužená lhůta. Situaci dále sledujeme.

Doprava

Přetrvávají stížnosti na jízdu kamionů po silnicích nižších tříd. Kamionová doprava přináší nejen hluk, vibrace, prach a zhoršení bezpečnosti, ale ničí i samotné silnice, které pro takovou zátěž nejsou stavěny. Lidé se obávají, že se situace dále zhorší, pokud by došlo k uvažovanému zpoplatnění i dalších silnic.

— Ministerstvo dopravy nás ujistilo, že se změnou systému v současné době nepočítá.

Zpoplatnění silnic I., II. a III. třídy by nepřineslo výhody, které by vynahradily nutné investice.

— Podpořili jsme obce, aby využívaly svého práva zakázat nebo omezit tranzitní kamionovou dopravu, pokud silnice nižších tříd slouží k objíždění placených úseků dálnice. S takovým postupem se ztotožnilo i ministerstvo.

Systémová podjatost úředníků

Může úředník obecního nebo krajského úřadu ve správním řízení rozhodovat o věcech, na nichž má zájem i jeho zaměstnavatel (obec, kraj), nebo je automaticky podjatý a rozhodovat nesmí? Zabýváme se touto nástrahou smíšeného modelu veřejné správy. Podle našeho názoru zvláště velmi malá obec jako úřad nemůže vést řízení, jehož účastníkem je starosta nebo samotná obec.

Státní občanství

Ministerstvo vnitra vyřizuje od roku 2014

více žádostí o udělení státního občanství než dříve. Bohužel rovněž dvojnásobně překračuje lhůtu k vydání rozhodnutí. Zjistili jsme, že také často přerušuje řízení a vyzývá žadatele k předložení dokladů, které již jednou obdrželo, případně dokladů, jejichž platnost skončila právě v důsledku překročení lhůty pro rozhodnutí.

2×

→ Proto jsme zahájili šetření z vlastní iniciativy. Na jeho základě odbor ministerstva, který žádosti vyřizuje, v závěru roku personálně posílil. Řízení by se tak mělo podstatně urychlit.

5

ODDĚLENÍ STAVEBNÍHO ŘÁDU A ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Zabýváme se problematikou územního plánování, činností stavebních úřadů, památkovou péčí, ochranou životního prostředí, ochranou před hlukem a pohřebnictvím. V roce 2015 jsme řešili například novelu stavebního zákona, zbytečné znečištění vypouštěné vody z komunálních čistíček, problém s týranými koňmi nebo nepovolené stavební úpravy historických budov.

Připomínkovali jsme
v pracovních skupinách ministerstev:

novelu stavebního zákona

řešení problematiky náhradních výkonů
rozhodnutí stavebních řadů ve veřejném zájmu

nový zákon o památkovém fondu

novelu zákona o pohřebnictví

V roce 2015
jsme proškoliili **600**

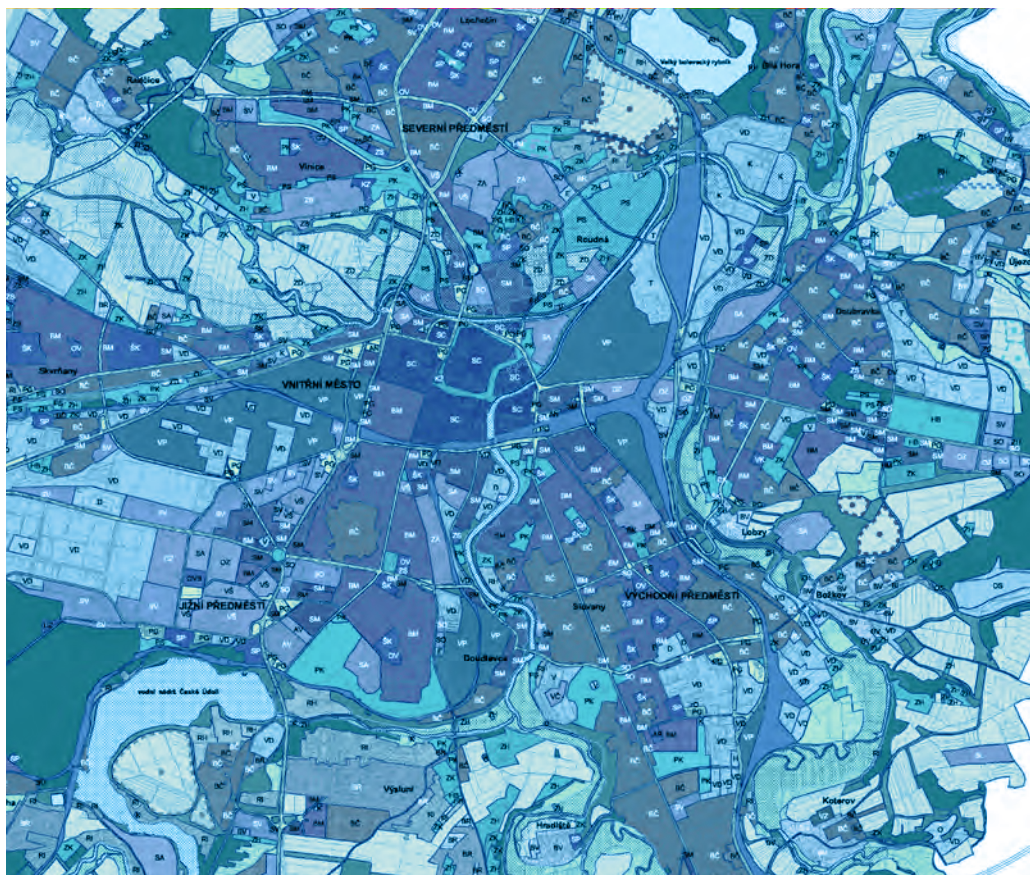
úředníků

a uspořádali **16**

vzdělávacích akcí k odstraňování sta-
veb, památkové péče, vodního práva
a ochrany před hlukem.

»»»»» Stavby a územní rozvoj

Jaké stížnosti jsme řešili v roce 2015?

- Postupy stavebních úřadů zejména ve věcech umístění a povolení staveb.
- **Černé stavby** a s tím související **stavební ne-kázeň** (kdy stavebníci hřeší na to, že jejich stavby mohou být dodatečně povoleny v průběhu stavění nebo po dokončení stavby).
- Tímto směrem míří také návrh projednávané novely stavebního zákona, která rozšiřuje **okruh staveb v tzv. volném režimu**, kterými se stavební úřady nebudou vůbec zabývat. Kritizovali jsme návrh Ministerstva pro místní rozvoj, podle kterého by všechny stavby rodinných domů a chat k rekreaci bylo možné stavět na základě pouhého ohlášení.

Zjednodušení povolování staveb vede k problémům

- Snaha o urychlení a zjednodušení povolování staveb často poškozuje účastníky stavebního řízení. Dobře míněný trend ve stavebním právu, který se snaží urychlit celý proces výstavby, je v mnoha případech zneužíván. Jedná se např. o stavby větších rozměrů, stavby vznikající bez souhlasu sousedů nebo bez řádné dokumentace.
- Zjednodušení procesu výstavby vyžaduje zodpovědný přístup stavebních úřadů, který v praxi často selhává.
- V jednom z námi šetřených případů například stavební úřad ve Špindlerově Mlýně v rozporu s územním plánem povolil výstavbu bytových domů. Plán je přitom základním rozvojovým dokumentem a měl by odrážet nejen stávající využití území, ale také budoucí výstavbu a rozvojové záměry měst. Policie zahájila trestní stíhání úředníků, kteří ve věci rozhodovali.

Průmyslové areály

- Pravidelně se setkáváme se stížnostmi na provoz velkých průmyslových areálů.
- Zpravidla jde o velmi složité kauzy, vyžadující řešení ze stran více úřadů.
- Z naší zkušenosti vyplývá, že zásadní roli hraje obec v rámci územního plánování.
- Připustí-li totiž územní plán nešetné umístění obtěžujícího provozu v blízkosti obytné zástavby, lze následně konflikty pouze tlumit, nikoliv uspokojivě řešit.

jestli byly všechny stavby povoleny, zkolaudovány a užívají se v souladu s povolením. Stavební úřad následně zahájil řízení o odstranění některých staveb.

Doporučili jsme také, aby úřady před povolením dalších staveb nejprve posoudily, jestli je příjezdová komunikace do areálu dostačující a kapacitně stále vyhovuje.

Přestože problémy s obtěžováním okolí provozem průmyslového areálu nejsou ještě zcela vyřešeny, správní orgány začaly provádět aktivní kroky k nápravě. Proto jsme šetření uzavřeli.

Obtěžování provozem průmyslového areálu

Obyvatelé obce Kněžpole si stěžovali na obtěžování hlukem, prachem a vibracemi z průmyslového areálu a intenzivní nákladní dopravy k němu. Nesouhlasili proto s povolováním dalších staveb ani s rozšiřováním areálu a upozorňovali na existenci černých staveb. Namítali špatný stav příjezdové cesty přes obec, která není uzpůsobena pro tak velkou zátěž. Poukazovali na rozpor s územním plánem.

Naše šetření se týkalo více úřadů. Kritizovali jsme je, že průmyslový areál povolily v místě, které je podle územního plánu určeno pro „přidruženou nezemědělskou výrobu“. Tento pojem podle nás nelze vykládat tak, že zde může stát jakákoli průmyslová výrobní stavba, která nesouvisí se zemědělstvím.

Nakonec jsme přiměli stavební úřad, aby provedl v areálu kontrolu a zjistil,

Zpráva a stanovisko ochránce:
sp. zn. 6117/2011/VOP ze dne 26. 3. 2013
a 22. 11. 2013

Stavební úřady nebudou přezkoumávat svá rozhodnutí

Dlouhodobě jsme kritizovali dosavadní praxi, kdy stavební úřady přezkoumávaly svá vlastní rozhodnutí – byly totiž současně přezkumným správním orgánem. Daný postup podporovalo i Ministerstvo pro místní rozvoj. Toto jednání jsme považovali za chybný výklad zákona. Docházelo ke konfliktu zájmů, protože „souhlasy“ stavebních úřadů nepřezkoumával nezávislý nadřízený úřad.

Nyní jsme dosáhli změny v připravované novele stavebního zákona. Ta zavádí námi dlouhodobě prosazované pravidlo, které stanoví, že k přezkumnému řízení je příslušný nadřízený správní orgán stavebního úřadu, který souhlas vydal.

„...k přezkumnému řízení je příslušný nadřízený správní orgán stavebnímu úřadu, který souhlas vydal.“

»»»»» Pohřebnictví

Znovuobnovení provozu původně německého hřbitova je výlučně na rozhodnutí obce. Nezbytnou podmínkou je vydání řádu veřejného pohřebiště, který musí předem schválit krajský úřad po doložení všech nezbytných podkladů, mezi něž patří i stanovení tlecí doby na základě hydrogeologického průzkumu a stanoviska krajské hygienické stanice. Řád veřejného pohřebiště musí umožňovat stejné podmínky pro sjednání nájmu hrobového místa pro všechny občany a musí být zveřejněn na obvyklém místě (zpravidla u vstupu na hřbitov).

Rodiče budou mít právo na pohřbení svých mrtvě narozených dětí

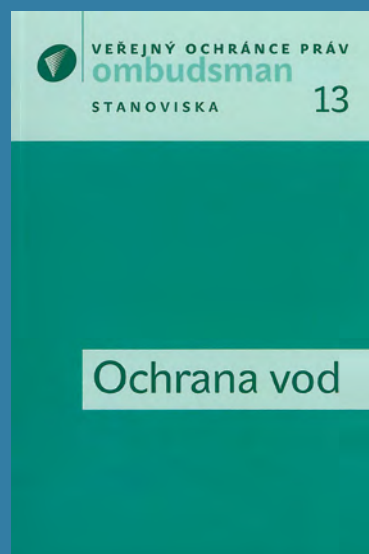
Dlouhodobě upozorňujeme na nedostatky právní úpravy v pohřbívání mrtvě narozených dětí. Děti, které nesplňují parametry dané zákonem o zdravotních službách, jsou spalovány v nemocničních spalovnách společně s lidskými amputáty a dalším nemocničním odpadem.

Nemocnice často odpírají rodičům právo na pietní pohřbení jejich dětí. Proto jsme usilovali o to, aby zákon s tímto právem rodičů počítal.

Řešení našla komise Ministerstva pro místní rozvoj k novele zákona o pohřebnictví,

jejímž členem byl také právník našeho oddělení. Výsledkem je návrh, že mrtvě narozené děti bude možné důstojně pohřbít dle přání rodičů. Ti budou mít 96 hodin na to, aby nemocnici oznámili, že chtějí své mrtvě narozené dítě pohřbít.

»»»»» Životní prostředí

Vydali jsme sborník stanovisek Ochrana vod, ve kterém jsme popsali naše nejvýznamnější poznatky ve vodním právu. Sborník je určen jak odborníkům (vodoprávním a stavebním úřadům, akademické sféře, advokátům), tak i laické veřejnosti.

Náhradní péče o zvířata

Úřady nechtějí rozhodovat o náhradním výkonu rozhodnutí, zejména u ohrožených a týraných zvířat, kdy náhradní výkon může zahrnovat i péči o zvířata. Příčinou je nedostatek financí v rozpočtech malých obcí, které náklady na náhradní péči nesou ze svých rozpočtů. Do budoucna je proto potřeba najít vhodný způsob financování náhradní péče o týraná zvířata.

Nevhodné podmínky pro chov koní

Městský úřad uložil pokutu chovateli koní, podezřelému z týrání. Nařídil mu také nápravu podmínek pro chované koně. Nevymáhal nicméně už jejich splnění, nepřistoupil ani k provedení nuceného výkonu

rozhodnutí. Koně tak dále přežívali v nevyhovujících podmínkách. Proto jsme úřadu postup vytkli, stejně jako jsme kritizovali dílčí pochybení veterinární správy. Když jí totiž majitel pozemků neumožnil vstup, měla podat podnět k zahájení správního řízení pro neposkytnutí součinnosti.

Po vydání naší zprávy podnikly oba správní orgány aktivní kroky k nápravě. Na základě nových

šetření podala veterinární správa podněty proti majiteli koní pro porušení zákona na ochranu zvířat proti týrání. Obec pozemky odkoupila od majitele koní v rámci exekuce a koně přesunula na vhodnější místo.

Zpráva ochránce: sp. zn. 2806/2014/VOP ze dne 2. 4. 2015

Přísnější limity pro čistírny odpadních vod

Čistírny odpadních vod nepracují na plný výkon. Do vodních toků a nádrží se tak vypouští víc znečišťujících látek a kvalita vody se zhoršuje. Čistírny v České republice přitom dokáží vodu čistit lépe, současná právní úprava jim nicméně stanovuje velmi nízké limity na vypouštěné znečišťující látky. V řadě případů byly provozovatelům limity dokonce sníženy oproti původním povolením.

V rámci našeho šetření jsme proto oslovili Ministerstvo životního prostředí i vodoprávní úřady.

Nejvhodnějším řešením je podle nás vypuštění číselných hodnot z přílohy nařízení vlády, které nyní limity stanovuje, a zpřesnění slovního popisu nejlepší dostupné technologie pro čistírny odpadních vod. Tento krok přispěje k tomu, aby provozovatelé plně využívali potenciál čistíren a zpět vypouštěli vodu s nižším obsahem znečišťujících látek.

Veřejná ochránkyně práv využila svého zvláštního oprávnění a doporučila vládě změnu přílohy č. 7 nařízení vlády č. 61/2003 Sb. tak, že z ní budou vypuštěny číselné hodnoty. Vláda naše opatření odmítla, ale zároveň uložila ministru životního prostředí, aby ve spolupráci s ministry průmyslu a obchodu a zemědělství zpracoval do 15. dubna 2016 novelu nařízení vlády spočívající ve vypuštění nebo významném zpřísnění číselných hodnot uvedených v příloze č. 7 nařízení vlády.

Ochrana ovzduší

Řešili jsme zejména stížnosti na:

- obtěžování kouřem (z komínů, krbů...) z jednotlivých domácností (od sousedů).
- obtěžování zápachem z průmyslových nebo zemědělských areálů.

→ Právě jejich řešení je velmi složité. Současný zákon o ochraně ovzduší totiž žádné emisní či imisní limity pro pachové látky nezakotvuje. Pachové látky jsou však oproti původní právní úpravě zahrnuty do tzv. znečišťujících látek. Orgány ochrany ovzduší proto mohou ve vydaném povolení stanovit individuální emisní limit pro pachové látky, pokud je to pro konkrétní zdroj účelné a efektivní. Stejně tak mohou ukládat technická opatření k omezení zápachu. Vnímání intenzity zápachu je individuální, proto by subjekty, které se cítí být záměrem přímo dotčeny na svých právech, měly dle nás být považovány za účastníky řízení o povolení

provozu zdroje znečišťování ovzduší dle zákona o ochraně ovzduší i jednotlivých řízení dle stavebního zákona. Skutečnost, že šíření znečišťujících látek v ovzduší nezná hranic, nemůže být důvodem, aby byly z řízení vyloučeny osoby, které opírají svoji účast o snížení pohody bydlení a zásah do pokojného užívání svých nemovitostí kvůli obtěžování zápachem.

Ochrana před hlukem

- U orgánů ochrany veřejného zdraví jsme se opakovaně setkávali s případy, kdy krajské hygienické stanice odmítaly řešit překročení hygienického limitu pro hluk u jednorázových hlučných akcí (např. koncerty).
- Hygienické stanice poukazyvaly na to, že na základě hodnocení zdravotních rizik shledávají hlukovou událost obtěžující, nikoliv zdraví ohrožující či poškozující.

Přestože jsme se ve většině případů s takovým hodnocením ztotožnili s tím, že hluková událost nemohla vést k poškození zdraví (a je otázkou, zda v jejím důsledku mohlo dojít i k ohrožení veřejného zdraví), shledali jsme praxi úřadů nezákonnou. Podle zákona o ochraně veřejného zdraví totiž musí hygienická stanice po zjištění porušení zákona zahájit správní řízení o uložení pokuty. V něm se má teprve

vypořádat se společenskou nebezpečností hlukové události ve spojitosti s ohrožením veřejného zdraví. Od pokuty má následně buď upustit, nebo ji uložit ve výši odpovídající míře ohrožení veřejného zdraví.

Zpráva ochránce: sp. zn. 7995/2014/VOP ze dne 21. 9. 2015

Báňská správa

I v roce 2015 jsme se zabývali podněty, které se týkaly těžby nerostného bohatství. Ochrana ložiska nerostného bohatství omezuje možnosti dalšího využívání daného území. Musí proto být zahrnuta do zásad územního rozvoje kraje, případně i do územních plánů obcí. To samé platí pro již stanovený dobývací prostor.

Umístění stavby v chráněném ložiskovém území

Stěžovatel chtěl postavit rodinný dům na pozemku, který se nachází v chráněném ložiskovém území. Podle územního plánu jde zároveň o zastavěnou plochu a samotný pozemek je

ze tří stran obklopen stávající zástavbou. Krajský úřad však po projednání s Obvodním báňským úřadem zamítl možnost stavby. Svě stanovisko, vydané podle horního zákona, odůvodnil to pouze v obecné rovině tak, že na pozemek není možné umístit rodinný dům, protože by na něm v budoucnu mohlo docházet ke škodám kvůli těžební činnosti.

Vytkli jsme úřadům, že v odůvodnění chyběla konkrétnější argumentace, která by se týkala přímo předloženého záměru rodinného domu. Úřady se podle nás měly vypořádat například s tím, jak jsou řešeny základy domu a jestli by odolávaly otřesům při těžbě, v jaké vzdálenosti od pozemku těžba probíhá a jestli se bude v budoucnu

vzdalovat nebo přibližovat. Měly zohlednit i skutečnost, že se v sousedství pozemku již nachází zástavba, na kterou musí těžba kamene brát zřetel.

Závazné stanovisko podle horního zákona si vyžádal stavební úřad a na jeho základě stavbu nepovolil. Porušil přitom správní řád, protože upřel stěžovateli právo vyjádřit se k podkladům pro rozhodování, tj. stěžovatel se nemohl proti negativnímu závaznému stanovisku bránit.

Případ nyní posuzuje správní soud, na který se stěžovatel obrátil.

Zpráva ochránce: sp. zn. 5961/2012/VOP ze dne 20. 4. 2015

6

JUSTICE, MIGRACE, FINANCE

V justiční oblasti jsme letos řešili například průtahy v řízení nebo nevhodné chování soudních osob. O našich poznatcích ke státní správě soudů jsme také vydali sborník. V oblasti migrace jsme se soustředili zejména na otázky oprávnění k pobytu, vyhoštění nebo vyřizování mezinárodních dokladů. U financí jsme se zabývali poplatky za odpad vybíranými od nezletilých nebo spory mezi mobilními operátory a spotřebiteli.

Naše působnost:

Justice

- » průtahy v řízení
- » nevhodné chování soudních osob
- » správa znalecké a tlumočnické agendy
- » dohled Ministerstva spravedlnosti

Migrace

- » víza a cestovní doklady
- » různé druhy povolení k pobytu
- » vyhoštění a zajištění cizinců
- » mezinárodní ochrana

Finance

- » daně
- » cla
- » správní a místní poplatky
- » ochrana spotřebitele
- » kontrolní orgány

»»»»» Státní správa soudů

Podněty ke státní správě soudů

Orgány státní správy soudů, tedy předsedové a místopředsedové soudů, mají svým dohledem přispívat k rozhodování bez zbytečných průtahů a dbát o důstojnost jednání a dodržování soudcovské etiky v řízeních. My prověřujeme, jak předseda či místopředseda soudu vyřídil stížnost na průtahy v řízení nebo na nevhodné chování soudních osob.

 Více informací hledejte na webovém odkazu bit.ly/sprava_soudu

V roce 2015 jsme o svých poznatcích ke státní správě soudů sestavili také sborník, který najdete na našem webu:

 bit.ly/sbornik_soudy

Doručování vězněným osobám

Soudy doručovaly písemnosti vězňům na adresy trvalého bydliště a nikoli do vězení, kde reálně pobývali, a jak předpokládá občanský soudní řád. Ministerstvo spravedlnosti proto na základě našeho šetření změnilo tzv. kancelářský řád, kterým se doručování písemností vězněným osobám blíže upravuje. Nemělo by se tak už v budoucnu stávat, že doručované rozhodnutí nabude právní moci, aniž by se vůbec dostalo do rukou adresáta.

 Přečtěte si celou zprávu o šetření na našem webu: bit.ly/dorucovani_vezni

Včasné odškodnění a pomoc obětem trestných činů

V roce 2015 vzrostl počet stížností na Ministerstvo spravedlnosti, protože žádosti o odškodnění za nezákonná rozhodnutí nebo průtahy nevyřizovalo ve lhůtě šesti měsíců. Ministerstvo po našem jednání s ministrem nakonec personálně posílilo odbor odškodňování. Také jsme uspěli s připomínkou k návrhu novely zákona o obětech trestných činů. Zabránili jsme tak problematickému prodloužení lhůty k vyřízení žádosti oběti trestného činu, případně pozůstalého, o peněžitou pomoc.

→ **Nedodržování šestiměsíční lhůty pro vyřízení žádostí o odškodnění patří mezi porušení Desatera dobré praxe, které jsme sestavili.**

Desatero najdete na našem webu pod odkazem bit.ly/10_dobrapraxe

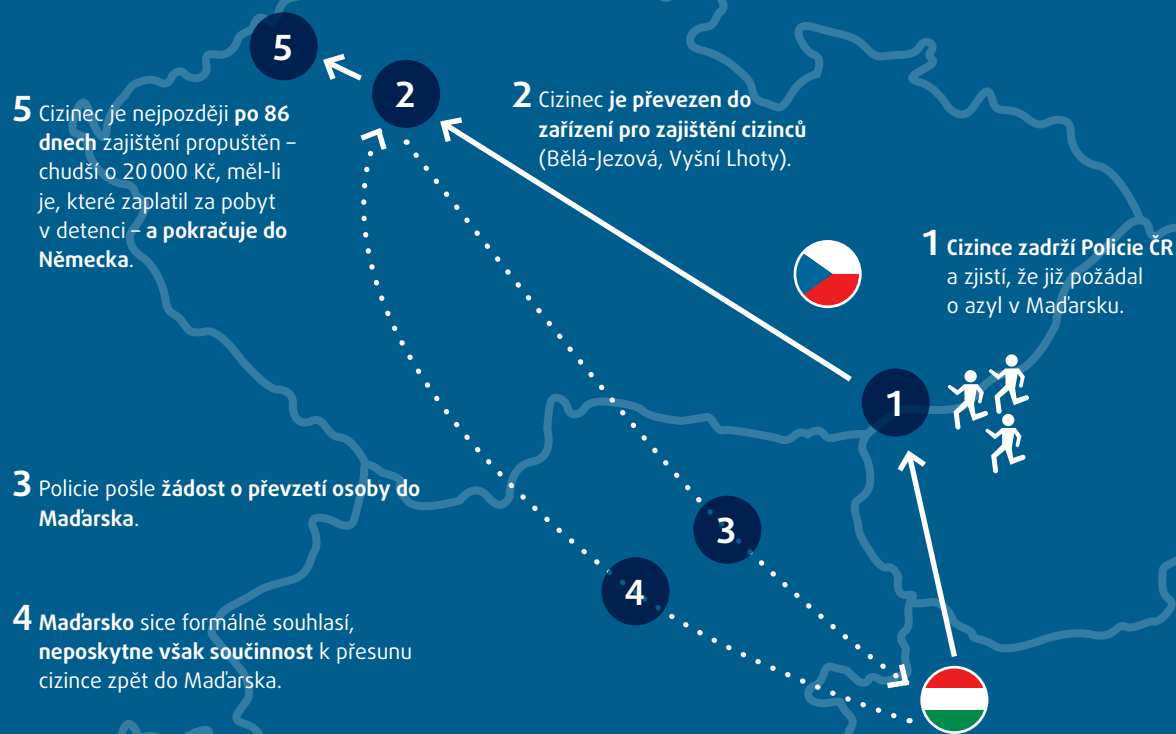
Výsluhový příspěvek už nelze zabavit celý

Do konce srpna 2015 bylo možné, aby exekutor zabavil celý výsluhový příspěvek. Stávalo se tak, že když příslušník bezpečnostních sborů přišel o práci a výsluhový příspěvek byl jeho jediným příjmem, zůstal v případě exekuce zcela bez prostředků. Usilovali jsme proto o změnu a díky našim doporučením byl od 1. září 2015 výsluhový příspěvek zařazen mezi příjmy, které lze postihnout jen částečně, a to srážkami ze mzdy.

Stejný režim platí u příplatku k důchodu ke zmírnění některých křivd způsobených komunistickým režimem v oblasti sociální a u zvláštního příspěvku k důchodu podle zákona upravujícího ocenění účastníků národního boje za vznik a osvobození Československa a některých pozůstalých po nich.

»»»»» Věci cizinců

Jak vypadala uprchlická cesta z Balkánu v létě 2015

V roce 2015 se zvyšoval počet osob v zařízeních pro zajištění cizinců až na 1 125 zajištěných cizinců v srpnu 2015. Uprchlíci, většinou ze Sýrie, Afghánistánu a Iráku, absolvovali cestu po moři a přes Řecko pokračovali po tzv. balkánské cestě přes Makedonii, Srbsko, Maďarsko, Česko nebo Slovensko, obvykle do Německa nebo Švédska.

Policie od 17. června 2015 častěji kontrolovala, zda se ve vlacích směřujících do Německa nenacházejí cizinci bez oprávnění k pobytu. Takové cizince mohla policie dle okolností jednotlivých případů zajistit za účelem předání podle readmisních smluv nebo tzv. nařízení Dublin III, případně za účelem vyhoštění do země původu.

Maďarsko sice uznalo svou příslušnost, nicméně neposkytovalo dostatečnou součinnost k přesunu zajištěných cizinců z České republiky zpět do Maďarska podle nařízení Dublin III. Policie proto většinu cizinců po uplynutí maximální doby zajištění propustila.

Tabulka počtu žádostí a reálných předání žadatelů o azyl

rok 2015	Odeslané žádosti o předání cizinců zpět do Maďarska	Počet uskutečněných předání cizinců do Maďarska
leden	90	2
únor	121	2
březen	95	9
duben	63	48
květen	59	6
červen	113	4
červenec	208	3
srpen	258	1
září	330	9
říjen	95	3
listopad	8	19
prosinec	4	2
celý rok	1 444	108

Mnozí cizinci byli zbytečně zbaveni osobní svobody. Navíc jim Správa uprchlických zařízení z jejich finančních prostředků strhla náklady za ubytování a za stravu ve výši 242 Kč na osobu a den. Zajištěný cizinec tedy po třiceti dnech pobytu v zařízení musel uhradit 7 260 Kč. Například náklady čtyřčlenné rodiny v zařízení po 30 dnech tak činily 29 040 Kč.

Podle nás zákon neumožňoval žádat úhradu po cizincích zadržených za účelem přemístění podle nařízení Dublin III. Cizinci navíc ani neobdrželi správní rozhodnutí o vyúčtování.

→ Více informací o stavu a podmínkách v Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová najdete v 7. kapitole v sekci Detence cizinců.

Úhrada za pobyt v zařízení pro zajištění cizinců

osoba / den	242 Kč
1 měsíc	30 dní
→ $242 \times 30 = \underline{7\,260\text{ Kč}}$	

osoba / den	242 Kč
1 měsíc	30 dní
rodina	4 osoby
→ $242 \times 30 \times 4 = \underline{29\,040\text{ Kč}}$	

Průtahy v řízeních o povolení k pobytu a v řízení o mezinárodní ochraně

Při rozhodování Ministerstva vnitra o pobytových věcech stále docházelo k průtahům, a to i přes přijatá opatření, která měla celý proces urychlit. Díky našim zásahům se podařilo mnoho průtahů v řízeních odstranit. Obrátilo se na nás také

několik stěžovatelů, o jejichž žádosti o mezinárodní ochranu Ministerstvo vnitra nerozhodlo ani po několika letech. Kvůli průtahům cizinci zůstávali v nejistém postavení ohledně povolení k pobytu na území.

VISAPOINT

Cizinci mohou o vízum nebo o povolení k pobytu požádat pouze osobně na příslušném zastupitelském úřadu. Ke sjednání schůzky musejí využít internetový systém VISAPOINT. V některých zemích však VISAPOINT dlouhodobě nenabízí žádné termíny, například v Mongolsku, Thajsku,

Uzbekistánu, Vietnamu či na Ukrajině. Naopak se zlepšila registrace na zastupitelských úřadech v Gruzii, Kazachstánu či Turecku. Díky naší iniciativě Ministerstvo zahraničních věcí nově cizince o systému lépe informuje i na stránkách jednotlivých zastupitelských úřadů.

Vydávání cestovních dokladů občanům Bulharska

Bulharští občané, kteří mnohdy celý svůj život (i 70 let) prožili v České republice, se dostali do vážných problémů. Zatímco v předchozích letech jim bulharské úřady bez potíží vydávaly cestovní pasy, nyní to odmítly, pokud neprokáží adresu trvalého pobytu na území Bulharska. Vzhledem k vysokému věku a již zpřetrhaným vazbám v původní vlasti to pro ně nebylo možné. Žádali proto v České republice o vydání náhradního

cizineckého pasu, ale neúspěšně. Bez platného dokladu totožnosti jim následně úřady přestaly vyplácet starobní důchod i sociální dávky. Iniciovali jsme proto jednání ministra vnitra s bulharským zastupitelským úřadem v České republice o řešení nastalé situace. Ministerstvo navíc přislíbilo, že stěžovatelům vydá na žádost cizinecký pas. Následně jim mohla být obnovena výplata důchodu.

→ Pro cizineckou policii jsme uspořádali ve spolupráci s Kanceláří Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky seminář na téma „Ochrana hranic a identifikace osob potřebujících mezinárodní ochranu v situacích zvýšeného přílivu smíšených migračních toků“, jehož se zúčastnili policisté ze všech krajů České republiky.

→ V září 2015 jsme zorganizovali tradiční seminář azylového a cizineckého práva. Příspěvky ze semináře budou publikovány ve sborníku.

Sborník z vědeckého semináře na téma **Pobyt cizinců: vybrané právní problémy II z roku 2014** najdete na našem webu: bit.ly/pobyt_cizincu

→ V rámci přednáškové činnosti jsme se svými poznatky seznámili soudce Nejvyššího správního soudu.

→ Využili jsme také oprávnění vstoupit do řízení před Ústavním soudem ve věci zdravotního pojištění cizinců a zajištění nezletilých dětí. Vyjádřili jsme se k zajišťování cizinců přemísťovaných podle nařízení Dublin III v řízení před Nejvyšším správním soudem.

»»»»» Finance

Návod, co dělat, když nejste spokojeni se systémem nakládání s odpady u vás v obci:

1 Pokud nesouhlasíte s rozmístěním sběrných nádob, nebo máte jinou výhradu k systému nakládání s odpady, upozorněte obecní úřad.

2 Podávejte orgánům obce návrhy, připomínky a podněty na zlepšení systému.

3 Požadujte projednání záležitosti na zastupitelstvu.

4 Pokud je ohroženo životní prostředí, můžete kontaktovat Českou inspekci životního prostředí nebo krajský úřad.

ALE nezapomeňte:

místní poplatek za komunální odpad musíte platit vždy, i když se systémem nesouhlasíte!

Více informací o komunálním odpadu najdete na našem webu: bit.ly/popelnice

Poplatek za komunální odpad pro nezletilé

V posledních dvou letech došlo v oblasti poplatků za komunální odpad ke dvěma podstatným změnám:

- Od roku 2013 lze poplatek za komunální odpad vyměřovat zákonným zástupcům dítěte. Obecním úřadům doporučujeme, aby tak činily.
- Některé exekuce k vymození starších nedoplatků u dětí se musejí zastavit. Nejvyšší správní soud dospěl v roce 2014 k závěru, že pokud úřad jednal se zákonným zástupcem dítěte, jehož zájmy byly v rozporu se zájmy dítěte, pak takový poplatek není řádně vyměřen.

Více informací k tomu najdete na našem webu: bit.ly/nedoplatky_deti

Dotace

- Rozhodování o dotacích považuje mnoho žadatelů za nejasné a netransparentní.
- Rozhodnutí úřadů často neobsahují odůvodnění, proto žadatelé nevědí, proč neuspěli.
- Někdy úřad ani nevydává správní rozhodnutí.

→ **Proto jsme uspořádali odbornou diskusi o postavení žadatelů o dotaci. Žádost o dotaci lze zamítnout pouze řádně odůvodněným správním rozhodnutím s poučením o možnosti odvolání.**

Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 6329/2012/VOP ze dne 12. 5. 2014 a 9. 12. 2014

Více informací k žádání o dotace najdete na našem webu: bit.ly/zadost_dotace a případ o poskytování dotací soukromým školám na bit.ly/dotace_skoly

5+3 rad k (ne)placení místního poplatku za komunální odpad

Zásady placení za komunální odpad:

A/ Vaši povinnost platit za komunální odpad stanovuje zákon a obecně závazná vyhláška.

B/ Úřad nemá povinnost vás na splatnost upozorňovat.

C/ Hlídejte si každoroční splatnost a platte včas.

Pokud vám přesto vznikne nedoplatek:

1 Nahlédněte na obecním úřadě do poplatkového spisu a zjistěte jak velký je váš nedoplatek, kdy a jak vznikl.

Zaměřte se zejména na dokumenty jako platební výměr či hromadný předpisný seznam, kterým vám úřad poplatek vyměřil, a dále na informace, kdy a jak vám bylo rozhodnutí doručeno, a jak úřad poplatek vymáhá.

2 Proti platebnímu výměru (rozhodnutí) můžete podat odvolání...

... pokud máte pochyby o jeho správnosti. Pozor, běží vám lhůta 30 dnů ode dne doručení. Možnosti vašeho postupu tedy závisí na datu doručení rozhodnutí.

Pozor! Hromadný předpisný seznam se doručuje vyvěšením na úřední desce – ne vždy vám proto rozhodnutí musí přijít domů.

3 Vymáhá po vás úřad úhradu poplatku v exekučním řízení a domníváte se, že neoprávněně?

Braňte se podáním návrhu na zastavení exekuce. Ale pozor, v exekučním řízení už nemůžete změnit původní platební výměr, kterým vám byla uložena povinnost poplatků zaplatit. Přezkum se omezuje na to, zda:

- vám byl platební výměr řádně doručen
- je v právní moci a vy jste přesto nezaplatili
- již neuplynula lhůta, ve které může úřad poplatek vymáhat (základní lhůta je 6 let od náhradní splatnosti daně = tedy 15 dní od právní moci platebního výměru; existují i výjimky, kdy se lhůta prodlužuje, neběží nebo běží znova).

4 Nemůžete uhradit dluh najednou?

Začněte pravidelně splácet. Můžete požádat o povolení posečkání s úhradou nebo o zaplacení ve splátkách, žádost však podléhá správnímu poplatku 400 Kč. Aktivně komunikujte s úřadem ohledně řešení svého dluhu. V žádosti o posečkání podrobně popište svou majetkovou a finanční situaci. Úřad o žádosti rozhodne do 30 dnů.

5 Postupuje podle vás úřad v rozporu se zákonem či jinak nesprávně? Vyzvěte úřad k nápravě.

→ Pokud nebudete úspěšní, obraťte se na veřejného ochránce práv, který postup úřadu prošetří.

K podání ombudsmanovi doložte kopie důležité komunikace s úřadem (tj. například odvolání proti platebnímu výměru, návrh na zastavení exekuce a případná rozhodnutí o nich). Vše pošlete na podatelna@ochrance.cz.

Více informací najdete na našem webu: bit.ly/poplatek_odpad

»»»»» Ochrana spotřebitele

V oblasti ochrany spotřebitele jsme v roce 2015 nejčastěji řešili:

Nekalé obchodní praktiky podomních prodejců

V domovech pro seniory jsme uspořádali interaktivní divadelní představení s besedou na téma tzv. šmejdů, zaměřené na nekalé obchodní praktiky

při podomním prodeji a nabídce služeb. Senioři program obohatili o vlastní zkušenosti a aktivně se zapojili do divadelního představení i diskuse.

Ochrana spotřebitele na finančním trhu

Kontrolovali jsme postup České národní banky při dohledu nad peněžními institucemi, a to zejména ve vztahu k dodržování povinností zákazníků používání nekalých obchodních praktik. Prověřovali jsme i postup Ministerstva financí při schvalování všeobecných obchodních podmínek stavebních spořitelů. Z šetření vyplynulo, že ministerstvo

nedostatečně kontroluje, zda jsou v souladu s celým právním řádem, tedy nejen se zákonem o stavebním spoření. Ministerstvo chybu neuznalo.

Zpráva, stanovisko a sankce ochránce:
sp. zn. 138/2014/VOP ze dne 11. 8. 2014,
26. 11. 2014 a 8. 4. 2015

Spory mezi mobilními operátory a spotřebiteli

Spory rozhoduje Český telekomunikační úřad. Opakovaně se objevuje snaha převést agendu úřadu na soudy. My s převedením rozhodování sporů z úřadu na soudy ale nesouhlasíme. Spíše by měl být trend vybrané spory ze soudů odklánět. Český telekomunikační úřad má navíc

dlouhodobou zkušenost s vyřizováním agendy, kterou může promítnout do výkonu dozorových oprávnění ochrany spotřebitele.

Stanovisko ochránce: 3790/2014/VOP

7

DOHLED NAD OMEZOVÁNÍM OSOBNÍ SVOBODY

Navštěvujeme místa, kde se nacházejí, nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě. Kromě toho vyřizujeme stížnosti z věznic a z psychiatrických nemocnic. Zabýváme se také postupem obcí jako veřejných opatrovníků. Dohlížíme nad prováděním vyhoštění cizinců.

V roce 2015 jsme navštívili 20 zařízení. V několika případech jsme o zjištěných problémech informovali veřejnost. Vytvořili jsme řadu doporučení pro státní orgány a připomínkovali navrhované změny právní úpravy.

Ochrana před špatným zacházením, tzv. národní preventivní mechanismus, slaví 10 let práce.

Navštěvujeme:

- » Věznice a policejní cely
- » Zařízení pro zajištění cizinců a azylová zařízení
- » Zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy
- » Psychiatrické nemocnice a léčebny dlouhodobě nemocných
- » Pobytová zařízení sociálních služeb

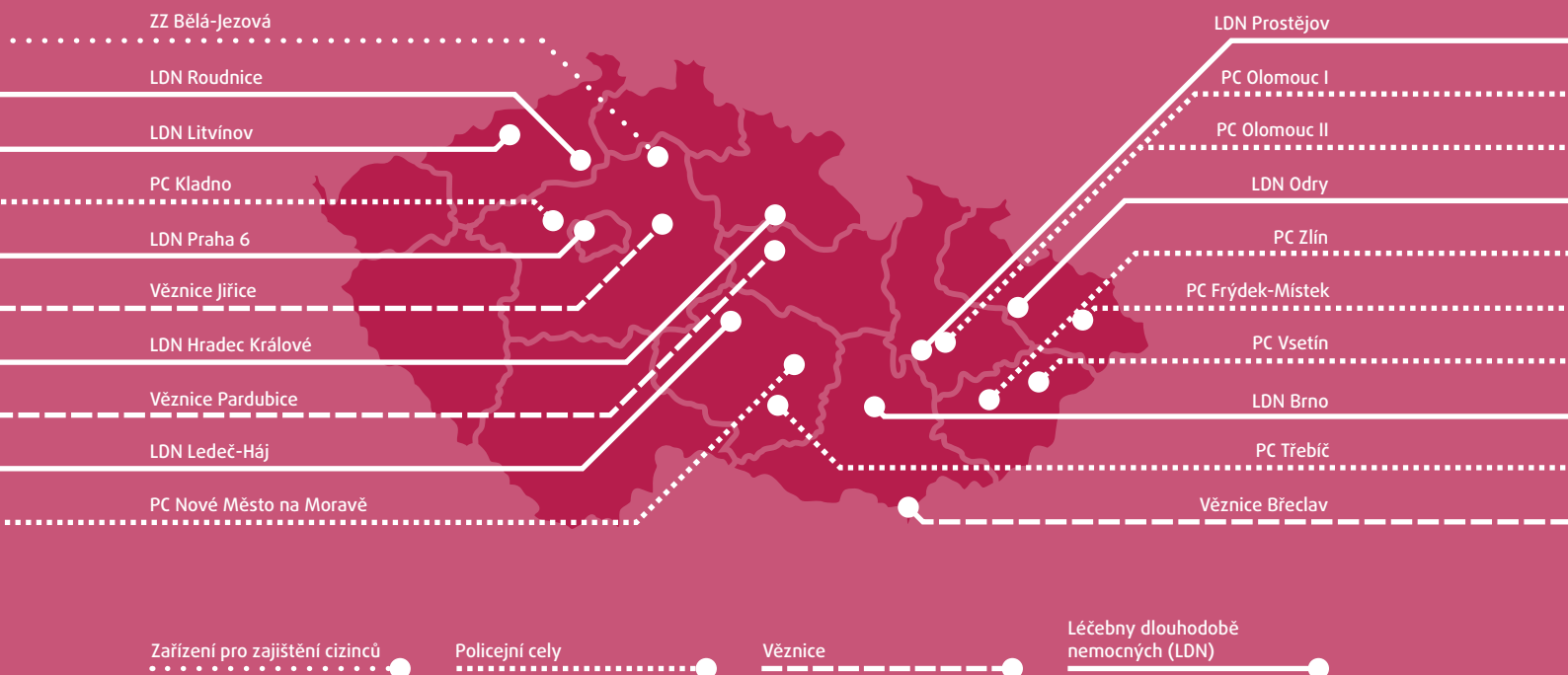
20

Celkem jsme navštívili 20 zařízení, z toho některá opakovaně. Návštěvy provedly týmy složené z našich právníků a podle potřeby také z odborníků z řad lékařů, psychologů, zdravotních sester a tlumočnicků.

»»»»»» Návštěvy v roce 2015

Navštívená zařízení 2015

Od roku 2016 budeme zprávy z návštěv po ukončení vyjednávání se zařízeními zveřejňovat.

Shrnutí našich zpráv, návštěv a šetření najdete na webu ochrance.cz v sekci Ochrana osob omezených na svobodě

1/ Věznice

- 6 navštívených věznic, z toho polovina při prošetřování individuálních stížností
- Každé systematické návštěvy se účastnil lékař

Co jsme kontrolovali?

- materiální podmínky a stravování
- hygienické podmínky
- zdravotní péči a podmínky výkonu trestu lidí se zdravotním postižením
- přísnost bezpečnostních opatření
- uspokojování kulturních a sociálních potřeb odsouzených
- naplňování účelu výkonu trestu a zaměstnávání
- kontakt s rodinou a vnějším světem
- zacházení s odsouzenými cizinci

2/ Policejní cely

- Návštěvy cel u 8 policejních útvarů

Co jsme kontrolovali?

- materiální vybavení cel

- poučení osob v cele o jejich právech a povinnostech, vydání poučení i do cely
- zajištění práva na právní pomoc a dostupnost seznamu advokátů

- podávání stravy v přiměřených intervalech
- pravidla pro zacházení s lidmi s problematickým chováním

3/ Zajištění cizinců

- 3 návštěvy Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová
- Dvakrát se osobně účastnila ochránkyňe a tlumočníci

Co jsme kontrolovali?

- podmínky detence zajištěných rodin s dětmi
- materiální a hygienické podmínky, přístup k vodě, zajištění stravy a oblečení
- zajištění zdravotních služeb
- zajištění tlumočnicků a právní pomoci
- přítomnost uniformovaných bezpečnostních složek, zajištění bezpečnosti

659

osob se v srpnu 2015 nacházelo v Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová. Původní kapacita zařízení (270 lůžek) nestačila, proto lidé přebývali také v obytných buňkách, stanech a tělocvičně.

Ochránkyňe zařízení navštívila opakovaně. Dvakrát využila svého sankčního oprávnění, protože úřady podle jejího názoru chybovaly a nezjednaly nápravu.

→ Zařízení nesplňuje podmínky pro umístění dětí. Usilovali jsme alespoň o zlepšení podmínek.

→ Požadovali jsme lepší zacházení s umístěnými cizinci. Správa uprchlických zařízení a policie sice provedly některá opatření, v některých případech jsme se však museli obrátit na nadřízený orgán – Ministerstvo vnitra.

→ Podle našeho názoru byli v létě a na podzim 2015 cizinci v zařízení vystaveni ponižujícímu a špatnému zacházení, vesměs v důsledku přeplněnosti zařízení. Zvláště tíživě situace dolehla na děti.

 Informace o obou sankčních postupech a zprávy z návštěv najdete na našem webu pod odkazem bit.ly/zarizeni_cizinci a tiskovou zprávu na bit.ly/Bela_Jezova

Ochránkyňe se dvakrát osobně setkala s ministrem vnitra. Ten ji informoval o opatřeních, díky kterým se podmínky v Bělé-Jezové postupně zlepšily. Šlo například o zvýšení počtu sociálních pracovníků, zajištění tlumočnicků nebo herních prvků pro děti.

4/ Léčebny dlouhodobě nemocných

- návštěvy 8 léčeben
- součástí týmu byl vždy lékař a zdravotní sestra
- po diskuzi s experty a představiteli navštívených LDN vydáme v roce 2016 souhrnnou zprávu s doporučeními pro odpovědné orgány
- základním předpokladem na cestě k dobré péči je dostatek personálu

Co jsme kontrolovali?

- zajištění bezpečí, soukromí a důstojných podmínek
- zohlednění specifických potřeb lidí trpících demencí

- používání tisíců léků a omezovacích prostředků
- prevenci a zvládání bolesti, podvýživy, úrazů
- personální zabezpečení péče

»»»»» Individuální stížnosti

99

podnětů se týkalo zacházení v sociálních službách. Nemáme oprávnění zabývat se jednotlivými případy, ale podněty slouží při přípravě programu systematických návštěv. Přesto jsme se vždy snažili i navrhnout řešení. Problém je, že neexistuje státní orgán, který by stížnosti klientů sociálních služeb prošetřoval.

48

podnětů se týkalo péče v psychiatrických zařízeních. Zabývat se přímo můžeme jen těmi, které se týkají ochranného léčení nařízeného soudem v trestním řízení.

45

podnětů se týkalo podpůrných opatření, nejčastěji opatrovnictví. Zabývat se můžeme pouze stížnostmi, které se týkají opatrovnictví vykonávaného obcí.

293

stížností vězňů jsme vyřídili v roce 2015.

Řada opatrovníků jsou starostové malých obcí. Bez jakékoli finanční dotace musí zajišťovat rozsáhlou agendu, ke které navíc nemají dostatečné odborné zázemí. To je nutné změnit.

Rovněž je zapotřebí rozvinout kontrolní a metodickou činnost u krajských úřadů i ministerstva.

Výkon trestu u lidí s postižením a dlouhodobě nemocných

Odsouzení se zdravotním postižením a dlouhodobě nemocní jsou ve vězení zvlášť zranitelnou skupinou. V roce 2015 jsme zkoumali **individuální případy i celkové podmínky** ve 3 věznicích. Několikrát jsme zjistili špatné zacházení. Časté jsou problémy s přizpůsobením materiálních podmínek, zajištěním pomoci nebo dostupností zdravotní péče a pomůcek. V roce 2016 předložíme odpovědným orgánům systémová doporučení.

Jak přistupovat k nevyléčitelně nemocným ve vězení?

Zjednali jsme nápravu v případě muže ochrnutého na tři končetiny s neoperovatelným zhoubným nádorem v páteři, který byl ve své ložnici na noc zamčen, sám a bez možnosti dovolat se pomoci. Muže přeložili do ložnice pro imobilní osoby, navíc s asistentem z řad odsouzených.

Otázkou nicméně zůstalo, zda by člověk s nevyléčitelnou nemocí s negativní prognózou a s tak nepříznivým zdravotním stavem měl zůstat ve vězení – velkou část trestu měl odsouzený za sebou a s ohledem na zdravotní stav by se jeho trest mohl stát trestem doživotním. Muž se opakovaně obracel na soud. Úspěšný byl až po vydání naší zprávy; soud vyhověl jeho návrhu na upuštění od výkonu zbytku trestu ze zdravotních důvodů.

Evropský soud pro lidská práva považuje situace, kdy je odsouzený umístěn ve výkonu trestu, ačkoliv jeho zdravotní stav není slučitelný s vězeňským režimem, za porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Zpráva ochránce: sp. zn. 7624/2013/VOP
ze dne 5. 12. 2013

»»»»» Události roku 2015

V ROCE 2015

10

let

Národního preventivního mechanismu v České republice

9×

jsme v roce 2015 připomínkovali právní předpisy, mimo jiné zákon o sociálních službách, zákon o odborné zdravotnické způsobilosti a trestní zákoník.

10

školení o problematice práv člověka omezeného na svobodě jsme letos zajistili pro vedoucí pracovníky policejních útvarů.

3×

jsme se sešli s generálním ředitelem Vězeňské služby ČR. Pravidelně jednáme o stížnostech vězňů a poznatcích ze systematických návštěv. Díky naší spolupráci se podařilo dosáhnout posunu v dlouhodobých problémech:

- Vytvoření spravedlivého systému pro vyřizování žádostí odsouzených o přemístění do jiné věznice. Od října 2015 platí, že pokud je žádost odsouzeného o přemístění do jiné věznice zamítnuta z kapacitních důvodů, odsouzený nemusí žádat znovu, ale bude zařazen do pořadníku.
- Zajištění tlumočnicka vězněným cizincům u lékařského vyšetření.
- Zkrácení doby uzamykání odsouzených v celách.
- Dodržování pravidla, že zahlazený kázeňský trest nesmí věznice uvádět v hodnocení odsouzeného pro soud.

Připomínky ke koncepci vězeňství do roku 2025

Letos se na půdě Ministerstva spravedlnosti připravovala Koncepce vězeňství do roku 2025, na které jsme se také podíleli:

- Vyjádřili jsme znepokojení z **nastavení trestní politiky**. Je třeba analyzovat dopady nového trestního zákoníku s ohledem na stále vzrůstající počet vězněných osob, protože hrozí přeplněnost věznic.
- Doporučujeme **reformu systému poskytování zdravotních služeb** ve věznicích, který trpí problémy s dostupností a kvalitou péče, což souvisí s nedostatkem lékařů motivovaných k práci ve věznicích. Je třeba provést analýzu pojetí vězeňského zdravotnictví.

Bezpečí při poskytování záchranné služby

V roce 2014 jsme na základě systematických návštěv záchranných stanic doporučili Ministerstvu zdravotnictví přijmout právní i organizační opatření k posílení bezpečí při poskytování záchranné služby. V roce 2015 jsme o nich jednali s ministrem i jeho náměstkem. Aktuálně se chystá nová právní úprava záchranné služby. Ministerstvo také připravilo užitečné změny posilující práva pacientů. Nadále však požadujeme:

- stanovit minimální požadavky na personální a materiálně-technické vybavení záchranných stanic.
- Souhrnnou zprávu o návštěvách záchranných stanic najdete na našem webu bit.ly/zachytky
- upravit vládní návrh povinnosti pro poskytovatele zdravotních služeb **vést evidenci použití omezovacích prostředků**,

Vyšší ochrana seniorů v zařízeních

Na základě poznatků z návštěv 14 domovů pro seniory a domovů se zvláštním režimem jsme zformulovali systémová doporučení pro Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo zdravotnictví. Doporučení se týkají tlumicích léků, registračních podmínek pro poskytování sociálních služeb a strategického přístupu Česka k boji s demencí. Upozornili jsme na **nevyhovující**

financování zdravotní péče v pobytových zařízeních sociálních služeb a vyzvali obě ministerstva k nalezení řešení.

- Zprávu z návštěv zařízení i dopisy pro ministerstva najdete na našem webu bit.ly/socialni_sluzby

Zpráva z návštěv domovů pro seniory a domovů se zvláštním režimem

- Popisuje naše zjištění z návštěv 14 zařízení.
- Obsahuje popis dobré i špatné praxe a doporučení, která mohou sloužit jako vodítko.
- Důvodem špatného zacházení je nejčastěji nedostatek

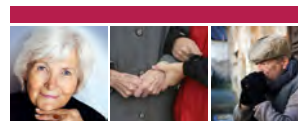
personálu a neznalost správné praxe.

- Zaměřili jsme se především na podmínky seniorů s demencí.

 Zprávu najdete na našem webu bit.ly/domovy_seniori

 Veřejný ochránce práv
OMBUDSMAN

DOMOVY PRO SENIORY A DOMOVY SE ZVLÁŠTNÍM REŽIMEM

ZPRÁVA
ZE SYSTEMATICKÝCH NÁVŠTĚV
VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV 2015

Zpráva o ubytovacích zařízeních poskytujících péči bez oprávnění

- Popisuje naše zjištění z návštěv 9 zařízení.
- Vysvětluje, proč je nebezpečné tolerovat poskytování sociálních služeb mimo pravidla, registraci a kontrolu.
- Obsahuje doporučení a rady pro zájemce o sociální služby,

lékaře, úřady, opatrovníky, orgány činné v trestním řízení.

 Publikaci najdete na našem webu bit.ly/zarizeni_bez_opravneni

 Veřejný ochránce práv
OMBUDSMAN

UBYTOVACÍ ZAŘÍZENÍ POSKYTUJÍCÍ PÉČI BEZ OPRAVNĚNÍ

ZPRÁVA
ZE SYSTEMATICKÝCH NÁVŠTĚV
VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV 2015

»»»»» Sledování vyhoštění cizinců

- Provedli jsme 4 kontroly vyhoštění či předání.
- Ochránkyně upozornila na nedostatky v oblasti přípravy zajištěných cizinců na vycestování z Česka a poutání cizinců při policejních eskortách.

Kontrola vyhoštění cizinců z Česka

Letos jsme poprvé sledovali správní vyhoštění v rámci společné návratové operace koordinované Agenturou pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie (Frontex). Vyhoštění Nigerijce jsme sledovali od opuštění Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová až po předání nigerijským úřadům na mezinárodním letišti v Lagosu. Třikrát jsme také sledovali převozy 15 cizinců ze zajišťovacích a přijímacích středisek až po jejich předání na hraničním přechodu s Rakouskem.

Naše doporučení k vyhošťování cizinců

- **Nepodcenit přípravu zajištěných cizinců na vycestování z území.** Příprava na opuštění zařízení je hlavním úkolem zařízení pro zajištění cizinců, neboť ta napomáhá lidem vyrovnat se s nastalou situací. Dobrá příprava snižuje riziko sebepoškozování, sebevražd či jiného jednání cizince, které by ztížilo nebo znemožňovalo vycestování.
- **Podávat cizincům informace o datu a čase propuštění ze zařízení.** Cizinec se pak lépe přichystá na opuštění zajišťovacího zařízení, informuje rodinu a blízké, právního zástupce, uspořádá si osobní věci a další potřebné náležitosti.
- **Paušálně nepoutat eskortované osoby.** Pouta mohou policisté nasadit tehdy, mají-li důvodnou obavu o bezpečnost nebo hrozí-li útěk eskortované osoby. Analyzovali jsme 180 rozhodnutí o eskortách, přičemž pouta byla užitá v 88 % všech eskort (89 % mužů, 79 % žen a 50 % nezletilých). Důvodná obava ani v jediném případě ze služební dokumentace policie nevyplývala.

8

ROVNÉ ZACHÁZENÍ A DISKRIMINACE

V roce 2015 jsme provedli výzkum zaměřený na oběti diskriminace a jejich nesnadný přístup ke spravedlnosti. Přestože v uplynulých pěti letech pocítil diskriminaci přibližně každý desátý člověk v Česku, spravedlnosti se tito lidé dovolávají jen těžko. Zaměřili jsme se také na rovné odměňování nebo děti s postižením ve školách.

Diskriminace za rok 2015 v číslech

Celkem dorazilo

379

podnětů,

což je o 47

více než v roce 2014.

Diskriminaci jsme zjistili v 8

případech,

z toho

6x

šlo o diskriminaci přímou.

2x

o diskriminaci nepřímou.

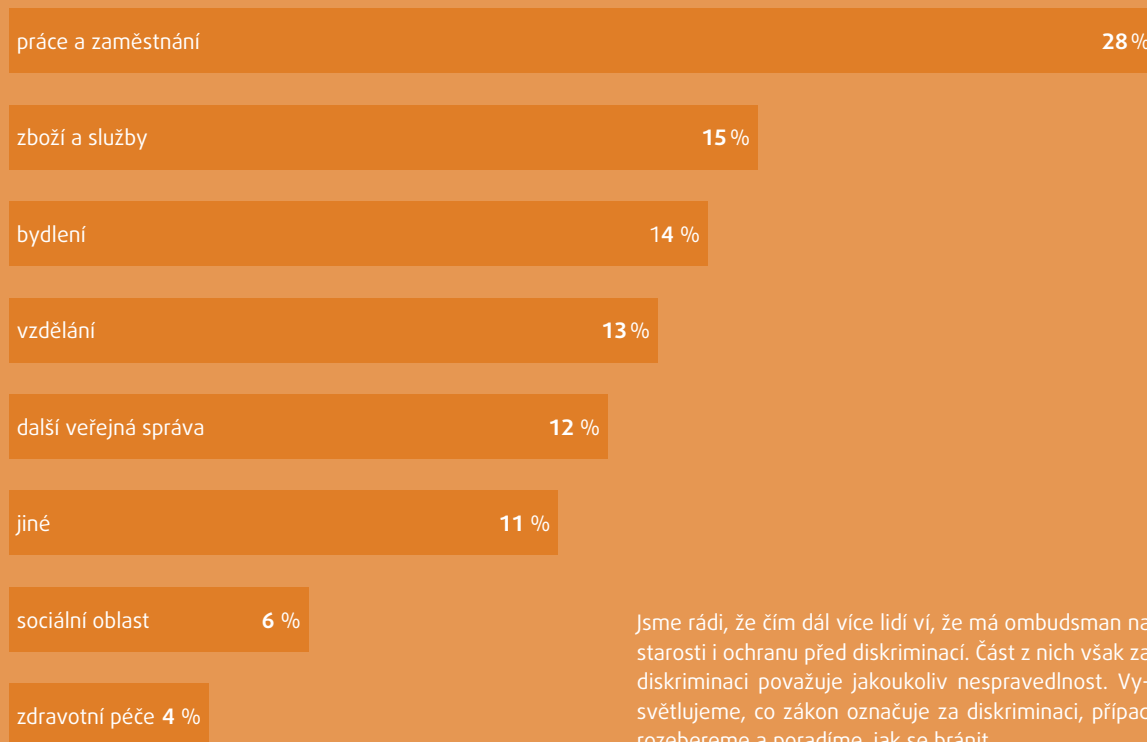
Neznamená to, že se diskriminace ve společnosti neděje. Velkou část případů, které dorazily v roce 2015, stále ještě posuzujeme.

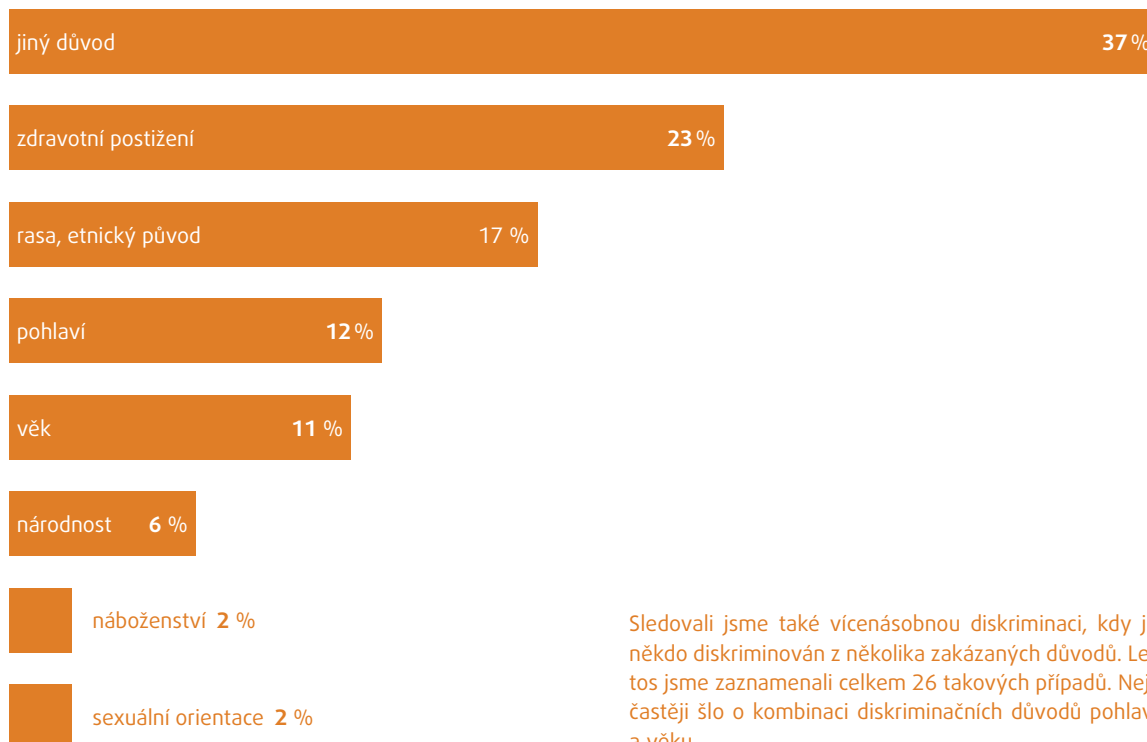
Více informací najdete na našem webu: bit.ly/odlisne_zachazeni

»»»»»»» Zaostřeno na stížnosti

Ve kterých oblastech se lidé cítili diskriminováni v roce 2015

Proč se lidé cítili diskriminováni v roce 2015

»»»»» Téma roku 2015: Rovné odměňování

”

Není podle nás správné, pokud jsou lidé za stejnou práci či práci stejné hodnoty odměňováni různě, ať už kvůli pohlaví, zdravotnímu postižení nebo pobírání starobního důchodu. Nerovné odměňování je nedůstojné a stát nečiní vše, co by měl, aby tomu zabránil.

“

V roce 2015 jsme proto

- A/ **doporučili Ministerstvu práce** a sociálních věcí konkrétní **systémové kroky** v boji proti nerovnému odměňování žen a mužů,
- B/ **kritizovali nařízení vlády o minimální mzdě**, které v rozporu s ústavně zaručenými právy osob se zdravotním postižením stanoví nižší sazby minimální mzdy pro poživatele invalidního důchodu,
- C/ **vyzvali Státní úřad inspekce práce k důkladnějším kontrolám** rovného odměňování na pracovišti,
- D/ přijali partnerství v projektu **„Pozor na rozdíly v odměňování žen a mužů!“**, v rámci něhož diskutujeme s širokou veřejností, studenty středních škol i sociálními partnery ve všech krajích. Projekt uskutečňuje Genderové informační centrum Nora, o.p.s.

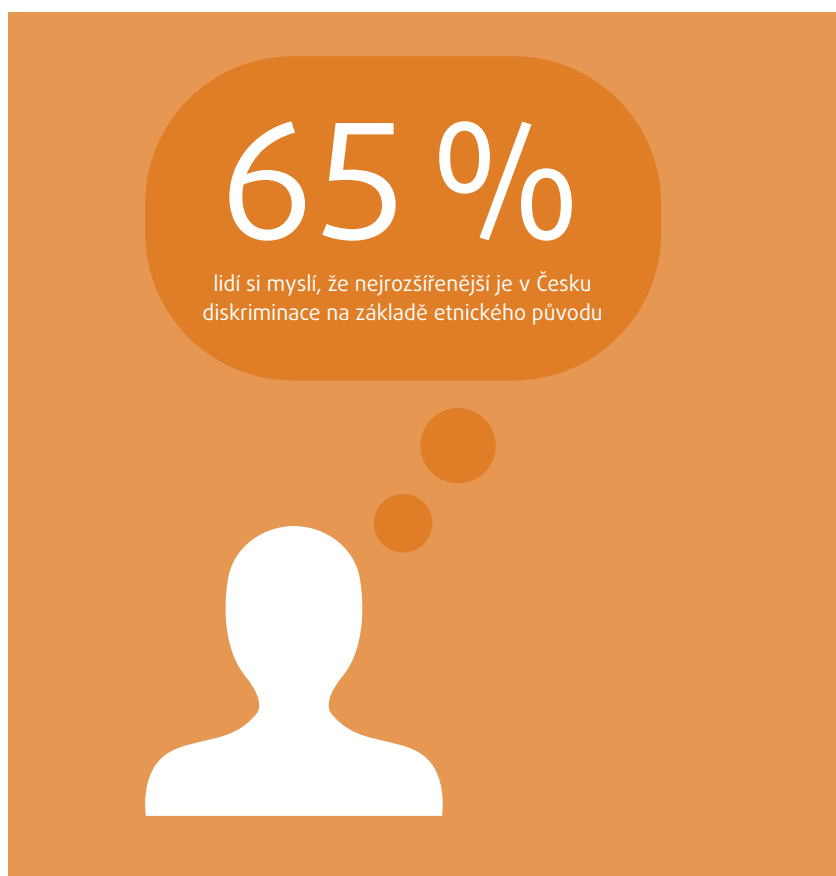
Víte, jak velký je rozdíl mezi průměrnou mzdou muže a ženy v ČR?

www.jetofer.cz

»»»»» Výzkum: Proč se oběti diskriminace nebrání?

Jak často se lidé setkávají s diskriminací? Kam se obracejí pro pomoc a co všechno jim brání v přístupu ke spravedlnosti? Co je třeba zlepšit, aby se lidé mohli lépe domoci svých zaručených práv? Na tyto a další otázky hledal odpověď náš výzkum.

Z výzkumu dále vyplynulo, že:

- Lidé diskriminaci neoznamují, protože nevěří, že by se cokoliv mohlo změnit; nemají dostatek důkazů a obávají se možných „odvetných“ opatření.
- Lidé by nejčastěji oznamovali diskriminaci policii (58 %), ochránce by kontaktovali v 16 % případů. Někteří vůbec nevěděli, na koho se obrátit.
- Příslušníci marginalizovaných skupin pocítují bezmoc a myslí si, že ztráta způsobená oznámením diskriminace by byla vyšší než zisk z vyhraného soudního sporu.

A jaký je stav na soudech a inspekčních orgánech?

3/4

dotázaných si myslí, že dovolat se svých práv jako oběť diskriminace je obtížné.

30

V letech 2009–2014 lidé v ČR podali pouze 30 antidiskriminačních žalob.

6×

soudy žalobcům vyhověly. Pouze jednou soud přiznal náhradu nemajetkové újmy 51 000 Kč.

- soudy mají navíc problémy s přesunem důkazního břemene (zejména v případech obtěžování) a posuzováním diskriminace při výběru nadbytečného zaměstnance
- inspekční orgány postihují především diskriminační jednání, o kterém existují písemné důkazy (pracovní inzerce) či očitá svědectví inspektorů (dvojí ceny pro tuzemce a cizince)
- nízké pokuty udělené správními orgány nemají odstrašující účinek; s některými delikty se proto inspekční orgány potýkají opakovaně

11 %

dotázaných pocítilo diskriminaci nebo obtěžování v uplynulých pěti letech (nejčastěji z důvodu věku a pohlaví)

90 %

z těch, co pocítili diskriminaci, se rozhodlo nic raději neoznámít

Co je třeba změnit?

15

opatření k účinnější vymahatelnosti antidiskriminačního práva doporučujeme na základě výzkumu.

Patří k nim například:

- vytvoření osvětové a **informační kampaně** pro veřejnost i zranitelné skupiny
- **vzdělávání pro soudce**, advokáty, inspektory, sociální pracovníky, zdravotnický personál a policisty
- novelizace právní úpravy (snížení soudního poplatku za podání antidiskriminační žaloby, zajištění bezplatné právní pomoci, zakotvení

veřejné žaloby, poskytnutí stejné procesní ochrany všem obětem diskriminace před soudem)

- **ukládání účinných, odrazujících a přiměřených pokut** ve správním řízení

Celou výzkumnou zprávu najdete na webu ochránce pod odkazem bit.ly/obet_diskriminace

»»»»»» Diskriminace a rok 2015 v soudní síni

Dokazování diskriminace nesmí být jen formální. Jinak soud porušuje právo na spravedlivý proces

Ústavní soud využil dřívější právní názor ochránce v případě muže, který namítal diskriminaci z důvodu pohlaví při výpovědi ze zaměstnání. Muž pracoval jako vychovatel v dětském domově. Soud poukázal na to, že ochránce v minulosti kritizoval postup inspektorátu práce, který tutéž věc sice prošetřoval, ale diskriminaci na pracovišti nezjistil. Ochránce dospěl k závěru, že kontrola inspektorátu byla čistě formální. Soudy nižších stupňů se proto nemohly opírat o výsledek inspekce a musely přistoupit k dalšímu dokazování. Pokud tak neučinily, porušily právo žalobce na spravedlivý proces. Jsme rádi, že Ústavní soud vzal v potaz naše závěry a přiměl soudy i inspektoráty práce k zodpovědnějšímu přístupu k diskriminačním případům.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 5798/2013/VOP ze dne 16. 9. 2013
Rozsudek soudu: nález sp. zn. III ÚS 880/15 ze dne 8. 10. 2015

Realitní makléř nesmí diskriminovat, ani na základě přání majitele

Okresní soud v Litoměřicích potvrdil závěr ochránce, že realitní makléř nemůže odmítnout zájemce o bydlení jenom proto, že je Rom. Nemůže se odvolávat ani na přání majitele bytu či domu. Zároveň připustil jako důkaz nahrávku telefonického rozhovoru. Tento průlomový (a pravomocný) verdikt jsme podrobně rozebrali i s Asociací realitních makléřů na našem kulatém stole a domluvili jsme se na další spolupráci. Věříme, že celospolečenská diskuze přispěje k férovějšímu prostředí na trhu s bydlením.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 112/2012/DIS ze dne 10. 9. 2014
Rozsudek soudu: sp. zn. 14 C 46/2013 ze dne 14. 8. 2015

Kdo se na základě naší rady obrátil na soud?

dítě se zdravotním postižením, které bylo vyloučeno ze školní družiny

žena, která byla propuštěna ze zaměstnání z důvodu mateřství

dítě se zdravotním postižením, na jehož asistenta pedagoga musí rodiče již několik let doplácet z „vlastní kapsy“

nevidomý muž, jemuž obec odmítla pronajmout byt z důvodu jeho smyslového postižení

Víme ale, že soud není jediné řešení...

...Proto se vždy snažíme o smírné urovnání sporů. Někdy stačí rada, jindy dojde k pozitivní změně díky šetření ochránkyně či postupu advokáta pro bono. Často se nám podaří napravit obecnější diskriminační praxi. Zabráníme tak tomu, aby se diskriminace opakovala v budoucnu.

Komu jsme takto pomohli v roce 2015?

- pacientce, která nemohla strávit pobyt v lázních se svým vodícím psem
→ **lázně změnily provozní a ubytovací řád ve prospěch osob s postižením**
- transsexuální ženě, která se po změně pohlaví domohla vydání nového maturitního vysvědčení
→ **škola s ní původně nekomunikovala**
- všem mladším patnácti let, kteří si mohou konečně vyzvednout balík či doporučené psaní na poště
→ **službu pošta původně poskytovala pouze starším patnácti let**
- dvěma romským ženám v přístupu k obecnímu bydlení
→ **města, kde ženy se svými dětmi bydlely, změnila názor a vyhověla žádostem**
- spotřebiteli, jemuž pojišťovna dorovnála pojistné plnění z úrazového pojištění
→ **původně pojišťovna pojistné krátila z důvodu věku**
- lidem, kteří žijí v nesezdaném soužití či registrovaném partnerství, a budou žádat o příspěvek z fondu rozvoje bydlení
→ **původně byl příspěvek určen pouze pro manžele**
- studentce vysoké školy s duševním postižením, která nově může skládat zkoušky písemně
→ **původně bylo možné skládat zkoušku pouze ústně**

»»»»» Školství

Výzkum: Rovné zacházení ve školkách

Téměř

$\frac{1}{2}$

školek se setkala s požadavkem na speciální dietní stravu dětí, z toho

95 %

školek dětem vyšlo vstříc a navíc

9 z 10

školek přijímá děti s cukrovkou a inzulin jim pak aplikuje rodič či pedagog

Doporučení školám a úřadům k přijímání dětí

- 1/ nepoužívat problematická kritéria v přijímacím řízení (např. trvalý pobyt rodičů) či s nimi zacházet obezřetně (např. kritérium „sourozenec“),
- 2/ upřednostňovat kopii očkovacího průkazu v přijímacím řízení před samostatným tiskopisem,
- 3/ při nedostatku financí na asistenta pedagoga komunikovat se zřizovatelem a krajským úřadem pro zajištění vzdělávacích potřeb dítěte,
- 4/ zvyšovat zájem romských rodičů o předškolní vzdělávání a vyřešit celostátně placení obědů alespoň ve vztahu k předškolákům,
- 5/ nezřizovat přípravné ročníky u (segregovaných) základních škol a soustředit se na zvyšování kapacit mateřských škol.

Celý výzkum najdete na našem webu ochrance.cz v sekci Diskriminace/vyzkumy

Zastali jsme se práv dětí se sluchovým postižením ve všech školách

V souladu s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením, zákonem o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob a antidiskriminačním zákonem požadujeme **po Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy**:

- upravení podmínek působení tlumočnicků znakového jazyka v regionálním a vysokém školství,
- stanovení podmínek pro konání kurzů českého znakového jazyka pro rodiče,
- vytvoření referenčního rámce pro český znakový jazyk; jedině pak lze hodnotit, zda pedagog umí skutečně český znakový jazyk na požadované úrovni.

Po České školní inspekci žádáme:

- působení rodilých mluvčích českého znakového jazyka (neslyšící) na pozici přizvaných osob,
- informace, jak se vzdělávají žáci se sluchovým postižením, integrování v běžných školách,
- stanoviska přizvaných osob (neslyšících expertů) jako nedílnou součást inspekčního spisu.

„Naplnění všech doporučení budeme důsledně sledovat.“

Základní školy musí k dětem u zápisu přistupovat férově

Upozornili jsme základní školy, že při zápisech do prvních ročníků musí dodržet zásadu rovného přístupu ke vzdělání. Neměly by proto neodůvodněně rozlišovat mezi prvňáčky

například podle okamžiku, kdy byla přihláška podána, nebo podle výsledku testu školní zralosti. Trváme na transparentním přístupu vůči rodičům a dětem (tj. předem zveřejněná kritéria),

i partnerském vztahu mezi zřizovatelem a školou, který umožní reagovat na větší zájem o školu ze strany dětí s právem přednostního přijetí.

9

METODIKA A ANALÝZA

Tvoříme analýzy pro právníky kanceláře, zpracováváme rešerše odborné literatury, národní a zahraniční judikatury, poskytujeme konzultace a provádíme výzkumy včetně vyhodnocení. Zpřístupňujeme stanoviska ochránce veřejnosti. Proto jsme v roce 2015 spustili online databázi Evidence stanovisek ochránce (ESO).

Úřad musí autora vyzvat k doplnění chybějícího elektronického podpisu

Přestože se nezabýváme vyřizováním jednotlivých podnětů doručených ochránkyni, jsme pověřováni ochránkyní k šetření průřezových témat správní praxe. V jednom z nich jsme se zabývali postupem úřadů při vyřizování elektronických podání, podnětů a jiných písemností bez uznávaného elektronického podpisu. Podle nás pro správní orgány vyplývá z principů dobré správy **povinnost vyzvat autora e-mailu bez uznávaného elektronického podpisu k jeho doplnění**. Podatele o tom úřad musí poučit tak rychle a takovou formou, aby mu umožnil reálně stihnout lhůtu pěti dnů od doručení formálně vadného podání, stanovenou pro doplnění.

O našich závěrech jsme vyrozuměli Ministerstvo vnitra, které na jejich základě pro správní orgány zpracovalo metodiku.

Zpráva a stanovisko ochránce:
7108/2013/VOP ze dne 21. 8. 2014 a 29. 10. 2014

Metodika Ministerstva vnitra – webový odkaz: bit.ly/metodika_spravniрад

Evidence stanovisek ochránce

V roce 2015 jsme zprovozili online databázi Evidenci stanovisek ochránce (ESO). Obsahuje vybraná anonymizovaná stanoviska ochránce i jejích předchůdců k případům, kterými se

zabývali. Kromě stanovisek obsahuje databáze i připomínky k návrhům zákonů, zprávy o činnosti ochránce předkládané Poslanecké sněmovně a další dokumenty.

Jak používat evidenci stanovisek ochránce

- Rozhraní eso.ochrance.cz je rozděleno na záložky: *Vyhledávání*, *Nalezené*, *Odložené výsledky* a *Nápověda*.
- Evidence obsahuje klíčové dokumenty ochránce. Zejména:
 - zprávy o šetření (§ 17 a § 18 zákona o veřejném ochránci práv)
 - závěrečná stanoviska (§ 19)
 - zprávy z návštěv zařízení (§ 21a)
 - zprávy o ne/zjištění diskriminace, doporučení či výzkumné zprávy (§ 21b)
- Pro snadné vyhledání lze v databázi hledat dle kombinovatelných kritérií:
 - oblastí práva
 - právního předpisu
 - fulltextově

The screenshot displays the 'Evidence stanovisek ombudsmana - vyhledávání' (Evidence of ombudsman's opinions - search) interface. It features a top navigation bar with tabs: 'Vyhledávání' (selected), 'Nalezené', 'Odložené', and 'Nápověda'. Below the tabs is a 'Historie dotazů' (Search history) section with buttons for 'Nejstarší', '2', '3', '4', and 'Poslední'. The main search area is divided into several sections:

- Hledat za posledních** (Search in the last): Includes a dropdown for 'dny' (days).
- Forma zjištění ochránce** (Form of finding the guardian): Includes a dropdown for 'Pořadové číslo' (Serial number) and 'Rok' (Year).
- Spisová značka** (Case file number): Includes a text input field.
- Výsledek šetření** (Result of investigation): Includes a dropdown menu.
- Oblast práva** (Area of law): Includes a dropdown menu.
- Věc** (Subject): Includes a dropdown menu.
- Hledání fulltextem** (Full-text search): Includes a text input field.
- Prohledej právní věty** (Search legal sentences): Includes a checkbox.
- Prohledej texty dokumentů** (Search document texts): Includes a checkbox.
- Jen s právní větou** (Only with legal sentence): Includes a checkbox.
- Datum podání od** (Date of submission from): Includes a date input field.
- Datum podání do** (Date of submission to): Includes a date input field.
- Datum vydání od** (Date of issuance from): Includes a date input field.
- Datum vydání do** (Date of issuance to): Includes a date input field.
- Heslař** (Password list): Includes a text input field and a 'Přidat' (Add) button.
- Vztah k českým právním předpisům** (Relationship to Czech legal provisions): Includes a 'Přidat' button and a 'Vypnout předvypíňování' (Disable auto-expansion) checkbox.
- Kategorie** (Category): Includes a dropdown menu.
- Vztah k evropským právním předpisům** (Relationship to European legal provisions): Includes a 'Přidat' button and a 'Vypnout předvypíňování' checkbox.
- Kategorie** (Category): Includes a dropdown menu.

At the bottom, there are buttons for 'Vymazat dotaz' (Clear search), 'Vyloučit z nalezených' (Exclude from found), 'Vyhledat v nalezených' (Search in found), 'Vyhledat a přidat k nalezeným' (Search and add to found), and 'Vyhledat' (Search).

Evidence stanovisek ombudsmana - vyhledávání

Vyhledávání

Nalezené (2)

Odložené

Nápověda

Odstranit vybrané

Odložit vybrané

Stáhnout vybrané

Export do XLS

Export do CSV

Vybrat vše

Odznačit vše

	Spisová značka	Oblast práva	Věc	Forma zjištění
☐	7108/2013/VOP	Správa na úseku zbraní a střeliva, ostatní působnost Ministerstva vnitra	ostatní	Zpráva o šetření - § 18
Právní věty: I. Die účinné právní úpravy neexistuje zákonná povinnost úřadu vyzývat podatele podání (§ 37 odst. 1 správního řádu) bez uznávaného elektronického podpisu k potvrzení, či doplnění tohoto podání formálním způsobem (§ 37 odst. 4 správního řádu). II. Podání bez uznávaného elektronického podpisu, které není v zákonné pětidenní lhůtě potvrzeno, či doplněno formálním způsobem (§ 37 odst. 4 správního řádu) není podáním ve smyslu správního řádu a nemá žádné procesní účinky. III. Poučování podatele o nutnosti potvrzení, či doplnění podání bez uznávaného elektronického podpisu formálním způsobem je však nezbytné s ohledem na principy dobré správy. IV. Podatele je třeba poučit v čase a způsobem (e-mailem, či telefonicky), který mu reálně umožní stihnout lhůtu 5 dnů od doručení formálně vadného podání stanovenou pro jeho řádné doplnění. V. Podnět (§ 42 správního řádu) není podáním (§ 37 správního řádu), a proto podnět bez uznávaného elektronického podpisu je podnětem řádným a úřad jej musí bezodkladně vyřídit zákonem předvidaným způsobem. VI. Žádost o poskytnutí informace (§ 13 zákona o svobodném přístupu k informacím) není podáním (§ 37 správního řádu), a proto je i bez uznávaného elektronického podpisu žádostí řádnou a úřad ji musí bezodkladně vyřídit zákonem předvidaným způsobem. VII. Správnímu úřadu je e-mail (podání, podnět, či jiná písemnost) řádně doručeno pouze v případě dodání na jeho elektronickou adresu podatelny (§ 3 odst. 1 vyhlášky č. 259/2012 Sb.) zveřejněnou na jeho úřední desce, resp. na jeho internetových stránkách (§ 2 odst. 3 písm. c) téže vyhlášky). Den dodání na elektronickou adresu podatelny je proto významný pro posouzení běhu lhůt odesílatelů i samotného správního úřadu. VIII. Je-li e-mail doručen na jinou adresu elektronické pošty, než je elektronická adresa podatelny, přičemž tuto adresu zřídil správní úřad (typicky úřadem zřízené adresy jednotlivých úředníků), je úředník povinen bezodkladně zabezpečit jeho předání na elektronickou adresu podatelny (§ 5 odst. 1 vyhlášky č. 259/2012 Sb.). IX. Lze-li určitě opakovaně podněty (§ 42 správního řádu) vyhodnotit jako „zneužití práva“, vytíží je správní úřad neformálním dopisem, v němž může podatele upozornit, že na další obsahově totožné, či obdobně podněty již nebude reagovat. V dopise vysvětlí, v čem spatřuje zneužití práva ze strany podatele, které jej k takovému postupu opravňuje. X. Lze-li určitě opakovaná podání (§ 37 správního řádu) vyhodnotit jako „zneužití práva“, je přesto třeba správní řízení jimi zahájená formálně ukončit. Správní úřad se ovšem v tomto případě nemusí zabývat meritem věci a v odůvodnění svého rozhodnutí (či usnesení) uvést, v čem spatřuje zneužití práva, pro něž není třeba podání meritem vyřizovat.				
☐	7108/2013/VOP	Správa na úseku zbraní a střeliva, ostatní působnost Ministerstva vnitra	ostatní	Závěrečné stanovisko - § 19
Právní věty: Správní orgány jsou povinny naplňovat principy dobré správy. Rozdíl mezi povinností uloženou právním předpisem a povinností vyplývající z principů dobré správy spočívá v následku porušení povinnosti. Porušení povinnosti vyplývající z principu dobré správy nemůže vést ke konstatování nezákonitosti správního rozhodnutí nebo postupu správního orgánu, avšak může vést k uplatnění měkkých sankcí (veřejná kritika veřejného ochránce práv, výtka kontrolního orgánu v rámci vnitřní kontroly, apod.)				

Odstranit vybrané

Odložit vybrané

Stáhnout vybrané

Export do XLS

Export do CSV

Zobrazeno 1 - 2 z 2 záznamů

- Každý nalezený záznam na záložce *Nalezené* si lze odložit k další práci na záložku *Odložené* výsledky, kde zůstává až do požadavku uživatele na odstranění záznamu nebo ukončení aplikace.
- Většina publikovaných dokumentů obsahuje i právní větu, která shrnuje názor veřejného ochránce práv.
- Všechny dokumenty jsou za účelem veřejného šíření anonymizovány.
- Aplikace obsahuje vybrané dokumenty přibližně od roku 2009 a průběžně ji aktualizujeme.

10 PROJEKT „SPOLEČNĚ K DOBRÉ SPRÁVĚ“

Návrh: V letech 2014 a 2015 jsme realizovali projekt Společně k dobré správě, zaměřený na zvyšování efektivity naší činnosti. Cílili jsme na úřady, orgány státní správy, zaměstnavatele, nestátní neziskové organizace, studenty i veřejnost. Spolupracovali jsme se slovenskými a maďarskými kolegy.

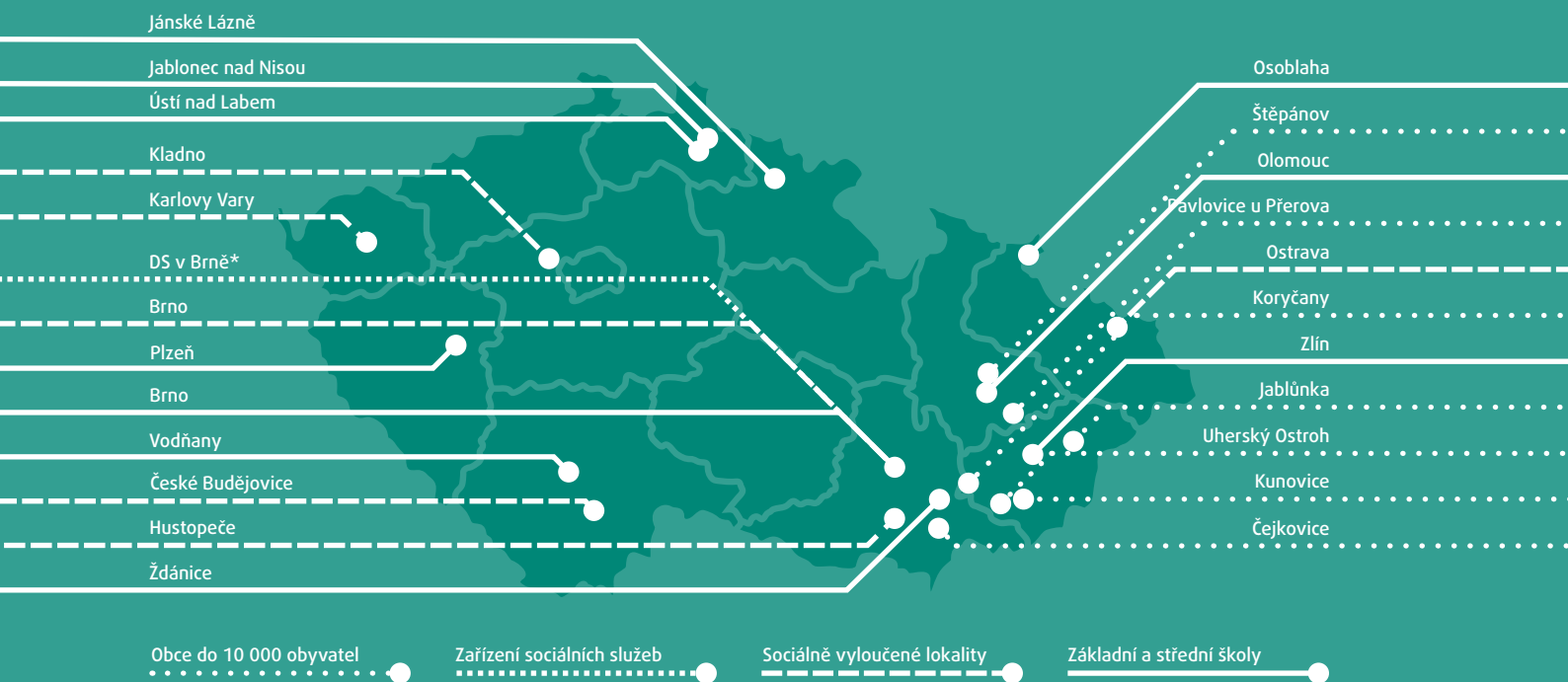
- » V roce 2015 jsme pokračovali v uskutečnění projektu Společně k dobré správě (reg. číslo CZ.1.04/5.1.00/81.00007).
- » Projekt byl financován z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu České republiky.
- » Hlavním cílem byla identifikace příležitostí ke **zvýšení efektivity činnosti Kanceláře veřejné ochránkyně práv s využitím mezinárodní spolupráce.**

V projektu jsme se proto zaměřili na

- » výměnu a srovnání zkušeností a příkladů dobré praxe se zahraničními partnery,
- » vzdělávání odborných pracovníků naší kanceláře,
- » organizaci vzdělávacích seminářů, kulatých stolů a konferencí,
- » poskytování stáží a praxí pro studenty,
- » informační osvětu veřejnosti o působnosti veřejného ochránce práv.

»»»»»» Vzdělávání a osvěta

Návštěvy 2015

*DS Vychodilova, DS Okružní, DS Podpěrova, DS Koniklecová, DS Mikuláškovu náměstí a DS Nopova v Brně

Sdílení dobré praxe

1 750

úředníků, pracovníků neziskových organizací a zaměstnavatelů navštívilo námi pořádané semináře a kulaté stoly

13

seminářů jsme zaměřili na studenty středních a vyšších odborných škol a studenty právnické fakulty (Univerzity Palackého v Olomouci)

220

lidí se celkem zúčastnilo naší Mezinárodní konference k patnácti letům činnosti veřejného ochránce práv České republiky a konference ke stejnojmennému výzkumu Diskriminace v ČR: oběť diskriminace a její překážky v přístupu ke spravedlnosti

7×

jsme se setkali se zahraničními partnery a spolupracujícími organizacemi kvůli výměně zkušeností a sdílení dobré praxe

Setkávání s veřejností

40 akcí

1130 účastníků

V průběhu roku jsme pod projektem Společně k dobré správě pořádali také osvětovou kampaň pro veřejnost. Navštívili jsme:

- kraje (Olomoucký, Zlínský, Středočeský, Liberecký, Karlovarský, Ústecký, Plzeňský a Jihočeský);
- obce do 10 000 obyvatel (Osoblaha, Koryčany, Jablunka, Kunovice, Štěpánov, Ždánice, Uherický Ostroh, Pavlovice u Přerova a Čejkovice);
- zařízení sociálních služeb (DS Vychodilova, DS Okružní, DS Podpěrova, DS Koniklecová, DS Mikuláškovo náměstí a DS Nopova v Brně);
- sociálně vyloučené lokality (Ostrava, Brno, Kladno, Karlovy Vary a České Budějovice);

- základní a střední školy (Olomouc, Osoblaha, Hustopeče, Zlín, Vlašim, Jablonec nad Nisou, Ústí nad Labem, Jánské Lázně, Brno, Plzeň a Vodňany).

Jak setkání v krajích vypadala?

- **dopolední interaktivní představení pro studenty**
- **večerní představení a diskuze pro veřejnost, zaměřené na praktické řešení nečinnosti úřadů či konkrétních problémů**
- **informační stánky v krajích, kde jsme odpovídali dotazy veřejnosti a sbírali podněty jednotlivců**

11

KANCELÁŘ VEŘEJNÉ OCHRÁNKYNĚ PRÁV

»»»»»» Rozpočet a jeho čerpání v roce 2015

Schválený rozpočet na rok 2015

112 302 tisíc korun

Z toho **5 192 tisíc korun** na financování projektu Společně k dobré správě z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Z této částky je 4 932 tisíc korun (tj. 95 %) spolufinancováno Evropskou unií.

K tomu došlo k zapojení nároků z nespotřebovaných výdajů z předchozích let ve výši **4 601 tisíc korun**, z toho:

- 2 623 tisíc korun na platy zaměstnanců,
- 1 978 tisíc korun na financování projektu Společně k dobré správě (z toho 1 879 tisíc korun prostředky Evropské unie),
- 69 tisíc korun mimorozpočtových prostředků (náhrada od pojišťovny za totální škodu na vozidle).

Prostředky jsme použili k zajištění standardní činnosti Kanceláře při vyřizování podnětů a plnění našich dalších zákonných úkolů – zejména ochrany před diskriminací a ochrany osob omezených na svobodě. Dále jsme prostředky využili na spolufinancování projektu Společně k dobré správě.

Vyčerpaný rozpočet za rok 2015

111 559 tisíc korun

A to z konečného rozpočtu ve výši **116 972 tisíc korun**, tedy **95,37 %** konečného rozpočtu. Přičemž:

- 5 058 tisíc korun šlo na financování projektu Společně k dobré správě, (z toho 4 805 tisíc korun je spolufinancováno Evropskou unií),
- 4 601 tisíc korun šlo z nároků z nespotřebovaných výdajů předchozích let, přičemž na financování projektu z nich bylo vynaloženo 1 978 tisíc korun.

Z rozpočtu došlo k vázání prostředků státního rozpočtu ve výši 2 020 tisíc korun, což byl podíl prostředků finančních mechanismů na projekt „Nedej se!“, k jehož realizaci nedošlo z důvodu neschválení.

Úspora 3 393 tisíc korun vznikla především v čerpání běžných prostředků, zejména na provozních výdajích (nákup ostatních služeb, školení a vzdělávání, cestovné, opravy a udržování).

Investiční výdaje jsme čerpali s úsporou 13 tisíc korun.

Podrobné výsledky hospodaření Kanceláře veřejné ochránkyně práv najdete na našem webu pod odkazem bit.ly/VOP_hospodareni

»»»»»» Personální situace v roce 2015

133

závazný limit počtu zaměstnanců Kanceláře pro rok 2015, z toho 6 zaměstnanců pro projekty financované z prostředků EU. Vzhledem k tomu, že jeden projekt se neuskutečnil, limit počtu zaměstnanců byl v průběhu roku 2015 snížen na 130 zaměstnanců.

131,6

zaměstnanců byl skutečný průměrný přepočtený evidenční počet za rok 2015. K překročení limitu došlo kvůli nutnosti posílení počtu pečujících osob v Dětské skupině provozované Kanceláří, aby jejich počet odpovídal počtu umístěných dětí, a rovněž kvůli zabezpečení rozšiřujících se činností odboru vnitřní správy Kanceláře.

99

zaměstnanců se přímo zabývalo vyřizováním podnětů a výkonem dalších působností ochránce (působíme také jako národní preventivní mechanismus, národní těleso pro rovné zacházení a ochranu před diskriminací a sledování vyhoštění cizinců).

V roce 2015 jsme stejně jako v letech předchozích také spolupracovali se specializovanými odborníky z mimoprávních oborů, kteří nejsou kmenovými zaměstnanci Kanceláře kvůli komplexnímu posouzení všech případů.

Pokračovala i spolupráce s právníckými fakultami v Brně a Olomouci u prakticky zaměřených předmětů (tzv. klinik) pro studenty, v jejichž rámci studenti absolvovali praxi v Kanceláři.

»»»»» Poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

54

žádostí obdržela a vyřídila Kancelář veřejného ochránce práv v roce 2015 podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Byly doručeny písemně, elektronickou poštou, prostřednictvím datové schránky nebo osobním podáním.

Z toho

40×

Kancelář informaci poskytl. Šlo především o dotazy na zobecněné výsledky našich šetření a stanoviska v jednotlivých agendách (věci cizinců, ochrana životního prostředí, sociálně-právní ochrana dětí, územní, stavební a kolaudační řízení), zaslání sborníků našich stanovisek (především vězeňství), statistiky došlých podání podle jednotlivých oblastí či písemnosti ze spisu stěžovatelů.

15×

žádosti o informaci (či její části) Kancelář odmítla. V 1 případě podal žadatel proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti odvolání. Kancelář obdržela také 1 stížnost na postup při vyřizování žádosti o informace.

Poskytování informací má své limity

V požadované informaci – zprávě o šetření a v závěrečném stanovisku – byly znečitelněny části týkající se osobnosti, projevů osobní povahy a soukromí jedné konkrétní osoby. Krajský soud rozhodnutí vedoucího Kanceláře poskytnout požadované informace nezrušil. Žalobce nicméně namítal nezákonnost rozsudku krajského soudu a nepřezkoumatelnost rozhodnutí kvůli vágnímu odůvodnění částečného neposkytnutí požadované informace.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že rozhodnutí přezkoumatelné je, neboť „jak ze správního

rozhodnutí, tak ze správního spisu lze usoudit na to, z jakých podkladů správní orgán vycházel a jakými skutkovými a právními úvahami se řídil.“ Doplnil ještě, že je navíc „s vyšší mírou obecnosti zdůvodnění ... nutné v případě odmítnutí poskytnutí informace z důvodu ochrany soukromí počítat.“ Kanceláři v souvislosti s uvedeným řízením nevznikly žádné výdaje.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu:
č.j. 1 As 229/2014-48 ze dne 11. března 2015

Kancelář musí vydat informace získané od jiných úřadů

Krajský soud v Brně rozhodl, že Kancelář veřejného ochránce práv musí poskytnout matce zbavené rodičovské odpovědnosti přístup ke spisové dokumentaci jejích nezletilých dětí vedené orgánem pro sociálně-právní ochranu dětí (dále též „OSPOD“). Žalobkyně požádala o nahlížení do spisu týkajícího se postupu OSPOD Městského úřadu Bruntál. Kancelář žádost o poskytnutí informací ze spisu částečně odmítla – v rozsahu kopií spisů krajského úřadu. Argumentovala, že žalobkyně coby rodič zbavený rodičovské odpovědnosti v plném rozsahu, nemá přístup ke spisové dokumentaci vedené OSPOD ke jménu jejích nezletilých dětí, a informace z dokumentace jí nemohou být poskytnuty ani prostřednictvím Kanceláře.

Kancelář odkázala na pravidlo v zákoně o svobodném přístupu k informacím, podle něhož se neposkytují dokumenty nebo informace z nich plynoucí, jejichž původcem není ochránce práv, ani nevznikly na základě jeho výzvy. Žalobkyně nicméně namítla, že právo na rodinný život a právo na informace jako rodiče jí nelze odejmout.

Soud dospěl k závěru, že Kancelář nemohla toto pravidlo aplikovat, přestože spisy krajského úřadu získala od třetí osoby (krajského úřadu). Zdůraznil také výklad pojmu „třetí osoba“ a uvedl, že je-li třetí osobou povinný subjekt dle zákona o svobodném přístupu k informacím, nelze pravidlo pro odepření poskytnutí informací využít. Soud doplnil, že rozhodnutí Kanceláře jsou nepřezkoumatelná i z hlediska § 55 odst. 5 zákona o sociálně-právní ochraně dětí, tedy, že do spisové dokumentace vedené o dítěti může nahlížet jen rodič dítěte, kterému náleží rodičovská odpovědnost. V odůvodnění rozhodnutí chybí zhodnocení, zda se jedná o spisy, do nichž lze žalobkyni znemožnit nahlédnutí paušálním způsobem. Kanceláři soud nařídil uhradit žalobkyni náklady řízení ve výši 53 Kč, což Kancelář provedla. Žádné další náklady Kanceláři nevznikly.

Rozsudek Krajského soudu v Brně: č.j. 29 A 34/2013-88 ze dne 26. května 2015

	Celkový počet podaných žádostí o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím	54
§ 18 odst. 1 písm. a)	Počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti (či její části)	15
§ 18 odst. 1 písm. b)	Počet podaných odvolání proti rozhodnutí	1
§ 18 odst. 1 písm. c)	Opis podstatných částí každého rozsudku soudu	0
§ 18 odst. 1 písm. d)	Výčet poskytnutých výhradních licencí	0
§ 18 odst. 1 písm. e)	Počet stížností podaných podle § 16a zákona	1
§ 18 odst. 1 písm. f)	Další informace vztahující se k uplatňování zákona	0
§ 4a	Počet poskytnutých informací	37

»»»»» Média a komunikace s veřejností

8 mediálně nejsledovanějších témat v roce 2015

- zjištění z návštěv zařízení pro zajištění cizinců v Bělé-Jezové
- odškodňování za nesprávný úřední postup
- činnost státní správy soudů a průtahy v soudních řízeních
- špatné zacházení se seniory v zařízení v Letinách
- výhrady k připravované novele stavebního zákona
- zajištění rovného přístupu k dětem při zápisech do prvních tříd
- diskriminační jednání realitních kanceláří vůči romským zájemcům o pronájem
- zpřístupnění databáze stanovisek ochránce veřejnosti na internetu

9
tiskových konferencí

117
tiskových zpráv a aktualit

10
čísel elektronického zpravodaje

8 000
odběratelů elektronického zpravodaje

4 806

otištěných a odvysílaných zpráv, článků a reportáží
v médiích, z toho 212 TV, 203 rozhlas, 1149 tištěná
médiá, 2 879 internetová média, 363 agenturní
zpravodajství (ČTK)

> 360 000

návštěv internetové stránky ochránce (ochrance.cz)

> 8 600

návštěv webu ochránce pro děti (deti.ochrance.cz)

2 500

fanoušků na Facebooku

550

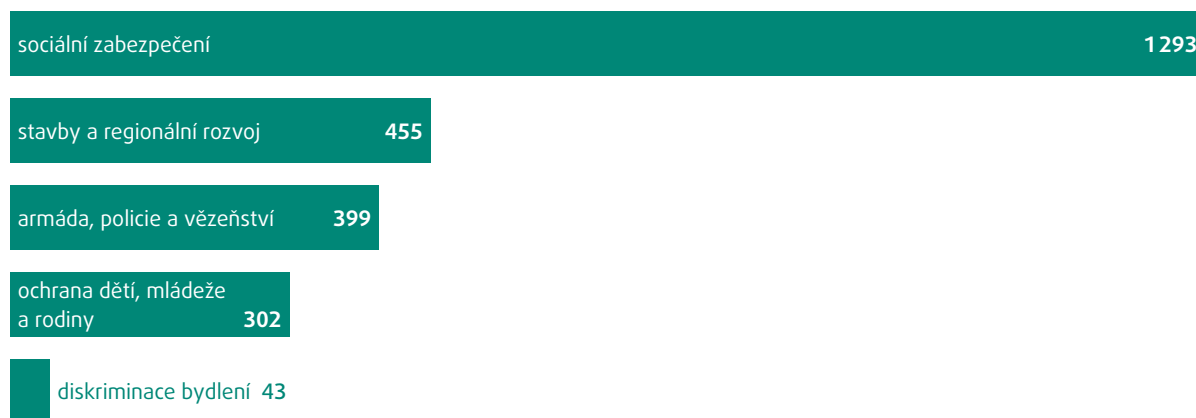
sledujících na Twitteru

Z naší analýzy vyplynulo, že neexistuje souvislost mezi počtem podnětů občanů, a tedy i reálnou prací veřejného ochránce práv, a tématy, o kterých se v souvislosti s ombudsmanem hovořilo v médiích. Nejvíce podnětů spadá tradičně do oblasti sociálního zabezpečení (1293 podnětů); armády, policie a vězeňství, a staveb a regionálního rozvoje. V médiích se naproti tomu hovořilo nejčastěji o tématech spadajících do oblastí diskriminace a cizinců.

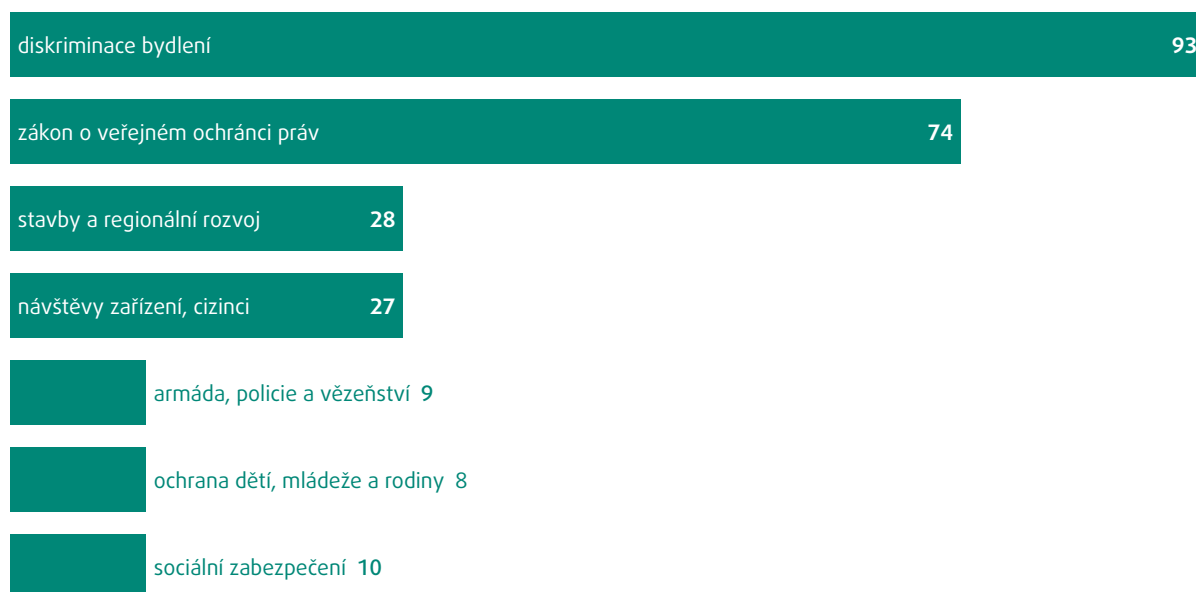
V roce 2015 poutal v médiích největší pozornost (92 článků) případ týkající se diskriminace Romů

při hledání bydlení ukončený v roce 2014, který začal šetřit předchozí ombudsman Pavel Varvařovský. Následovala novela zákona o veřejném ochránci práv, která se objevovala v průběhu celého roku. Na pomyslném třetím místě v mediální pozornosti se umístila zpráva z návštěvy zařízení pro zadržení cizinců Bělá-Jezová. Pozornost také budily zprávy věnující se návštěvám neregistrovaných zařízení pečujících o seniory, kde jsme varovali před špatnými podmínkami a nevyhovující péčí o seniory.

Čím se zabýváme

Zprávy v médiích

70

informačních letáků máme k dispozici pro veřejnost a pravidelně je aktualizujeme. Poskytují návody a řešení častých problémů, do nichž se lidé dostávají. Zahrnují témata od rodinných sporů, exekucí, všech druhů dávek, ochrany spotřebitele a soudů, až po sousedské spory nebo šikanu na pracovišti. Letáky si může vzít každý návštěvník osobně v Kanceláři veřejného ochránce práv v Brně, nebo si je přečíst na webovém odkazu: bit.ly/zivotni_situace

Pravidelně rozesíláme také elektronický zpravodaj. K jeho odběru se přihlásíte na www.ochrance.cz

Facebook

téměř **100%**

nárůst fanoušků oproti roku 2014

300 000 lidí

byl dosah naší stránky za rok 2015

Twitter

více než **550**

sledujících na konci roku 2015

75 000

zobrazení našich tweetů uživatelům za rok

Google+

téměř

150 000

lidí si zobrazilo fotku našeho sídla, profil a informace na Google+ za rok 2015. Nejčastěji pak přešli na náš web pro více informací, nebo se dívali na trasu, jak se k nám dostat.

»»»»» Zahraniční vztahy

Vybrané mezinárodní aktivity v roce 2015

- 1 Brífink Výboru ministrů Rady Evropy pořádaný Open Society Justice Initiative (Francie, Štrasburk, 17. února) – téma: aktuální vývoj výkonu rozhodnutí v případě D.H. proti České republice
- 2 Mezinárodní konference k 25 letům CPT (Francie, Štrasburk, 2. března) – téma: výzvy v oblasti ochrany osob práv omezených na svobodě.
- 3 Mezinárodní konference k 15 letům veřejného ochránce práv v ČR (Brno, 26.–27. března) – účast ombudsmanů z 8 zemí, workshopy k metodám práce ombudsmanů.
- 4 Fórum o budoucnosti rovného zacházení s muži a ženami pořádané Evropskou komisí a EQUINET (Belgie, Brusel, 21. dubna)
- 5 10. seminář evropského ombudsmana pro síť národních ombudsmanů (Polsko, Varšava, 26.–28. dubna) – téma: Ombudsmani proti diskriminaci
- 6 Fórum pro implementaci úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením (Belgie, Brusel, 29. dubna)
- 7 Konference o efektivním využívání doporučení národních preventivních mechanismů při zlepšování podmínek v zařízeních, kde jsou lidé omezeni na svobodě (Rakousko, Vídeň, 29. dubna)

1

2

3

4

5

6

7

8

Více než v minulých letech se veřejná ochránčyně práv zaměřila na rozvoj zahraničních vztahů, spolupráci se zahraničními ombudsmany i nevládními organizacemi a na posilování mezinárodního renomé českého veřejného ochránce práv.

Intenzivněji jsme se zapojili do sítě pro rovné zacházení EQUINET

Aktivně jsme se účastnili desítek zahraničních konferencí, seminářů a workshopů, na nichž jsme prezentovali naši činnost, poznatky a stanoviska. Výrazně posílilo zapojení do evropské sítě EQUINET sdružující národní orgány rovného zacházení. V rámci pracovních skupin, zaměřených na využívání antidiskriminačního práva v praxi, na formování politiky rovného zacházení, na rovné zacházení s muži a ženami i na prezentaci tématu rovného zacházení veřejnosti, jsme se podíleli na hledání řešení i hodnocení případů možné diskriminace. Závěry těchto setkání i zkušenosti z jiných zemí zohledňujeme a uplatňujeme ve svých šetřeních.

Vybrané mezinárodní aktivity v roce 2015

8 Výroční seminář Evropské komise proti rasismu a netoleranci (ECRI) (Francie, Štrasburk, 28.–29. května) – téma: role orgánů rovného zacházení v boji proti neohlašování diskriminace a rasově motivovaných činů 9 Kulatý stůl pořádaný UNHCR k zajištění a alternativy k zajištění žadatelů o mezinárodní ochranu a uprchlíků (Maďarsko, Budapešť, 15.–16. června) 10 Workshop pořádaný Mezinárodním ombudsmanským institutem (IOI) a organizací APT (Lotyšsko, Riga, 17.–19. června) – téma: implementace mandátu NPM do pravomocí ombudsmanů. 11 Semináře pořádané University of Bristol k činnosti národních preventivních mechanismů (Velká Británie, Bristol, 9.–13. srpna) – téma: předcházení mučení a špatnému zacházení se ženami ve věznicích 12 Mezinárodní konference organizace European Environmental Law Forum (Francie, Aix-en-Provence, 1.–4. září) – téma: efektivnost práva životního prostředí	13 Seminář k právům osob se zdravotním postižením pro odborníky z ombudsmanských institucí (Polsko, Varšava, 13.–15. září) 14 Setkání ombudsmanů zemí Visegrádské čtyřky (Maďarsko, Visegrad, 30. září–2. října) – téma: role ombudsmanů v ochraně práv nejohroženějších sociálních skupin 15 Seminář evropské ombudsmanky k realizaci návratových opatření a k činnosti agentury FRONTEX (Španělsko, Madrid, 16. října) 16 Mezinárodní konference k migrační krizi v Evropě (Srbsko, Bělehrad 23.–24. listopadu) – téma: lidskoprávní výzvy v současné uprchlické krizi 17 Seminář Evropské komise k aktuálnímu vývoji v oblasti unijního práva na poli rovného zacházení (Belgie, Brusel, 24. listopadu)

9 10

11

12

13

14

15

16 17

Zvolení pracovníků Kanceláře do předsednictva EQUINETU a Evropského výboru proti mučení

Potvrzením odbornosti a dovedností našich pracovníků na mezinárodní úrovni bylo zvolení vedoucího oddělení rovného zacházení Kanceláře Petra Poláka za člena předsednictva organizace EQUINET (na fotografii vlevo).

Stejně prestižní bylo i jmenování vedoucí oddělení dohledu nad omezováním osobní svobody Kanceláře Marie Lukasové členkou Evropského výboru proti mučení (CPT). Právě v provádění systematických návštěv v zařízeních, kde se nacházejí osoby omezené na svobodě, patříme k nejzkušenějším v Evropě. I v roce 2015 se proto pracovníci oddělení dohledu věnovali předávání svých zkušeností zejména v zemích, kde mechanismus k prevenci špatného zacházení působí krátce nebo teprve vzniká. Zároveň však pracovníci oddělení dohledu získávali i nové zkušenosti v rámci výměnných pobytů a exkurzemi do zahraničních zařízení, kde se nacházejí osoby omezené na svobodě.

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI VEŘEJNÉ OCHRÁNKYNĚ PRÁV ZA ROK 2015

Redakční rada

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.; JUDr. Stanislav Křeček;
Mgr. David Slováček; Mgr. et Mgr. Miroslav Přidal

Editorka

Mgr. Bc. Monika Stachoňová

Vydala Kancelář veřejného ochránce práv v roce 2016

Grafický návrh, sazba, produkce: Omega Design, s.r.o.

Náklad: 600 výtisků

1. vydání

ISBN 978-80-87949-29-0

Kancelář veřejného
ochránce práv